ISTORIE & LEGENDĂ

NEAGU DJUVARA

RADU OLTEAN

DE LA VLAD ȚEPEȘ LA DRACULA VAMPIRUL

HUMANITAS junior

ISTORIE & LEGENDĂ

DE LA VLAD ȚEPEȘ LA DRACULA VAMPIRUL

HUMANITAS junior

ISTORIE & LEGENDĂ

DE LA VLAD ȚEPEȘ LA DRACULA VAMPIRUL

Text
NEAGU DJUVARA

Ilustrația
RADU OLTEAN

Ediția a doua revizuită

CUPRINS

1. De unde vine porecla de Dracula sau Drăculea? / **5**
2. Vlad Dracul e un mândru cavaler feudal, dar ca domnitor e și dornic să mențină pacea cu turcii; vom vedea cum intră în conflict cu Iancu de Hunedoara, marele căpitan din Transilvania și Ungaria / **9**
3. În vara anului 1456, ajunge la domnie în Țara Românească al doilea fiu al lui Vlad Dracul, Vlad, căruia i s-a zis Țepeș, că pe mulți, pe prea mulți, cât a domnit, a pus de au fost trași în țeapă / **25**
4. Ce i se întâmplă lui Vlad Țepeș când trece Carpații în Ardeal ca să-și unească mica oștire cu oastea lui Matei Corvinul, craiul Ungariei / **63**
5. Vlad Țepeș stă doisprezece ani în Ungaria, prizonier al regelui Matei Corvin / **72**
6. A treia domnie a lui Țepeș și moartea lui / **76**
7. Ce nemaipomenite povești s-au scris despre Vlad Țepeș chiar de pe când trăia! / **80**
8. Romanul *Dracula* al lui Bram Stoker / **94**

1. De unde vine porecla de Dracula sau Drăculea?

31 ianuarie 1418: moare Mircea cel Bătrân

Dragii mei, ne-am despărțit, cu întristare, la moartea marelui nostru domnitor Mircea „cel Bătrân“, când, după o domnie de treizeci și doi de ani, plină de fapte mari, el a fost silit de soarta potrivnică să închine țara turcilor, lăsându-le cetățile de la Dunăre și plătind tribut anual, dar păstrând toată autonomia țării, cu Domnul, instituțiile și datinile, boierii și mai cu seamă Biserica ei.

Fiul său mai mare, Mihai, pe care, cum v-am spus, îl asociase la domnie ca să se asigure că-i va urma negreșit, a murit din păcate după numai un an și jumătate. A urmat atunci o perioadă de vreo șaisprezece ani de lupte pentru tron: au urmat în scaun, după nefericitul nostru sistem de succesiune, nu numai alți fii ai lui Mircea, ci și descendenți ai fratelui mai mare al lui Mircea, Dan, „Dănești“, fiecare fiind unealta câte unei „partide“ de boieri. Dintre fiii lui Mircea, închipuiți-vă că unul, Radu, care a domnit pentru scurt timp de două ori, a fost poreclit Radu Prasnaglava,

***Orașul Nürnberg** – gravură de epocă (sec. al XV-lea)*
În ziua de 8 februarie 1431, în catedrala orașului, s-a desfășurat ceremonia de primire în rândul Cavalerilor Ordinului Dragonului a prințului valah Vlad.

ceea ce în slavonă înseamnă „cel fără cap, fără minte", cu alte cuvinte „Radu cel Prost"!

Un fiu al lui Mircea, Alexandru Aldea, s-a arătat atât de supus turcilor, cu toate că ei jefuiau mereu țara, încât un grup de boieri a fugit în Ardeal și s-a dus la regele Ungariei, Sigismund de Luxemburg — cu care ați făcut cunoștință când v-am vorbit de marea bătălie de la Nicopole —, și i-a cerut ajutor ca să-l răstoarne pe Alexandru Aldea și să-l aducă în scaun pe Vlad, un alt fiu al lui Mircea. Și astfel a răzbit la tron Vlad, care va domni unsprezece ani —

Ianuarie 1437, urcă în scaun Vlad Dracul

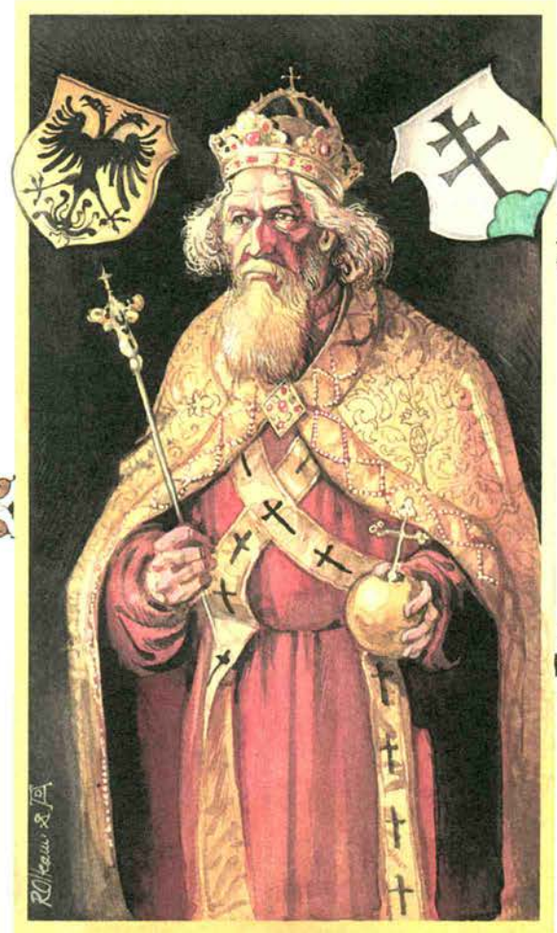

***Sigismund de Luxemburg**, regele Ungariei și apoi Împărat al Sfântului Imperiu Roman de Națiune Germană, spre sfârșitul vieții sale, așa cum l-a cunoscut și viitorul domn Vlad Dracul.*

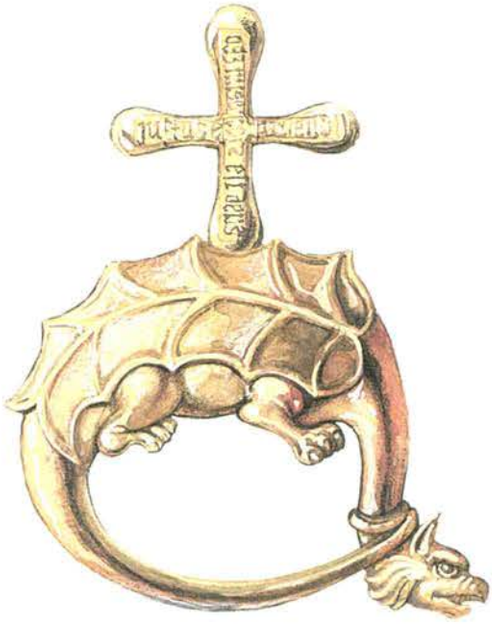

Ordinul Dragonului *(*Ordo Draconis – *în latinește) era un medalion de aur reprezentând un balaur încolăcit în cerc. Deasupra era o cruce ce avea scris pe verticală* O, quam misericors est Deus *„O, cât de milostiv este Dumnezeu", iar pe orizontală* Justus et pius *„[fii] drept și credincios". La acea dată (1431) mai erau membri ai Ordinului, regele Aragonului și Neapolelui Alfons al V-lea, despotul sârb Ștefan Lazarevici, regele Poloniei Vladislav Jagello, ducele Lituaniei Witold și bineînțeles Sigismund de Luxemburg. Și deoarece dragonul-balaur era numit în latină* draco, *Vlad a fost poreclit Dracul, ceea ce ar fi însemnat „Vlad purtătorul de dragon".*

însă cu o întrerupere de vreun an și jumătate, când l-a ținut închis sultanul și l-a înlocuit cu unul dintre „Dănești". Și acest Vlad al lui Mircea *va rămâne în istorie cu numele de Vlad Dracul.*

De unde vine porecla de Dracul sau Drăculea sau Dracula?

De ce „Dracul"? Să fi fost el poreclit astfel, de rău ce a fost, după numele popular al Diavolului, al Necuratului? Nicidecum. *Iată povestea, chiar extraordinară, a acestei porecle* pe care o va purta și fiul lui Vlad Dracul, preavestitul Vlad Țepeș.

În timpul luptelor interne pentru domnie, tânărul Vlad se refugiase pe lângă regele Sigismund al Ungariei, care era suzeran al domnului Țării Românești, cu toată supunerea acestuia către sultanul otoman. Iar Sigismund, care acum fusese ales și „rege al romanilor" și va ajunge curând și „împărat al Sfântului Imperiu Roman de Națiune Germană" —, regele Sigismund, zic, care-l ținuse la mare cinste pe Mircea vodă, l-a îndrăgit și pe fiul său Vlad, care era un cavaler mândru și desăvârșit. Așa că, să vedeți lucru nemaiauzit până atunci la noi, în catedrala marelui oraș german Nürnberg, regele Sigismund îl proclamă pe Vlad voievod al Țării Românești — el, care n-a apucat încă domnia — și-l numește și *Cavaler al Ordinului Dragonului.* Acest Ordin era constituit dintr-un grup de nobili de cel mai înalt grad, dintre cei care în Ungaria și în Polonia erau numiți *magnați*, adică „mai-marii". Cavalerii Ordinului

Februarie 1431: Sigismund, împărat al Germaniei, îl face pe Vlad „Cavaler al Ordinului Dragonului"

Stemă a voievodului Vlad Dracul*, provenind de la prima biserică episcopală din Curtea de Argeș, ctitorită de acesta și ruinată la scurt timp, în urma unui cutremur. În prima jumătate a sec. al XVI-lea, Neagoe Basarab va ridica pe același loc o nouă biserică, cea pe care o vedem și astăzi (mânăstirea Argeș). Deși nu seamănă deloc cu dragonul de pe medalion, simbolul dragonului victorios (creștinismul) este același.*

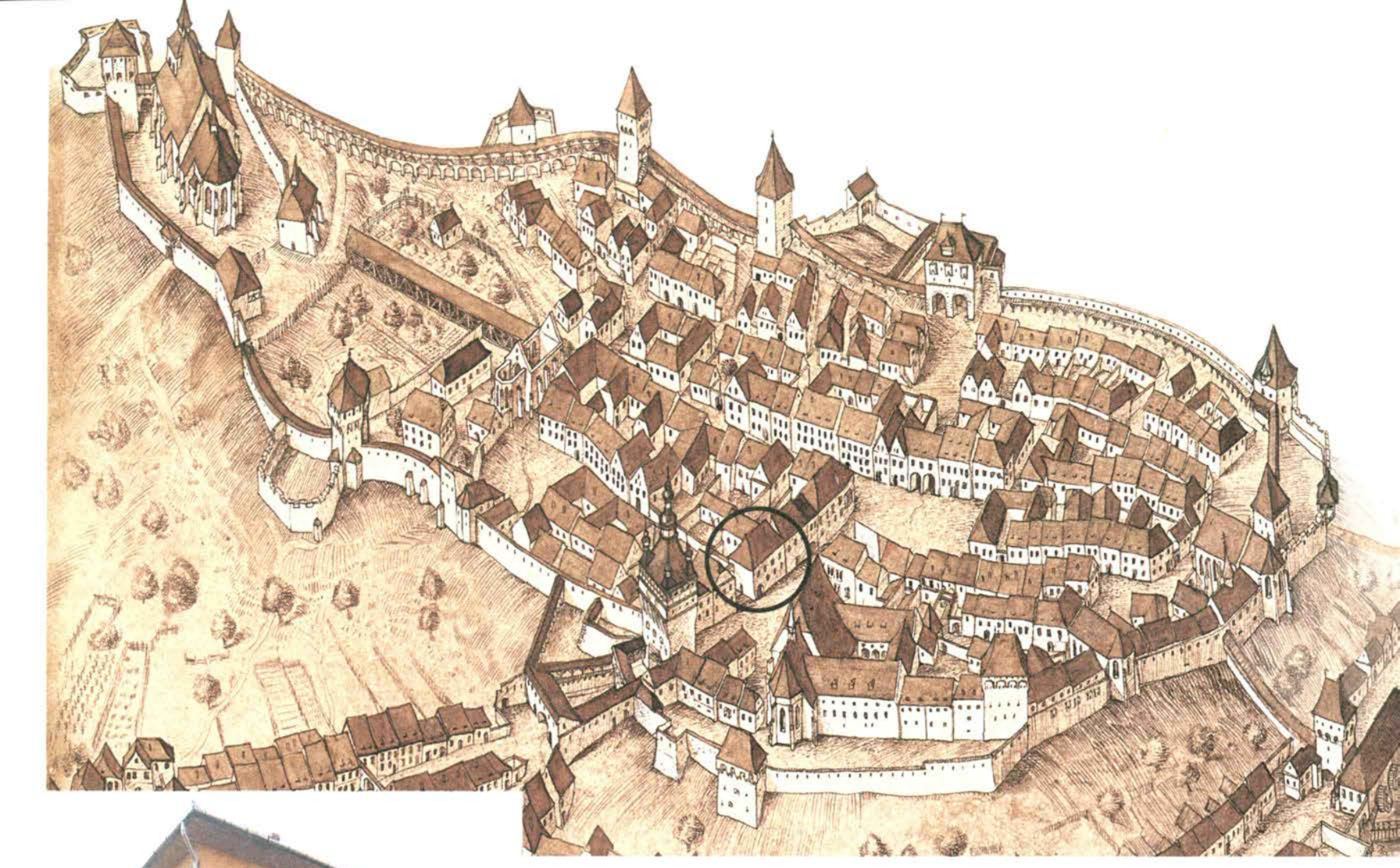

Orașul Sighișoara, la sfârșitul sec. al XVI-lea

Întors de la Nürnberg, Vlad Dracul s-a stabilit pentru o vreme (1431–1435) în Sighișoara, în așteptarea momentului prielnic de a-și intra în drepturile sale de voievod al Țării Românești. El va locui în orașul transilvănean într-una dintre puținele case de piatră din acea vreme unde, cu aprobarea lui Sigismund, va înființa o monetărie, activitate ce-i va permite o îmbogățire rapidă și îi va deschide drumul către tronul Țării Românești.

O tradiție recentă spune că în această casă s-ar fi născut Vlad (Țepeș), al doilea fiu oficial al lui Vlad Dracul.

trebuiau să fie mereu și până la moarte tovarășii de încredere ai regelui. Era o cinste mare să faci parte din acel Ordin; la acea vreme, n-au fost în Răsărit decât trei principi străini, printre care Vlad, cărora Sigismund să le dea această dovadă de încredere. De aceea, când va ajunge efectiv domn al Țării Românești în 1437, Vlad, mândru de apartenența la Ordinul Dragonului, va pune să se bată monedă cu emblema Ordinului: un dragon și

Cu ocazia unor reparații în casa „Vlad Dracul" din Sighișoara s-au descoperit resturi de frescă din sec. al XVII-lea. Unul dintre personaje, spun unii istorici, l-ar reprezenta pe Vlad Dracul.

o cruce, și va mai pune Vlad vodă această emblemă și pe unele biserici pe care le va ctitori. Și, întrucât „dragon" seamănă cu termenul popular „drac" (cu care are aceeași origine), i-a ieșit lui Vlad vodă, în popor, porecla „Dracul" sau „Drăculea". Iar cum apartenența la Ordinul Dragonului se și moștenea, la fel vor fi chemați, ba în țară, ba de străini, și fiii lui Vlad Dracul, Vlad Țepeș și Radu cel Frumos. Așa a ajuns, mai târziu, *să fie cunoscut Vlad Țepeș în toată Europa cu numele de Dracula Voievod.*

Nu-i așa că e ciudată povestea?

2. Vlad Dracul e un mândru cavaler feudal, dar ca domnitor e și dornic să mențină pacea cu turcii; vom vedea cum intră în conflict cu Iancu de Hunedoara, marele căpitan din Transilvania și Ungaria

„... Era în Valahia Mare un domnitor numit Vlad Voievod, tare renumit în vitejie și înțelepciune" — așa vorbește despre el, în amintirile sale, cavalerul francez Walerand de Wavrin, care va comanda pe Dunăre, în 1445, șapte galere cumpărate de la venețieni de către ducele de Burgundia, ca să le vină în ajutor creștinilor. Și să vă spun și cum sună în franceza lui medievală: *ung seigneur (...) moult famé de vaillance et de sagesse...* Așa apărea voievodul nostru unui vajnic cavaler apusean!

Această neobișnuită expediție a lui Walerand de Wavrin s-ar cuveni să v-o povestesc pe larg, că e plină de întâmplări minunate, dar voi sunteți grăbiți — nu-i așa? — să ajungem la și mai nemaipomenite povești despre

***Iancu de Hunedoara** – așa cum apare în* Chronica Hungarorum *a cronicarului maghiar János Turóczi, editată în 1488 la Augsburg, și un desen ce încearcă să reconstituie prezența impozantă a marelui strateg și comandant militar.*

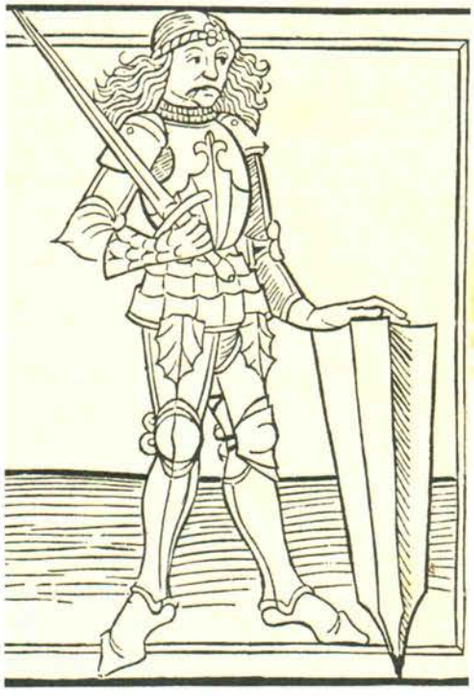

Vlad Țepeș. Trebuie, așadar, să alegem un drum mai scurt. Mai cu seamă că nu se poate să nu vă pomenesc aici și de un alt contemporan ilustru, de un uriaș al luptei antiotomane, Iancu de Hunedoara, al cărui falnic castel îl mai vedem și astăzi la Hunedoara.

Iancu era fiul unui cavaler din oastea regelui Sigismund, provenit, după unii, dintr-un neam de cneji români hunedoreni, după alții, dintr-o spiță de boieri munteni refugiați în Transilvania. Pentru faptele lui vitejești, îi fusese dat ca feudă, de către regele Sigismund, castelul Hunedoara și împrejurimile

***Monedă de argint emisă de Vlad Dracul** în timpul domniei în Țara Românească. Pe o parte se află figurat un dragon simplificat, realizat de un meșter nu prea talentat, iar pe cealaltă parte apare imaginea vulturului cu cruce — stema Țării Românești.*

Basorelief de pe sarcofagul lui Iancu de Hunedoara din catedrala romano-catolică din Alba Iulia. Convoi de prizonieri turci.

lui. Fiul său Iancu, dovedit de tânăr drept ostaș de excepțională valoare, a fost luat de rege în expedițiile și călătoriile sale în Italia și Germania. Începând din 1441, se află în fruntea armatelor regatului, luptând cu turcii, cu armate recrutate în mare parte de el însuși în Transilvania, căci împărțea de-acum cu un grof ungur sarcina de voievod al Transilvaniei. Sarcină cu atât mai grea cu cât, cu puțini ani înainte, provincia fusese zguduită de o mare răscoală a țăranilor, și unguri, și români, care nu mai puteau îndura munca și dările grele la care erau supuși de către nobilime și de către ierarhii Bisericii catolice. După o primă fază a luptei, când răsculații au crezut că dobândiseră o ușurare a sorții lor, o coaliție a nobililor, a secuilor și a orașelor săsești i-a învins, pedepsindu-i cumplit pe căpeteniile răscoalei; și de atunci, soarta țărănimii ardelene a fost și mai grea. Poate n-ar fi fost acest jalnic sfârșit dacă chiar la începutul conflictului, când se pusese nădejde în arbitrajul regelui-împărat Sigismund de Luxemburg, acesta n-ar fi murit, lăsând tronul fără urmaș direct.

Răscoala de la Bobâlna, la nord de Cluj, în 1437–1438

Pentru a pune capăt repetatelor incursiuni ale turcilor în Transilvania (Vlad Dracul, care fusese silit odată să-i însoțească și el pe turci într-o asemenea acțiune, era în acel moment prizonier la turci), Iancu trece în Țara Românească și-i învinge pe turci într-o mare bătălie, undeva pe Ialomița în sus. Deodată, faima lui de mare căpitan se răspândește în Europa apuseană,

Între 1441 și 1456, în fruntea luptei antiotomane se află, în Transilvania și Ungaria, marele căpitan de origine română Iancu de Hunedoara

6 septembrie 1442: Iancu de Hunedoara câștigă o mare victorie asupra turcilor

unde se vorbea din nou de cruciadă pentru salvarea Constantinopolului și alungarea turcilor din Europa.

Într-adevăr, cu trei ani înainte, la Florența, în Italia, după luni de negocieri dificile, papa de la Roma și patriarhul de la Constantinopol (însoțit de însuși împăratul Ioan al VIII-lea Paleologul, care era convins că singura scăpare a cetății sale imperiale și a micului teritoriu pe care-l mai poseda era unirea cu Apusul bogat și puternic) ajunseseră în sfârșit la o înțelegere pentru a pune capăt „schismei", adică a despărțirii, a certei dintre Biserica răsăriteană și Biserica apuseană. Și astfel s-a încheiat Conciliul de la Florența — mare adunare de episcopi, mitropoliți, patriarhi, cardinali — cu o nouă Unire a Bisericilor creștine. Toată truda și toată speranța au fost însă zadarnice. Împăratul Ioan al VIII-lea s-a întors singur la Constantinopol cu actul unirii, căci patriarhul care iscălise actul murise pe drum. Iar noul patriarh ales și mulțime de episcopi, mitropoliți și călugări din lumea grecească — n-au vrut să accepte Unirea cu Roma, unii, indignați, zicând chiar că mai bine să vadă la Constantinopol turbanul sultanului decât tiara papei! Așa că, în practică, Unirea de la Florența a rămas, cum se zice, „literă moartă".

La Conciliul de la Florența (1439) s-a hotărât Unirea din nou a Bisericilor creștine din Apus și din Răsărit

Dar unii tot mai credeau că ea, dacă se împlinește, va da din nou viață spiritului de cruciadă, și printre aceștia se afla și Iancu de Hunedoara. Trebuie să știți că el a fost un credincios al Bisericii apusene și, ca nou convertit, un „neofit", a fost partizan pătimaș al Unirii cu Roma. Era de altfel căsătorit cu o unguroaică de neam mare, din familia de magnați Szilágyi (așa că fiul lui, care va fi marele rege Matei [Mathias] Corvin al Ungariei [în latinește *Mathias rex*, în ungurește *Mátyás király*], a fost pe jumătate ungur). Iancu de Hunedoara, mai cunoscut în istoriografia europeană cu numele de Ioan Huniade (pe ungurește, Hunyadi János), și fiul său, regele Mathias Corvin, fac astfel parte totodată din istoria neamului nostru și din istoria regatului ungar.

În 1443 Iancu de Hunedoara duce o campanie victorioasă în Balcani împotriva turcilor

Îmbărbătat de victoria din 1442, Iancu de Hunedoara a îndrăznit în anul următor să lanseze o mare campanie la sud de Dunăre, înăuntrul împărăției turcești, câștigând multe victorii, care i-au dus faima până departe, în țările apusene. Atunci a apărut, de pildă, în Spania un roman de aventuri cavalerești care a avut un succes atât de mare, încât s-a mai editat în Franța

trei sute de ani mai târziu! Romanul poartă titlul *Tirante el Blanco* — adică „Tirant Albul"..., dar la origine era o confuzie cu „Tirant *el blaco*", adică valahul, românul (căci de pe vremea cruciadelor, preluând ortografia numelui nostru de la greci, apusenii scriau *blac* în loc de *vlah* sau *valah*! Vedeți cum se pot schimba lucrurile, din neștiință!).

La 10 noiembrie 1444, sultanul Murad învinge la Varna armata creștină. Regele Vladislav al Ungariei cade în luptă

Campania aceasta victorioasă din 1443 Iancu a trebuit s-o întrerupă, că l-au prins viscolele iernii în munții Balcani. Dar în anul următor, 1444, îndemnat mai cu seamă de trimisul papei și de noul rege al Ungariei, polonezul Vladislav I, Iancu, stricând pacea de curând negociată cu sultanul, pornește o nouă campanie, cam pripită și cu oaste prea puțină. Armata creștină urma să se îmbarce la Varna, în Bulgaria, pe corăbii venețiene, și să ajungă la Constantinopol. Când colo, venețienii n-au putut pătrunde la vreme în Marea Neagră; în schimb, sultanul Murad și-a putut trece armata prin strâmtori — zice-se cu ajutor de la genovezi, rivalii pe mare ai venețienilor! — și i-a surprins pe creștini la Varna cu oaste mare. Vlad Dracul (scăpat din captivitatea turcească și din nou în scaun), când a venit la Nicopole cu șapte mii de ostași să se unească cu Iancu, văzând puținătatea armatei creștine, ar fi zis că „sultanul nici la vânătoare nu pleacă cu așa puțină oaste!" — și s-a și întors în țară, lăsându-și contingentul sub comanda fiului său Mircea. Plecarea lui Vlad tare l-a supărat pe Iancu, dar adevărat grăise el, căci, și prea puțini la număr, și pornind într-un atac nechibzuit al regelui Vladislav, creștinii au suferit la Varna o înfrângere cumplită.

Parcă dintr-un blestem, cavalerii creștini au făcut la Varna, în 1444, aceeași greșeală ca predecesorii lor, cu o jumătate de veac înainte, la Nicopole. Oastea creștină, în frunte cu regele Vladislav al Ungariei și Poloniei și cu Iancu de Hunedoara, s-a aflat lângă portul Varna, în câmpie. Oastea sultanului Murad, mult mai numeroasă, sosește de la sud, în marș forțat, ocupă dealurile de deasupra orașului și, în dimineața de 10 noiembrie 1444, pornește la atac. Iancu recunoscuse dinainte ordinea de bătaie a turcilor și hotărâse ca valea strâmtă, prin care trebuiau să treacă turcii ca să atace s-o apere el, pe când grosul armatei rămânea mai la vale, cu regele și cu trimisul papei, cardinalul Cesarini.

O zi întreagă ține Iancu piept turcilor în acea vale și-i silește să se retragă. Apoi, întors în vale, îl sfătuiește pe rege să aștepte ca turcii să atace

din nou a doua zi. Dar tânărul rege, nerăbdător să se acopere și el de glorie, ordonă atacul întregii sale călărimi către dealul ținut de turci, cu toate că în acea zi de toamnă soarele apune mai devreme și-i de-acum amurg. Acolo sus îi așteaptă sultanul cu mii de arcași și temuții săi ieniceri — copii de creștini crescuți de mici numai la armată și în fanatism musulman. Atacul nesăbuit al tânărului rege se sfârșește în dezastru. El cade în luptă, panica se răspândește printre ai lui. Fuge fiecare cum poate, spre nord, spre Dunăre. Iancu,

Bătălia de la Varna – noiembrie 1444

După un drum de-a lungul Dunării în care au cucerit și jefuit cetățile turcești de pe malul drept al fluviului (Vidin, Nicopole, Rahova, Petreț ș.a.), oastea cruciată ajunge la începutul lunii noiembrie sub zidurile cetății Varna, la malul Mării Negre. Armata otomană face, după un marș forțat, doar șase zile până la Varna. Deși în prima parte a luptei nu se putea vorbi de un învingător sau învins, în a doua parte, atacul pripit dat de regele Vladislav a pecetluit soarta bătăliei. În ciocnirea care a avut loc, Vladislav a căzut de pe cal, iar un ienicer turc, recunoscându-l, i-a retezat capul și l-a înfipt într-o lance spre a-l arăta tuturor. Panica a devenit generală, iar cruciații rămași în viață s-au retras dându-și seama că totul e pierdut.

rămas în vale, izbutește să scape. Cardinalul Cesarini a scăpat și el peste Dunăre, dar e ucis — zice Wavrin — „de valahi"...

Urmarea neașteptată a acestui dezastru e că, tronul ungar fiind ocupat de un copil, Iancu de Hunedoara e ales guvernator al regatului ungar și va dobândi atâta putere, încât va avea ambiția să comande și voievozilor Moldovei și Țării Românești. Iar în Transilvania și Ungaria adunase atâtea moșii, că-i întrecea acum în avuție pe cei mai bogați dintre magnații unguri. De altfel, din această avere a lui a putut Iancu să întrețină un fel de armată proprie, bine antrenată.

Iulie–august 1445, Vlad Dracul, împreună cu cruciații francezi și venețieni, cucerește mai multe cetăți la Dunăre

Vlad Dracul i-a rămas credincios un timp. Astfel, după dezastrul de la Varna, când, în vara anului 1445, au reușit să intre pe Dunăre cele șapte galere comandate de burgundul Walerand de Wavrin și de un cardinal venețian, Vlad și fiul său Mircea le-au dat mare ajutor, cu mulțime de ostași și cu cincizeci de bărci. Au încercat să ia puternica cetate Dârstor (azi, Silistra), care fusese în mâna lui Mircea cel Bătrân, dar acum era strașnic apărată de turci, și cruciații noștri cu românii n-au izbutit s-o cucerească.

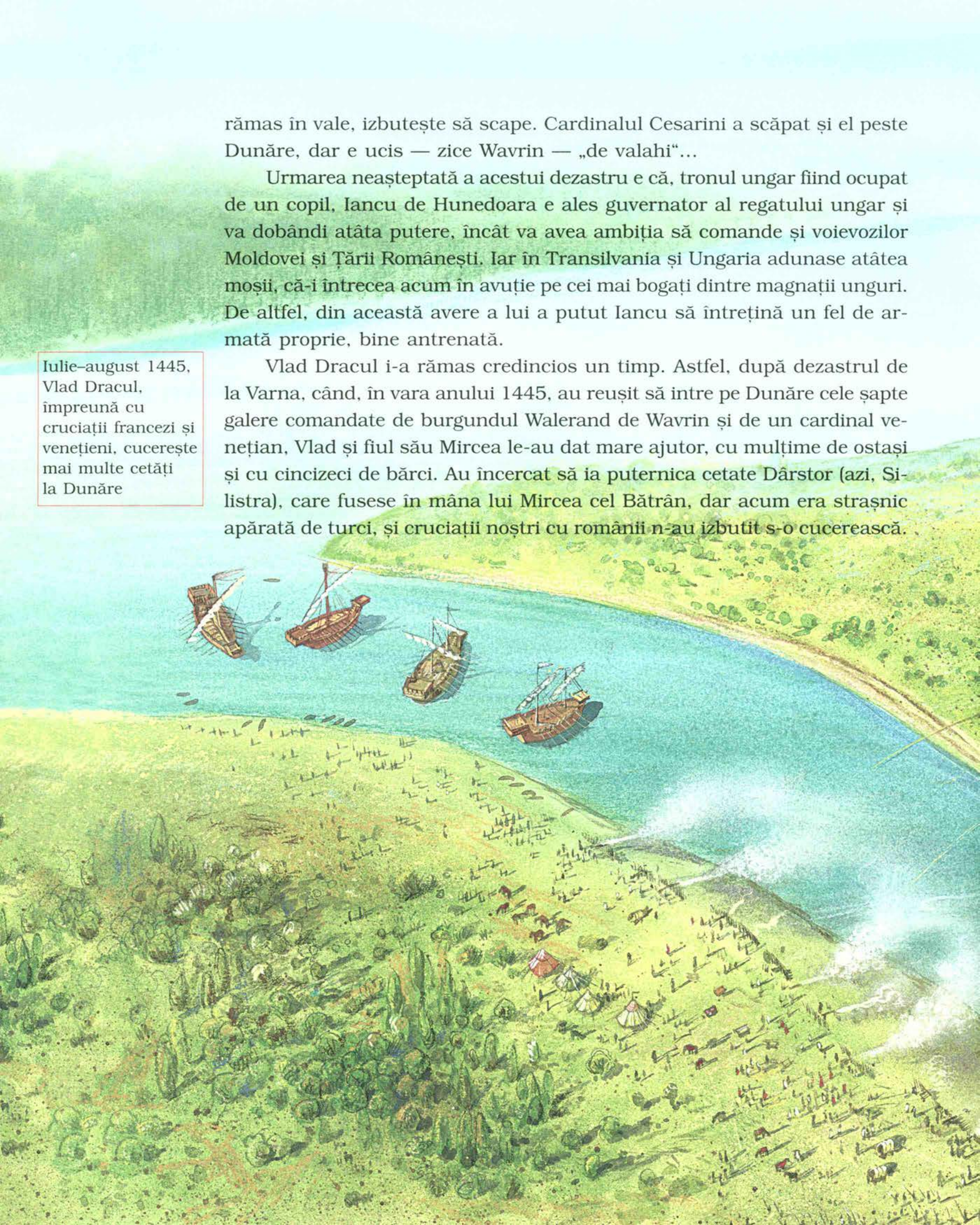

Expediția de pe Dunăre – 1445

În cursul verii 1445, o parte a flotei cruciate rămase în Bosfor și Marea Neagră după dezastrul de la Varna, a inițiat o expediție militară pe Dunăre. În cursul acesteia, cruciații au asediat cu succes (cu excepția Silistrei) toate fortărețele turcești întâlnite în cale, până către vărsarea Jiului în Dunăre, de unde au făcut cale întoarsă. Detaliile acestei campanii ne-au rămas cunoscute grație însemnărilor cavalerului Walerand de Wavrin, unul dintre comandanți, alături de cardinalul venețian Condolmeri.

În timpul asediului cetății Giurgiu (aici reconstituită), aflată pe o insuliță aproape de malul românesc (în zare sunt alte două insule mai mari), au fost folosite bombarde. Este prima atestare documentară privind folosirea artileriei în Țara Românească.

Bombardă din a doua jumătate a secolului al XV-lea

Avea tunuri grele, cu care ar fi putut scufunda galerele dacă se apropiau prea mult. În schimb, armata creștină a cucerit cetatea Turtucaia, apoi și cetatea Giurgiu, clădită de Mircea Vodă pe o insulă. Iar cetatea Giurgiului, fiind cucerită de cruciați prin foc, povestește Wavrin cum se ruga Vlad vodă cu lacrimi să se stingă grabnic focul, căci această fortăreață, clădită de tatăl său, „e cea mai puternică pe Dunăre" și mai zicea Vlad că „nu e piatră de la acea cetate să nu fi costat o piatră de sare, care se ia din stâncile din țara Valahiei" — de unde ni se confirmă nouă că unul din primele venituri ale Țării Românești se încasa din exportul de sare!

George Kastriota din Kruja *a fost poreclit de turci Skanderbeg pentru a-l asemui cu Alexandru Macedon (Skanderbeg = Beiul Alexandru). Faimosul erou albanez și-a început, ca și Vlad Țepeș, cariera ca ostatic la Adrianopol (Edirne), unde s-a convertit la islam. Între 1438–1440 Skanderbeg deține un post de subpașă (administrator de provincie) în Albania. În 1443 proclamă independența Albaniei, curățându-și țara de turci. Timp de ani de zile luptă cu succes împotriva turcilor, reușind să păstreze independența țării. Moare de bătrânețe în 1468, iar turcii vor ocupa toată Albania, patruzeci de ani mai târziu. În desen apare purtând celebrul său coif de ceremonie cu un cap de țap, coif păstrat și azi la Viena. Alături, stema Albaniei.*

Basorelief de pe sarcofagul lui Iancu de Hunedoara din catedrala romano-catolică din Alba Iulia (1460). Luptă cu turcii.

Dar Vlad Dracul a crezut mai apoi că politica dusă de Iancu îi punea țara în primejdie, și a căutat să se împace cu turcul. Văzând aceasta, Iancu de Hunedoara a trimis un corp de oaste de l-a ucis pe Vlad Dracul și pe fiul său mai mare, Mircea. Așa a pierit tatăl lui Vlad Țepeș.

Decembrie 1447: Vlad Dracul e ucis de oamenii lui Iancu de Hunedoara

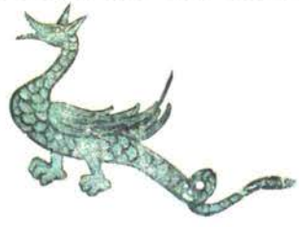

Iancu de Hunedoara va duce neîncetat aceeași luptă pentru a încerca să oprească înaintarea turcilor în Europa. În anul următor, luându-l cu el pe succesorul lui Vlad Dracul, pe care-l pusese el în scaun la Târgoviște, Vladislav-Dan (dintre „Dănești"), care vine cu patru mii de arcași și trei mii de călăreți moldoveni, pătrunde din nou în ținuturile sârbești ocupate de turci, cu nădejdea de a face legătura cu eroul albanez Skanderbeg, care ținea piept turcilor de mai mulți ani în munții Albaniei. Dar e interceptat de armata sultanului și învins pe aceeași Câmpie a Mierlei, Kosovopolje, unde — ții minte? — fuseseră învinși sârbii cu vreo șaizeci de ani înainte.

17–19 octombrie 1448, la Kosovopolje, după trei zile de luptă, nouă victorie a turcilor împotriva lui Iancu de Hunedoara

După care înfrângere a venit o și mai mare lovitură dată creștinătății de noul sultan Mehmet al II-lea: în 1453, după un asediu de două luni, cu sute de mii de oameni și cu tunuri grele împotriva unei cetăți apărate de numai opt mii de luptători, turcii pătrundeau năvală în ilustra capitală Constantinopol și măcelăreau sau robeau toată populația. Ultimul împărat, Constantin Dragases Paleologul, murise eroic în luptă. Creștinătatea s-a

29 mai 1453, un mare eveniment din istoria universală: căderea Constantinopolului

Asediul Constantinopolului

Deseori asediat în cursul existenței sale, Constantinopolul mai fusese cucerit doar o singură dată, în 1204, de cruciații latini. Acum, în 1453, orașul era ultimul bastion creștin a ceea ce fusese odată marele Imperiu Bizantin. Puternicele ziduri și poziția strategică deosebit de favorabilă nu au fost suficiente pentru a rezista teribilului asediu la care l-a supus noul sultan otoman Mehmet al II-lea. După mai bine de două luni în care orașul a fost bombardat de cea mai numeroasă artilerie a vremii, zecile de mii de otomani au reușit să forțeze una dintre porți, năvălind în oraș și ucigând printre alții și pe ultimul împărat, Constantin Dragases Paleologul, care nu avusese lângă el decât nouă mii de luptători.

Aici, reconstituirea unuia dintre nenumăratele asalturi asupra zidului, numit al lui Theodosie, zid dublu, apărat și de un șanț cu apă, lung de șapte km, ce proteja orașul dinspre uscat. (Orașul lui Constantin avea formă de triunghi, din care două laturi dădeau una spre Marea Marmara și alta spre un golf larg — Cornul de aur.)

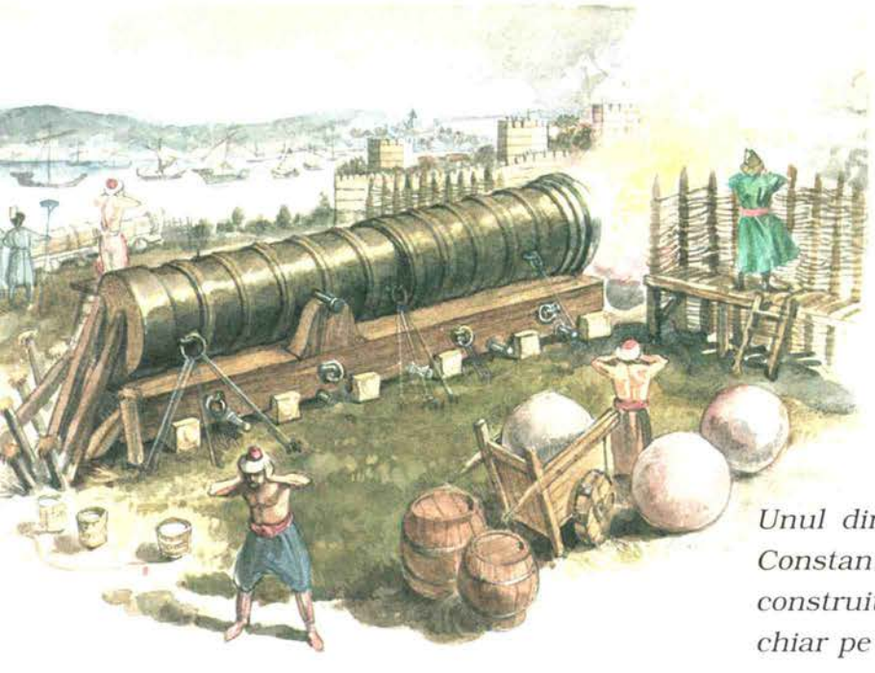

Unul din tunurile folosite de Mehmet al II-lea la asediul Constantinopolului a rămas în legendă ca fiind cel mai mare construit vreodată până atunci. Se spune că a fost turnat chiar pe loc de un meșter ungur, Urban (Orbán).

cutremurat la vestea acestei catastrofe, dar nici una dintre puterile europene nu venise în ajutorul bătrânului imperiu muribund.

Atât de impresionată a fost lumea creștină de sfârșitul Imperiului bizantin, că până de curând manualele de istorie au păstrat, simbolic, anul 1453 ca dată a sfârșitului Evului Mediu. Căderea Constantinopolului a apărut ca semnul sfârșitului unei lumi.

Și totuși, un om ca Iancu de Hunedoara nu s-a dat bătut. Când același sultan Mehmet al II-lea, trei ani după căderea Constantinopolului în care s-a grăbit să-și mute capitala, a pornit să cucerească și regatul ungar, s-a ciocnit de Iancu la cetatea Belgradului, care pe vremea aceea era poarta Ungariei. În toată Ungaria, și chiar în țări vecine, Cehia, Germania, s-a răspândit o spaimă mare, s-au temut poporul, oamenii de rând că dacă iau turcii cetatea Belgradului va fi poarta deschisă ca „păgânii" să cotropească toată Europa. Și s-au urnit gloate mari de țărani, de meșteșugari, de oameni

După înfrângerea rezistenței localnicilor, turcii au avut dreptul să jefuiască în voie trei zile Constantinopolul. În acest timp, sultanul a intrat în „bătrâna" catedrală Sf. Sofia, unde, impresionat de măreția ei, hotărăște să o transforme în moschee. Apoi intră triumfal în grădinile fostului palat al împăraților bizantini.

simpli, cu ce arme găseau, să-i vină lui Iancu în ajutor la Belgrad. Și acolo, mai multe săptămâni s-a dus o crâncenă bătălie, în care Iancu de Hunedoara l-a învins pe marele sultan otoman. A fost ultima lui victorie, pentru care papa a poruncit să se bată clopotele bisericilor în toată Europa și pentru care și azi se trag la prânz clopotele în Ungaria. Ultima, căci, la câteva săptămâni,

Bătălia pentru Belgrad

După lupte sângeroase pe apă și uscat, Iancu de Hunedoara îi alungă pe turcii care asediau Belgradul. Nu peste mult timp va muri însă răpus de ciumă, chiar între zidurile orașului, și va fi înmormântat la Alba Iulia.

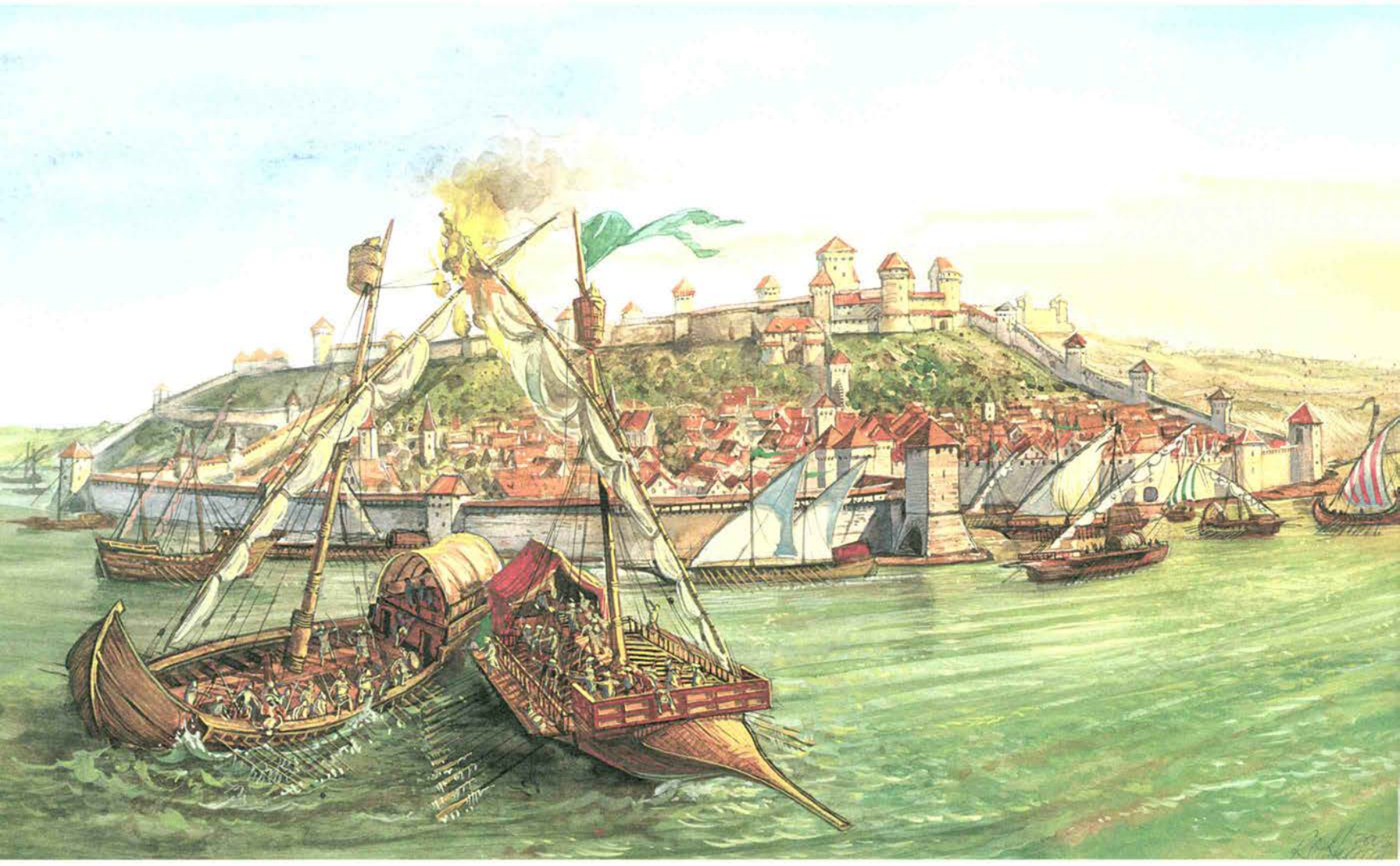

Cetatea Belgrad în secolul al XV-lea
Creștinii și turcii au purtat numeroase lupte pentru stăpânirea Belgradului, deoarece puternica cetate aflată la confluența râului Sava cu Dunărea era un punct strategic de primă mărime și cheia pătrunderii otomane către Ungaria și centrul Europei. În imagine, o luptă între galerele turcești și cele creștine.

unde nu l-a răpus turcul, l-a răpus ciuma, cumplita molimă care, din când în când, venită din Orient, bântuie în Europa, făcând de fiecare dată mai multe victime decât războiul și decât foametea.

Iancu de Hunedoara despresoară cetatea Belgrad, dar moare de ciumă la 11 august 1456

Dar, înainte de a muri — ba chiar înainte de a ajunge la Belgrad, Iancu de Hunedoara a mai făcut o ultimă ispravă: *l-a adus în scaunul de la Târgoviște pe Vlad, fiul lui Vlad Dracul, cel ce va rămâne vestit la români sub numele de Vlad Țepeș!*

3. În vara anului 1456, ajunge la domnie în Țara Românească al doilea fiu al lui Vlad Dracul, Vlad, căruia i s-a zis Țepeș, că pe mulți, pe prea mulți, cât a domnit, a pus de au fost trași în țeapă

Vlad Dracul la Sighișoara

Când, în 1442, cum v-am spus, Vlad Dracul fusese luat de turci prin viclesug și reținut o vreme de sultan, care se temea — pe drept cuvânt! — ca el să nu ia din nou armele împotriva lui alături de alți principi creștini, o dată cu el fuseseră luați și doi fii ai lui, foarte tineri încă, Vlad și Radu — viitorii domni Vlad Țepeș și Radu cel Frumos. Și când, în primăvara anului 1444, Vlad Dracul a putut să-și redobândească tronul făgăduind turcului supunere, el a trebuit să-și lase amândoi fiii ostatici în mâna sultanului. Era pentru acesta o garanție, un fel de asigurare că tatăl lor nu va lupta din nou împotriva lui. Cei doi tineri fii ai lui Vlad Dracul au stat ani de zile acolo la turci, într-o cetate lângă Brusa, în Asia Mică, unde se ținea una dintre Curțile sultanului, cealaltă fiind în Europa, la Adrianopol. Nu erau chiar închiși în temnițe, ci tratați ca niște fii de domn, ca niște prinți, și s-au putut deprinde

În 1442 Vlad Dracul, chemat la Adrianopol (Edirne) de sultanul Murad al II-lea, va fi arestat și închis în cetatea Gallipoli „cu amândouă picioarele ferecate în lanțuri" și eliberat numai după ce au fost aduși ostatici cei doi fii ai săi mai mici (Vlad și Radu). În imagine, adolescentul Vlad închis în castelul Egrigöz (dispărut azi), ce se afla în Anatolia, între Brusa și Izmir.

cu limba și moravurile turcilor. Și, ca să vedeți cum doi frați pot fi uneori deosebiți și reacționa cu totul altfel la încercările la care sunt supuși în viață, iată că Vlad a rămas din acea captivitate cu o ură neîmpăcată împotriva turcilor, pe când fratele său mai tânăr, Radu, devenea un intim al sultanului Mehmet! De unde, cum vom vedea, au decurs dramatice urmări în istoria Țării Românești.

Întors în țară în 1448, după ce tatăl său fusese ucis, Vlad, încă foarte tânăr, încercase cu ajutorul unei „partide" de boieri să pună mâna pe domnie după moartea tatălui său; dar n-a putut sta în scaun decât puține săptămâni, gonit fiind de cel pe care-l răsturnase, Vladislav-Dan, dintre Dănești. Timp de opt ani va pribegi Vlad atunci, mai întâi în Moldova, pe lângă Bogdan vodă, tatăl viitorului domnitor Ștefan cel Mare, care-i era unchi, căci mama lui Vlad era dintre domnițele moldovene. Dar, când a fost răsturnat și ucis Bogdan vodă, Vlad s-a refugiat în Transilvania împreună cu vărul Ștefan, și a încercat acolo să fie bine văzut de atotputernicul Iancu de Hunedoara, când acesta a început să nu mai aibă încredere în protejatul său Vladislav-Dan.

Acum, în 1456, Vlad se credea mai sigur pe domnie. Nu i-a provocat îndată pe turci, ci s-a arătat supus sultanului, plătind tributul. Căci — lucru ce ni se pare azi ciudat — în tot veacul lui, principatele române s-au putut afla în situația de dublă vasalitate: de pildă, în Muntenia domnul se

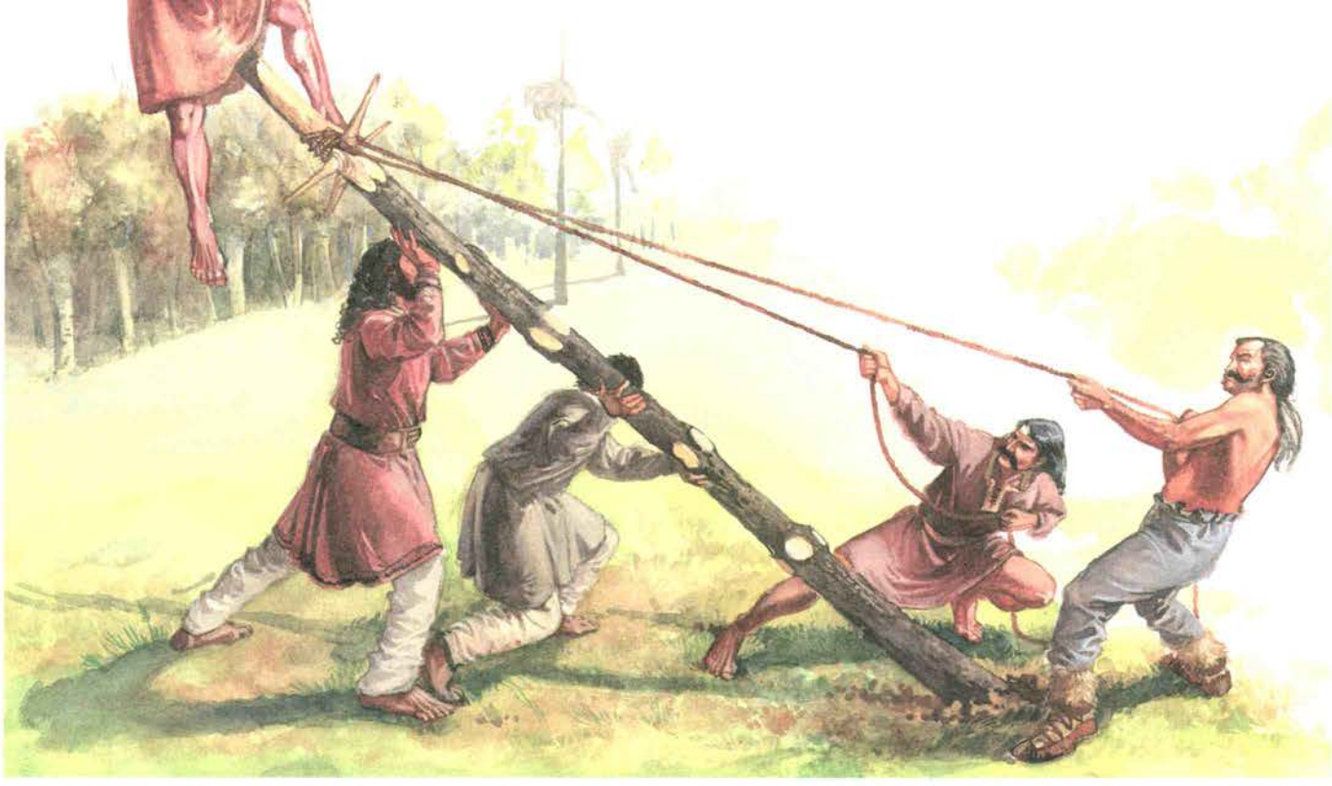

Ridicarea în țeapă. *Reconstituirea desfășurării supliciului prin tragere în țeapă. Această formă de caznă era preferată în situațiile când victima trebuia să fie un exemplu de neuitat pentru privitori. Trupul osânditului era lăsat, ca și la spânzurați, până se usca de tot. Pentru a mări efectul psihologic asupra „spectatorilor", prezenți și viitori, Vlad Țepeș nu ezită să ridice în țeapă, după o bătălie, chiar și morții, așa cum probabil a făcut-o în luptele din Bosnia (1475).*

jura cu crezământ regelui ungar, dar totodată plătea tribut sultanului, ca semn că nu va porni război împotriva lui. Bineînțeles, acest dublu angajament nu putea fi păstrat decât atâta vreme cât era pace între turci și regatul ungar. Când izbucnea război între ei, domnul Țării Românești, prins între ciocan și nicovală, trebuia neapărat să aleagă ori o parte, ori cealaltă! Vlad, în sufletul lui, era hotărât să facă război turcului, dar voia mai întâi să-și întărească puterea în țară, în așa măsură încât, la momentul potrivit, cu ajutorul suzeranului ungar, să dezlănțuiască lupta care să scape creștinătatea toată de primejdia jugului turcesc.

Trebuia, credea el, să curețe mai întâi țara de toate slăbiciunile, de toate spurcăciunile, pentru ca toată vlaga țării să fie îndreptată către lupta „împotriva Semilunii" — acel simbol al Turciei musulmane. Deci, primul pas: țărișoara lui să fie o țară bine gospodărită, îmbelșugată, cu oaste bună și însuflețită și cu vecini gata să-i vină în ajutor. Și atunci, ce credeți că a făcut? Aici trebuie să ne încredem și în documente, dar, în

Prizonieri turci trași în țeapă de oamenii voievodului Transilvaniei, Gabriel Bethlen (detaliu dintr-o gravură din 1617)

lipsa unor certitudini, și în povești. Mai întâi, a prins pe câțiva mari boieri pe care-i știa potrivnici politicii sale sau doar îi bănuia de dușmănie și i-a tras în țeapă — și nu numai pe ei, ci pe tot neamul lor, să nu se mai iveas-că împotriviri viitoare de acea parte. Pe urmă...

Dar, înainte de a merge mai departe, trebuie să vă spun ce-i aia „să fii tras în țeapă".

Ce era acea cumplită pedeapsă: „trasul în țeapă"?

Dragii mei, câteodată, când aflăm sau citim de ucideri, de torturi, de tăierea capului, de tras în țeapă, trecem nepăsători mai departe, fără a în-cerca să ne închipuim, să vizualizăm acele orori, acele grozăvii. Cred că, pentru a retrăi în inima și imaginația noastră trecutul istoric, e bine să cunoaștem cu adevărat ce erau acele grozăvii: caznele, adică torturile pentru a stoarce mărturisiri, reale sau închipuite (s-au mai făcut și în vremea noastră! adică a părinților sau bunicilor voștri!), sau tăierea capului ori tra-gerea în țeapă. De aceasta din urmă vreau să vă vorbesc, deoarece a făcut faima, în Europa și în lume, a voievodului nostru Vlad Țepeș.

(Acum, dacă unii dintre voi sunt prea sensibili și se tem să nu aibă cumva vise urâte la noapte, sau dacă așa îi sfătuiesc părinții lor, atunci să facă cum fac eu când mă aflu întâmplător la un film de groază: când văd că a apărut asasinul de după perdea și o va strânge de gât pe bătrâna doamnă care ține în mână caseta cu bijuterii, și încep să se audă murmure în sală, iar unele cucoane de lângă mine încep să țipe, eu închid ochii... Și îi redeschid când s-a potolit sala. Crima e săvârșită și eu n-am văzut-o. Voi, dar, n-aveți decât să întoarceți pagina! În orice caz, descrierea are mai puțin de o pagină.)

Tragerea în țeapă era cel mai groaznic supliciu ce se putea închipui, felul cel mai crud de a curma viața unui om, a unui osândit la moarte, a unui adversar, a unui dușman. Scopul era de a răstigni omul în așa fel, încât moartea să nu urmeze îndată, să nu fie imediată, ca atunci când tai capul cu spada sau securea, ci omul să sufere dureri cumplite timp de ore întregi sau chiar de zile, până își dădea sufletul. Se pregătea un țăruș mare, mai lung decât statura unui om, care se va fixa în pământ (mai rar, se tăia și curăța un pom subțire), vârful fiind ascuțit ca un cui și uns cu seu, ca să alunece. Omul putea fi înfipt în acea țeapă prin mijloc — burtă sau spinare, capul și membrele atârnând spre pământ —, dar era riscul de a străpunge un organ vital, și omul murea prea repede! Așadar, în metoda cea mai răspândită la călăii lui Țepeș, victimei culcate la pământ, cu brațele legate la spate, i se

Martiriul lui Gheorghe Doja *(György Dózsa), comandantul războiului țărănesc din 1514 — gravură de epocă. Se observă cum oamenii lui Doja au fost trași în țeapă, dovadă că în Ungaria secolului al XVI-lea acest supliciu era răspândit.*

„Cei zece mii de martiri" *— frescă din satul Boian (sus) și panou de altar gotic provenind din satul Târnava, azi la Muzeul Brukenthal – Sibiu (jos).*
Legenda martiriului celor zece mii de legionari romani uciși pe muntele Ararat în vremea lui Diocleţian a fost ilustrată într-o manieră simplificată în reprezentările din veacul al XV-lea. Des întâlnită în Transilvania acelui secol, această temă prezintă de obicei zece bărbaţi aruncaţi în crăcile ascuţite ale unor copaci. Reprezentările realiste ale martirilor traşi în ţeapă ne poate face să credem că cel puţin unii dintre artişti au fost martori la asemenea tipuri de execuţie.

înfigea ţeapa prin fund, trăgând apoi de amândouă picioarele legate cu frânghii la glezne. Pe când nefericitul urla de durere şi se zvârcolea, se trăgea de frânghii şi se bătea şi cu un ciocan de lemn în celălalt capăt al ţepei, încet-încet, cu băgare de seamă, pentru a nu străpunge cele două organe de care se ştia că provoacă moartea imediată: ficatul şi inima. Şi se scotea astfel vârful ţepei prin gură sau, de cele mai multe ori, prin gât, între cap şi umăr. Omul stătea astfel răstignit, în chinuri cumplite, dar cu organele vitale funcţionând. Murea cu încetul

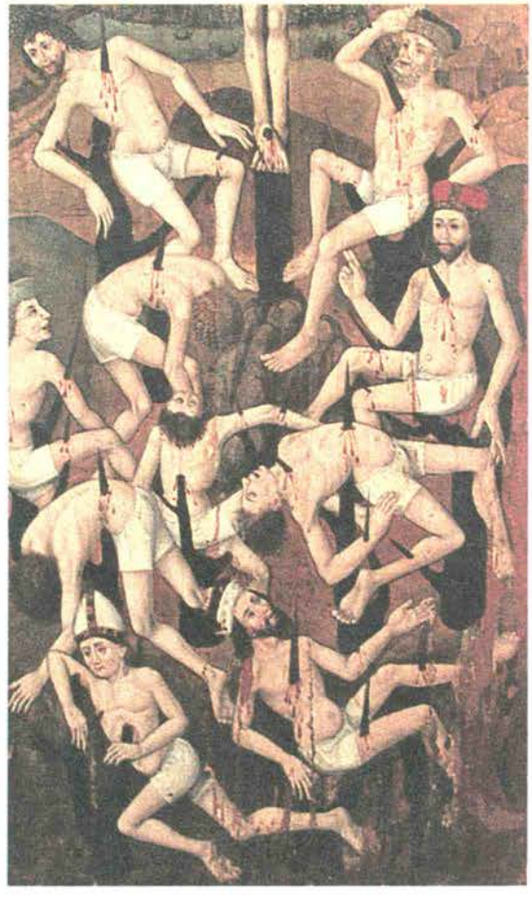

„Pădurea de țepi" — *gravură colorată, din povestirile germane despre Dracula Voievod (ediția din 1500 — Strassburg [azi, Strasbourg])*

de suferință, de sete, de foame și — vai! — de atacul corbilor care veneau, stoluri-stoluri, să-i mănânce ochii, limba, trupul întreg... Trebuie știut ce grozăvie era acel tras în țeapă, ca să înțelegem spaima pe care a răspândit-o Vlad Țepeș. Spaima de el, cât a domnit, și faima lui pe urmă. Să știți însă că trasul în țeapă nu e nicidecum o invenție, o născocire a lui Vlad Țepeș. Supliciul acesta l-au aplicat și alții, înaintea lui. Avem chiar o prețioasă mărturie în scrisoarea unui mare boier muntean care se adresa brașovenilor în 1480 (deci după moartea lui Țepeș), zicându-le să țină minte că ai lor, împreună cu unii boieri pribegi, au fost cei care au tras mai întâi în țeapă niște oameni de ai lui Vlad, de unde acesta s-a mâniat de a adus acolo foc și pârjol. Care va să zică dușmanii lui Vlad începuseră cu trasul în țeapă! De altfel, știm și de Ștefan cel Mare că i-a tras pe unii în țeapă. Într-adevăr, contrar părerii larg răspândite că supliciul trasului în țeapă ar fi de origine turcească sau — mai general — asiatică, *trasul în țeapă se pare că a fost un obicei germanic*, astfel încât sașii din Transilvania l-ar fi cunoscut din codurile judiciare! Ceea ce îl distinge pe Țepeș de toți înaintașii — și chiar și de toți urmașii lui — e numărul înfiorător de mare al victimelor sale; și aș mai adăuga ceva: dacă a putut trage în țeapă atâta mulțime de oameni, câteodată mai mulți laolaltă, înseamnă că a găsit și mulți călăi îndemânatici, care pesemne resimțeau și o plăcere sălbatică

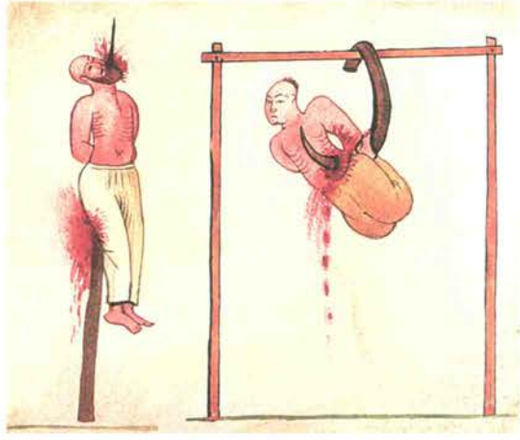

Soldați venețieni executați de turci în insula Creta (după un desen din secolul al XVII-lea)

de a-i supune pe semenii lor la asemenea cazne. Din păcate, astfel de cruzime vicioasă s-a întâlnit până în vremurile noastre și la toate națiile.

Unele fapte din domnia lui Vlad, după cum vă spusei, le aflăm din documente vrednice, oarecum, de crezare; altele însă, din multele povestiri ce au apărut după domnia lui. Iar din aceste povestiri, unele par a avea un grăunte de adevăr, altele însă par a fi născocite de imaginația înspăimântată, sau dușmănoasă, sau năstrușnică, sau chiar fantastică a unor contemporani.

Cum a curățat Țepeș țara de hoți, de cerșetori și de trântori

Una dintre aceste povestiri ne spune cum a curățat el țara de hoți, de cerșetori, de trântori, de bolnavi și de bătrâni, care nu foloseau țării cu nimic, ba, zicea el, mâncau degeaba pâinea altora. I-a adunat pe toți într-o casă mare, unde întinsese mese încărcate cu bunătăți. Zicea că voia să fie

Că Vlad Țepeș a „curățat" toată țara de săraci și nevolnici este puțin probabil. Mai ușor de crezut ar fi că i-a adunat pe cerșetorii, betegii și nebunii din Târgoviște, orașul de scaun, unde se adunaseră în număr mare.

Cetatea Poienari

Ca în mai toate trecătorile spre Transilvania, și la intrarea în defileul Argeșului s-a construit, cu mult timp înaintea lui Vlad Țepeș, un donjon de pază. Acest turn pătrat va deveni în secolul al XV-lea nucleul unei cetăți ridicate, probabil, de domnitorul român. În pofida legendei, această cetate nu a fost una în care să locuiască voievodul, decât în cazuri de criză și pentru o scurtă perioadă. Suprafața locuibilă mică și condițiile dificile nu permiteau prezența unei garnizoane prea mari. Reconstituire și aspectul actual.

și ei sătui și fericiți barem o dată. Și, după ce i-a ospătat cu mâncăruri de i-a săturat și cu băuturi de i-a ametit, a pus de s-au zăvorât ușile toate și a dat foc la casă din patru părți. Și nu-i păsa lui vodă de strigătele și urletele celor ce ardeau de vii. Zicea că le făcea un bine, că nu vor mai avea de pătimit în această viață, ci vor fi mai fericiți pe lumea cealaltă.

Vlad vodă curăță toată țara de tâlhari

Apoi, a vrut să scape țara și de tâlharii de drumul mare, care se ascundeau prin codri și, ieșind, îi jefuiau pe trecători, mai cu seamă pe negustorii care duceau cu ei mărfuri și bani. A pus pótere, adică cete de ostași însărcinați cu menținerea ordinii — am zice azi, jandarmi — de au împânzit țara și, cum îi prindeau pe tâlhari, îi și tăiau sau spânzurau sau trăgeau în țeapă. Și atât de rău i-a speriat pe hoți, că la puțină vreme după

aceea puteai cutreiera țara în lung și în lat, și prin șes, și prin păduri, și nu-ți mai era teamă de a fi atacat de tâlhari. O poveste zice așa: că un negustor străin, „venit din țara ungurească", s-a dus la vodă să se plângă că din carul lui, pe care din poruncă domnească îl lăsase noaptea afară, în fața casei unde era în gazdă, i se furaseră o sută șaizeci de ducați — ducatul sau galbenul de aur era pe atunci unitatea monetară cea mai mare, ar face peste un milion de lei de azi fiecare, deci suma furată era o sumă mare. Vodă i-a spus că hoțul va fi prins. Și a și fost prins și tras în țeapă. Apoi, a dat poruncă oamenilor să i se pună banii la loc, însă cu un ducat mai mult, de la el. A doua zi, negustorul s-a înfățișat lui vodă, i-a mulțumit și a spus că a găsit însă un ducat mai mult. Vodă s-a bucurat de cinstea lui, zicându-i că, de ar fi tăinuit aflarea acestui ducat în plus, îl trăgea și pe el în țeapă alături de hoț!

Vlad vodă își alcătuiește o mică oaste permanentă, devotată lui trup și suflet

Altă poveste ne spune că într-un loc pustiu pe unde trecea drumul mare, la un puț unde se opreau călătorii să ia apă, vodă pusese de se agățase, pentru băut, o ceașcă de aur. Și nimeni, cât a domnit, n-a îndrăznit s-o fure. Așa spaimă băgase el în oameni.

Apoi s-a apucat Vlad vodă de reorganizarea țării. A întărit cetățile, cele care nu fuseseră luate de turci la graniță. Apoi, zidurile cetății de scaun Târgoviște. A refăcut, ca un adevărat cuib de vulturi, cetatea Poienari, care apăra capitala, înspre Ardeal. De la

Curtea domnească de la Târgoviște în vremea lui Vlad Țepeș *— reconstituire ipotetică. Puternicul donjon numit mai târziu Turnul Chindiei a fost ridicat, conform tradiției, în perioada domniei lui Țepeș. Reședința voievodală era formată dintr-o biserică-paraclis construită încă din vremea lui Mircea cel Bătrân, o mare casă domnească cu pivniță înaltă și fortificații care în majoritatea lor erau din lemn și pământ. Uriașul șanț (sec) de apărare avea taluzurile consolidate cu bușteni groși de stejar.*

Vlad avem de asemeni primul document privind cetatea București, care pe vremea aceea era numai de lemn, dar apărată de natură prin rețeaua de lacuri și mlaștini și de desimea Codrului Vlăsiei. S-a îngrijit să aibă ispravnici de nădejde în toate județele, să refacă oastea cea mică a țării cu ostași bine antrenați. Și, întrucât în vremea aceea începuseră să se folosească în Apus — dar și la turci — arme mai perfecționate decât arcul, sulița și sabia, ba chiar primele „puști" (s-a spus mai întâi pușcă și la tun!),

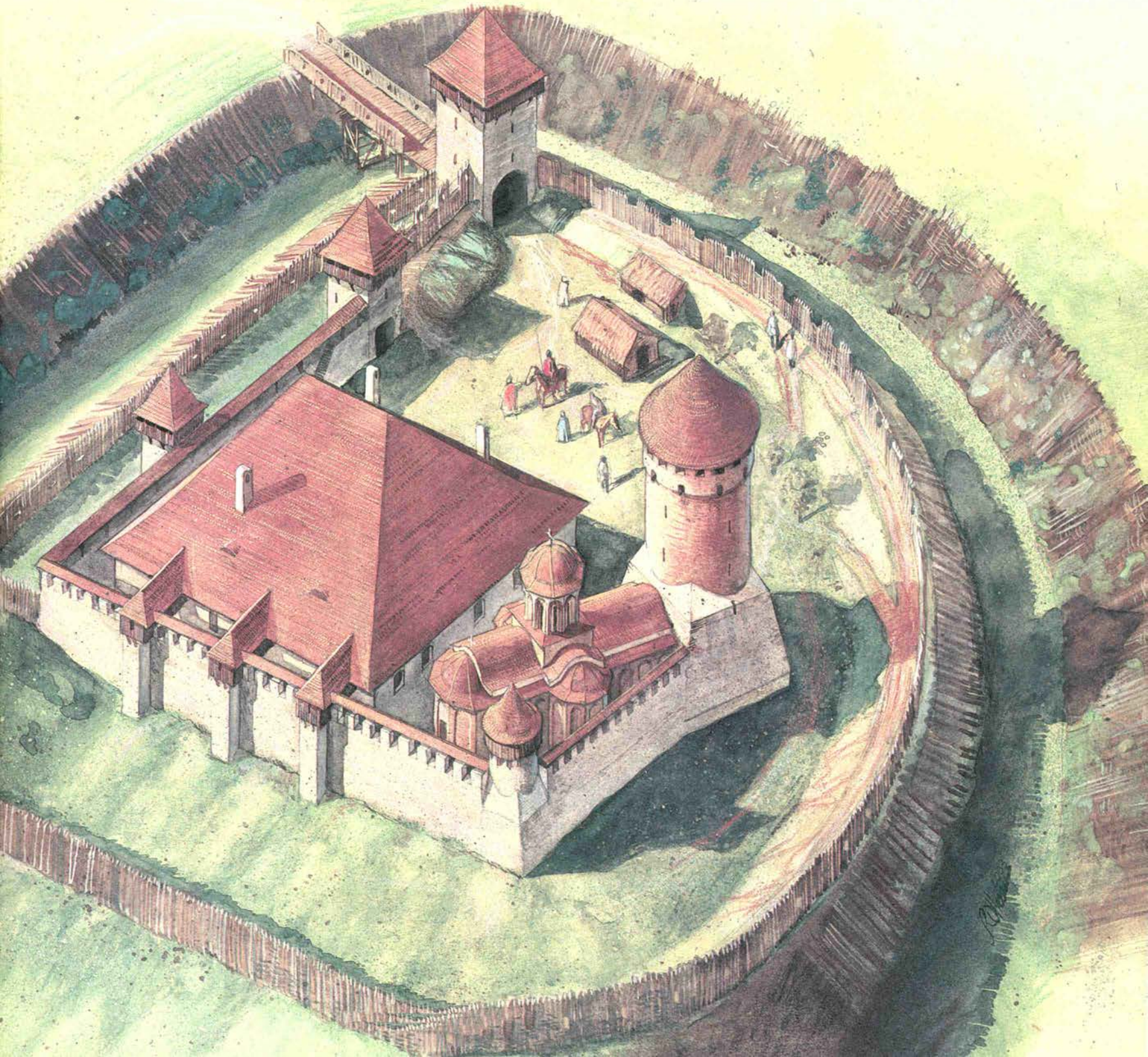

Castelul Bran

Deși este prezentat turiștilor străini ca fiind castelul lui Dracula, în realitate acest pitoresc monument a fost edificat și întreținut de sașii brașoveni. El aparținea regelui Ungariei și avea un rol clar: de a păzi cel mai important drum ce lega Brașovul de Câmpulung. La poalele castelului, era vama Branului, formată din două rânduri de ziduri ce închideau valea în zona ei cea mai îngustă. Nu există documente ca să confirme că Țepeș ar fi stat vreodată în acest castel. Însă pe această vale a trecut cu siguranță deseori când venea din și în Transilvania.

Castelul azi și reconstituirea Vămii și Castelului la începutul secolului al XVI-lea.

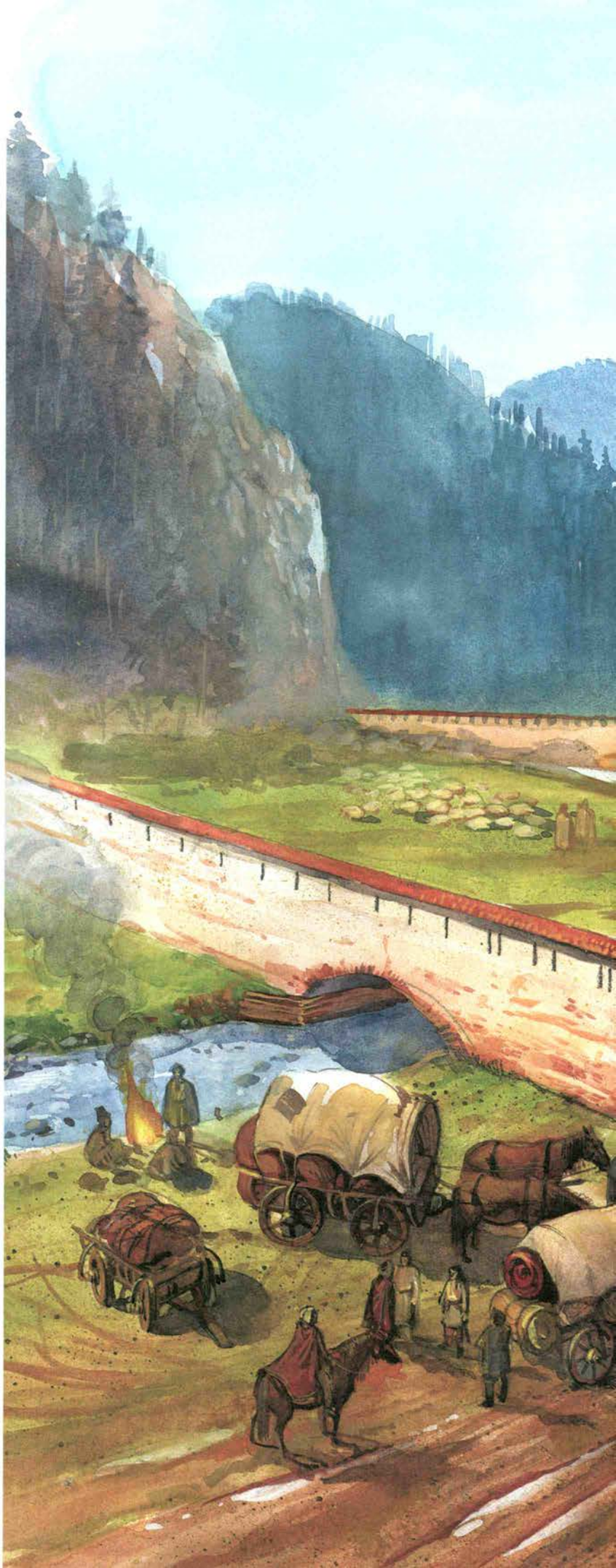

știm că Vlad Țepeș a tocmit și mercenari străini în stare să mânuiască armele noi.

Dar, ori că erau străini, ori că erau pământeni, ostașii din armata permanentă trebuiau întreținuți și plătiți. Vistieria țării trebuia mai bine garnisită decât o găsise Țepeș. Și, ca să ai bani la domnie, el știa că trebuie să ai mai întâi cetățeni cât mai avuți, mai cu seamă dintre orășeni, dintre negustori și meseriași. Or, el vedea că din negoțul ce se făcea în țară — și de-acolo, din vămi și taxe își trăgea vistieria mare venit — profitul cel mai mare îl făceau negustorii străini, mai cu seamă sașii de la Brașov și de la Sibiu. Că ei nu se mulțumeau să aducă marfa într-un loc și de acolo s-o ducă negustorii români mai departe prin sate, târguri și orașe, ci duceau ei înșiși cu carele lor marfa prin toată țara și făceau astfel comerț cu amănuntul, lipsindu-i pe negustorii locali de o mare parte din câștig. Deci a luat Vlad vodă hotărârea și a trâmbițat-o prin țară și a dat de știre mai-marilor de la Brașov și Sibiu că de-acum negustorii sași trebuiau să-și desfacă marfa doar în trei târguri de graniță, așadar să facă numai comerțul cu grămada (azi, se spune *angro*, din franțuzescul *en gros*). Acolo le cumpărau marfa negustorii pământeni, ca s-o care ei până la târgurile cele mai îndepărtate.

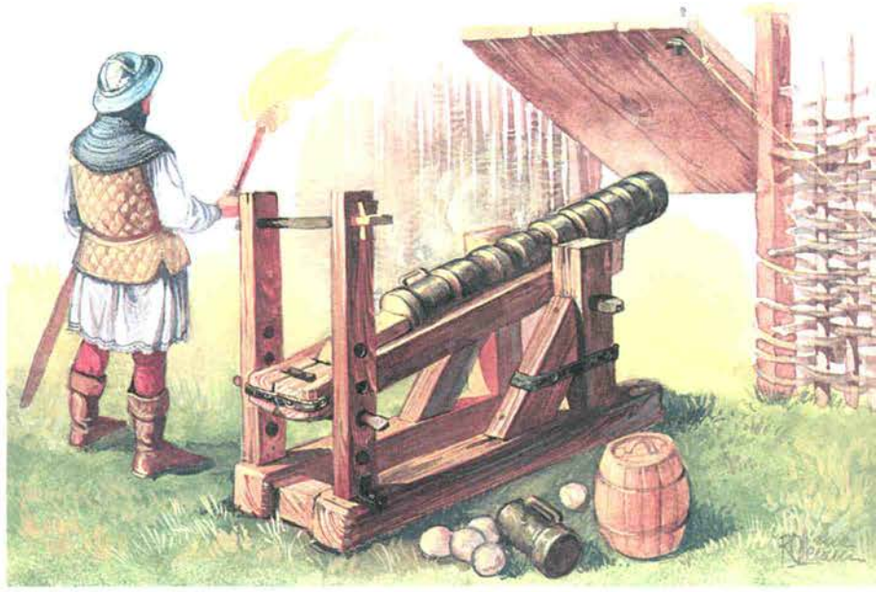

Bombardă din a doua jumătate a secolului al XV-lea

În primăvara anului 1460, Vlad vodă trage în țeapă sute de negustori sași, apoi trece Carpații, prădând și răvășind cumplit ținuturile din jurul Brașovului și Sibiului

Dar sașii și-or fi zis: „Las' că știm noi cum stau lucrurile în Țara Românească — azi e vodă un Vlad, mâine un Dan, poimâine un Radu, și care cum vine schimbă ce a făcut cel dinainte..." Și n-au ținut seama de porunca lui Vlad. Au cutreierat țara cu marfa lor, ca înainte. Dar Vlad vodă, care avea cea mai înaltă părere de ce înseamnă un domnitor, un mare stăpânitor, cum zicea el, când a auzit cum îndrăzniseră acești străini să nu

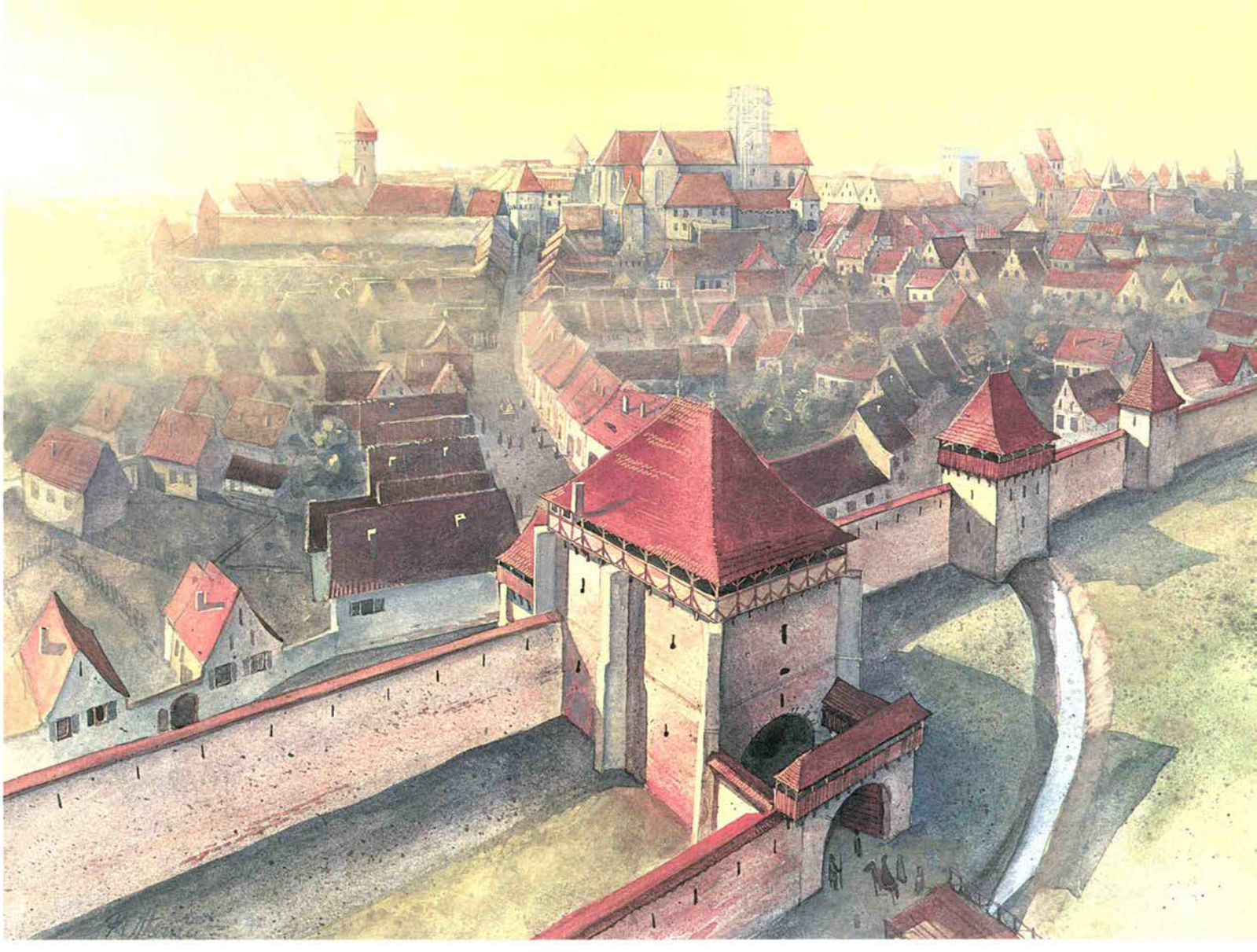

Orașul Sibiu la sfârșitul secolului al XV-lea. *Vedere dinspre Poarta Ocnei, principalul acces în cetatea „de jos". În timpul campaniei de pedepsire a zonei sibiene, Țepeș nu a riscat să atace Sibiul, la acea vreme cel mai bine întărit oraș al Transilvaniei. El s-a mulțumit să ardă satele românești din ținutul Amlașului și Făgărașului, care îi ieșiseră de sub ascultare, acordând sprijin unui pretendent la domnie.*

ținã seama de hotărârea și porunca lui, îndată a pus de au fost prinși toți negustorii sași care umblau cu marfa dincolo de acele târguri stabilite de el, și pe loc au fost trași în țeapă. Mai mult, în marea lui mânie de pe urma acestei obrăznicii, a pus de i-au căutat pe toți tinerii sași veniți în Muntenia ca să se deprindă cu comerțul pe loc — erau cică peste două sute, i-a adunat într-o casă și le-a dat foc. Vă închipuiți ce zarvă, ce furie a stârnit la Sibiu și la Brașov vestea acestor cumplite pedepse! Și s-au plâns la craiul unguresc și s-au apucat și să comploteze în țară împotriva lui

vodă, adăpostindu-i și sprijinindu-i pe unii pretendenți la tron, rivali de-ai lui Vlad Țepeș. Atunci Țepeș a scris căpeteniilor orașelor săsești să ia seamă: că, dacă nu alungă pe cutare pretendent din cetatea lor, el va ști ce are de făcut. Și, cum nici brașovenii, nici sibienii n-au ținut seama de amenințarea lui, el a trecut munții cu oastea lui și timp de câteva săptămâni a făcut prăpăd în toată țara Bârsei în jurul Brașovului, apoi și în Amlaș și în jurul Sibiului, arzând satele și holdele, ucigând și tineri și bătrâni, și femei și copii, de a băgat spaima în toți sașii din Ardeal.

De atunci, pesemne, va fi ieșit și povestea cu „puii de năpârcă", răspândită printre români. Povestea spune că un boier, care se mai încumeta să-i vorbească deschis lui vodă, i-ar fi zis că face păcat ucigând și copiii. Atunci, vodă l-ar fi luat odată cu el pe jos, într-un loc stâncos, pe zi cu soare. Și, mișcând el cu piciorul un pietroi, a țâșnit de dedesubt o viperă cu pui mici după ea, și se învârteau toți în jurul picioarelor boierului. Acesta, speriat, dădea cu bâta în dreapta și în stânga, cât putea, și strivea și vipera mare (pe vremea aceea, i se zicea năpârcă) și dădea

Patrician (senior) sas. Detaliu de pe un altar săsesc de la sfârșitul secolului al XV-lea (altarul din Dupuș).

Biserica fortificată din Codlea *— aspectul actual. Cu ocazia aceleiași campanii în Țara Bârsei, Țepeș a trimis un căpitan să atace localitatea Codlea. Rezistența îndârjită a locuitorilor închiși în cetate l-au făcut pe acesta să renunțe la asediu și să se întoarcă cu porunca domnească neîndeplinită. Ca pedeapsă, nenorocosul căpitan ar fi fost tras în țeapă.*

Biserica Sf. Bartolomeu *este cea mai veche biserică din Brașov (sec. al XIV-lea). A fost arsă și jefuită de Vlad Țepeș în timpul campaniei de pedepsire a brașovenilor, iar în imediata ei apropiere a înălțat țepele în care au fost executați prizonierii.*

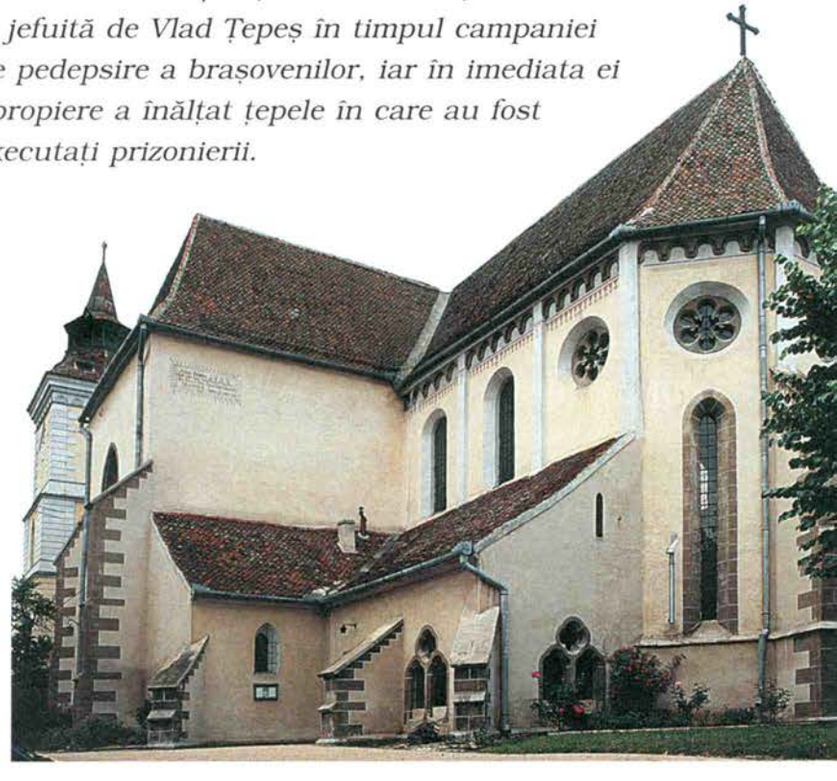

Biserica fortificată săsească de la Hozman
Dracula a atacat și ars și câteva sate săsești de pe Valea Hârtibaciului, unde aveau latifundii doi patricieni sași, susținători ai lui Vlad Călugărul. Între ele, Hozman, Cașloț, Nou.

și în puii care se strecurau să fugă... Atunci, vodă l-a întrebat: „Dar de ce dai și în puii ceia mici?" Boierul i-a răspuns: „Păi, Doamne, puii de năpârcă se vor face și ei mari, de vor mușca..." — „Așa fac și eu cu fiii sașilor", i-ar fi răspuns Țepeș.

Acum începeți să înțelegeți și voi de unde i-a ieșit lui Țepeș vodă, la sași, acea strașnică reputație!

Vlad nimicește o parte din boierime și-i răsplătește pe ostașii ce-i sunt apropiați

Dar nu numai pe sași i-a băgat în sperieți, ci și pe mulți dintre supușii săi, în special pe boieri, care învățaseră de mult să țină piept domniei. Acum, pe care-l bănuia vodă că n-ar merge cum voia el, îl și prindea și-l tăia cu tot neamul lui. Cronicarul grec Chalcocondylas, contemporan trăind în Turcia și în general bine informat, vorbește de douăzeci de mii de boieri uciși. E o cifră, fără îndoială, mult exagerată, că n-or fi fost în toată țara douăzeci de mii de boieri, chiar cu tot neamul lor și cu toți slujitorii cu tot! Dar desigur au fost mulți. Și cronicarul adaugă că domnul dăruia banii și averea celor uciși ostașilor și trabanților pe care-i adunase și îi instruise ca să fie oastea lui mai apropiată și cu totul devotată. Și așa își alcătuia el o strașnică oaste în jurul lui, fără să dea de bănuit turcului; că-i trimitea, an de an, haraciul, adică birul — semn al supunerii sale. Asta timp de trei ani, până în 1459 — când deodată a încetat de a mai trimite haraciul, cu fel de fel de pretexte. Cronicarul bizantin Ducas afirmă, de altfel, că pentru prima oară turcul ar fi cerut Valahiei — ca și pașalâcurilor

Țepeș în costum domnesc de ceremonie și cu coroană.
În spate, turnul Chindiei, recent construit.

din Grecia, Bulgaria, Serbia, Bosnia — ca în plus de tributul de zece mii de galbeni să dea în fiecare an și cinci sute de copii pentru a fi crescuți în legea lui Mahomed ca ieniceri, și că Vlad ar fi refuzat. Nu știu dacă informația lui Ducas e corectă, cert este însă că principatele române n-au fost niciodată constrânse la acest „tribut" uman, care-ți dă fiori când te gândești.

Și iată că sultanului i s-a adus acum de știre prin iscoditorii lui, sau prin boieri ostili domnului, că Vlad se pregătește de trădare și umblă să ia legătură pe ascuns cu Matei Corvin, regele Ungariei, fiul lui Iancu de Hunedoara, ca să pornească război împotriva împărăției turcești. Atunci a trimis sultanul în solie la el un diac grec, pe nume Catavolinos, care avea slujbă la Curtea împărătească, cu însărcinarea de a-l pofti pe Vlad la Constantinopol (căruia turcii îi vor zice Istanbul), pentru plata haraciului. Și era asigurat că va fi primit cu cinste și nu i se va întâmpla nimic rău. Dar în același timp, sultanul dădea instrucțiuni unui pașă ce comanda la Dunăre, Hamza-pașa, să țină legătura cu Catavolinos, pentru ca acesta, care urma să pornească de la Târgoviște cu Vlad vodă, să-l înștiințeze pe ascuns când s-or apropia de Giurgiu. Și, când ar ajunge ei la Giurgiu — cetatea dobândită de Vlad Dracul, cum v-am povestit, era din nou în mâinile turcilor —, atunci să-l prindă pe Vlad și să-l aducă legat cobză sultanului.

Iarna 1461–1462: Sultanul, bănuindu-l pe Vlad de hainie (trădare), caută să-l prindă prin viclesug

Dar Vlad a pătruns șiretenia lor și, prefăcându-se că vine cu banii haraciului și cu însoțitori puțini, el, pe alte căi, prin văi și păduri, și-a adus oaste bună până aproape de zidurile Giurgiului. Iar acolo a trimis un grup îmbrăcat turcește, iar unul care vorbea bine limba a strigat apărătorilor să deschidă porțile și, când au fost deschise, s-au năpustit oamenii lui Țepeș în cetate, au pus mâna pe toată garnizoana și pe Hamza-pașa, iar Țepeș cu ai lui l-au prins pe Catavolinos. Cu întreagă această pradă omenească, sute, mii, s-a luat calea întoarsă către Târgoviște. Și acolo, lângă oraș, unde se afla acum o uriașă pădure de țepi cu trupuri răstignite, s-au pus pe treabă

Chipuri de turci, așa cum au fost zugrăvite pe pereții mânăstirii Humor (Bucovina) de meșterii moldoveni la începutul secolului al XVI-lea.

Cum îi prinde Vlad pe trimișii sultanului cu oastea lor și-i trage pe toți în țeapă

călăii; și toți turcii, cu slugile lor cu tot, au fost trași în țeapă, lui Hamza-pașa fiindu-i pregătită, în față, o țeapă mai înaltă! Și gemetele îngrozitoare ale muribunzilor se auzeau departe, ca un vaiet greu, neîntrerupt, umplând văzduhul, de nu mai știai dacă era strigăt de om sau dacă era de la haite de lupi ieșite din codri.

Lesne vă puteți închipui ce răsunet a avut această ispravă la Constantinopol! Dar Țepeș nu s-a oprit aici: își trimite oastea peste Dunăre de cucerește toate cetățile turcești de-a lungul fluviului până la mare, prădând și arzând toate așezările turcești, tăind și trăgând în țeapă toată turcimea din întregul ținut. Și, mulțumit de ispravă, îi trimite lui Matei Corvin o

Cucerirea cetății Giurgiu de către oamenii lui Vlad Țepeș

Trecuseră șaptesprezece ani de când Giurgiul mai fusese pentru o scurtă perioadă în mâna tatălui său, Vlad Dracul.

scrisoare în care se laudă de izbânda lui — scrisoare care din fericire s-a păstrat. E datată 11 februarie 1462 și *înșiră numărul oamenilor uciși: 23 884*; adăugând că nu s-au putut număra și cei care au pierit în casele care ardeau!

Ianuarie–februarie 1462: armata lui Vlad Țepeș trece Dunărea și face un măcel cumplit prin turcimea din nordul Bulgariei

Niște povestiri păstrate pînă la noi spun că totuși au fost cruțați creștinii de pe acolo și că mulți au fost strămutați dincolo de Dunăre, adică în Muntenia. Nu era nici prima, nici ultima oară că se făcea o asemenea strămutare. (Cavalerul Walerand de Wavrin ne spune că, la cererea lor, Vlad Dracul primise să adăpostească douăsprezece mii de creștini din țara bulgărească, cu prilejul expediției din 1445, de care v-am vorbit. Cu o sută cincizeci de ani mai târziu, știm de asemeni că Mihai Viteazul a strămutat șaisprezece mii de oameni din părțile Bulgariei în Țara Românească.) Acum, în expediția descrisă mai sus pe scurt, mă întreb, zău, dacă cei 23 884 de „tăiați", plus cei arși prin case erau toți turci! Și dacă în iureșul năvalnic de pradă și pârjol oamenii lui Țepeș au făcut întotdeauna distincția între cine era turc și cine era creștin!...

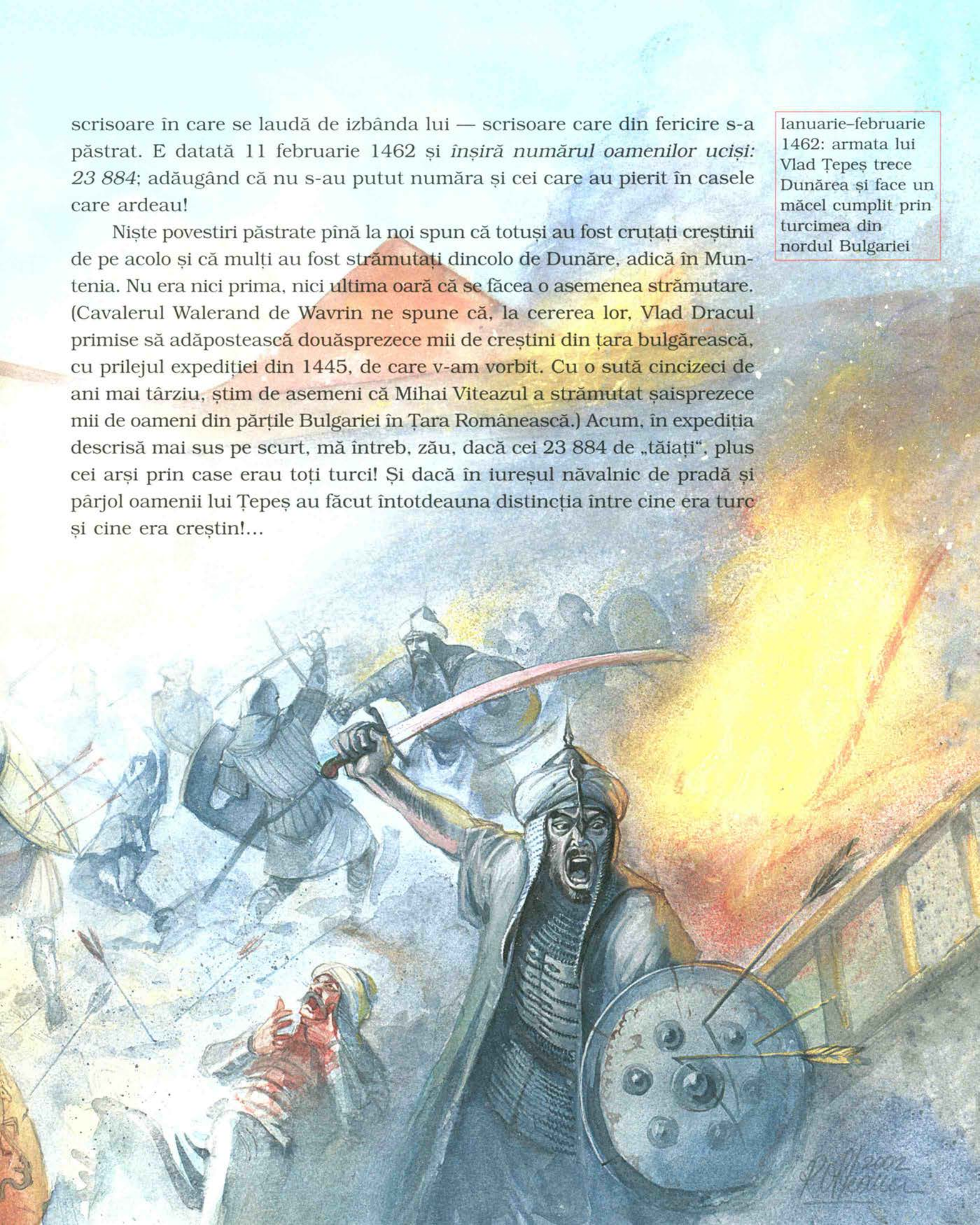

Prevăzând că sultanul avea să vină cu strașnica lui putere ca să se răzbune, Vlad a scris mai multe scrisori lui Matei Corvin, cu rugămintea fierbinte de a se pregăti să-i vină în ajutor cu toată puterea regatului ungar, zicându-i de fiecare dată că el nu luptă numai pentru țărișoara lui, ci și pentru regatul Ungariei, care, dacă ar cădea Țara Românească în mâna turcului, s-ar afla și el în mare primejdie. Ba chiar toată creștinătatea. Dar regele n-a răspuns decât cu vagi făgăduieli; și a venit primăvara, și a venit vara și nu pornise nici o oaste ungurească spre granița Țării Românești. În schimb, se auzea cum din iarnă trimisese sultanul solii în toată împărăția ca să se pregătească oastea toată, și acum, la începutul verii, se urnea de la Adrianopol cea mai formidabilă armată, cea mai mare strânsă de Mehmet al II-lea după cea care cucerise Constantinopolul. Și se pusese în fruntea ei însuși sultanul. Cronicarul spune că ar fi fost trei sute de mii de oameni! E mai prudent să socotim, după alte indicii, că trebuie să fi fost cam jumătate din această cifră, căci însuși Mehmet va scrie mai târziu unui sultan tributar că a pornit împotriva valahului cu o sută cincizeci de mii de oameni! Era vorba însă de cea mai temută armată a vremii, cu multe trupe bine organizate și instruite, pe când domnul Țării Românești nu-i putea opune, în afară de boierime și de mica lui oștire de „profesioniști", decât vreo douăzeci de mii de oameni, oaste de țară, țărani chemați atunci în grabă de pe ogoarele lor, unde nici n-apucaseră bine să secere și s-adune re-

Mai 1462: Mehmet al II-lea, cuceritorul Constantinopolului, pornește împotriva lui Vlad cu o armată înfricoșătoare

colta anului. Și, înainte de a se urni sultanul cu grosul oștirii, a poruncit pașalei de la Dunăre, Mahmud-pașa grecul, să păzească vadurile Dunării, nu cumva să se încumete valahul să treacă iar Dunărea și să prade țara bulgărească, ca în iarnă. Dar pașa, depășindu-și misiunea, a trecut fluviul în Țara Românească cu oastea ce o avea, și rău i-a mers, că l-a prins Țepeș pe neașteptate, de n-a mai știut cum să fugă îndărăt, pierzându-și mai toată armata. Și aspru l-a mustrat sultanul!

Și s-a așezat Vlad la un vad al Dunării, lângă Turnu, adică în fața Nicopolei, unde se aștepta să treacă oastea sultanului, care mai urma să fie ajutată de corăbii aduse pe mare și pe Dunăre: douăzeci și cinci de trireme (vase mari de război cu trei caturi de vâslași) și o sută cincizeci de vase mai mici. Această flotă venită pe mare se oprise și în fața cetății Chilia pe Dunăre, încercând s-o ia. Era atunci o cetate puternică, cu ziduri înalte și cu tunuri, și era apărată de o garnizoană ungaro-valahă, adică și de trupe ale regelui Ungariei, și de trupe muntenești. Și, pe când turcii o asediau

Uciderea și strămutarea populației din sudul Dunării, pustiirea satelor din nordul Bulgariei și Dobrogea.

Pustiirea satelor, strămutarea sau uciderea populației nu au fost făcute dintr-un capriciu de cruzime sau răzbunare. Lovind în țărani, Țepeș tăia, practic, sursele de aprovizionare ale garnizoanelor otomane de la Dunăre. După aceeași strategie au fost pustiite holdele și incendiate satele din jurul Sibiului și Brașovului.

Iunie 1462: turcii și... Ștefan vodă al Moldovei asediază Chilia, ținută de munteni și unguri

de pe apă, cine credeți că o asedia de pe uscat? Ștefan al Moldovei! Ștefan care peste zece ani va fi marele adversar al otomanilor, Ștefan căruia i se va spune „cel Mare" și de care papa de la Roma va zice că-i *Athleta Christi*, [„campionul lui Cristos"]! Stăm o clipă nedumeriți — aș zice chiar „întristați" — descoperind această surprinzătoare „cârdășie" a lui Ștefan cel Mare cu turcii, care l-a silit pe Vlad să desprindă o parte din oastea lui, și așa prea puțină, și anume un corp de șapte mii de călăreți, ca să-l trimită împotriva moldoveanului, împotriva vărului și prietenului cu care pribegise odinioară în Ardeal și pe care-l ajutase, cu cinci ani înainte, ca să dobândească tronul Moldovei! Da. Ne e greu azi să înțelegem. Dar iată care este explicația: Ștefan al Moldovei era vasalul regelui Poloniei, și amândoi — și el, și regele — țineau morțiș ca portul Chilia, care fusese al Moldovei până cu vreo

Mehmet al II-lea Fatih (Cuceritorul)
După o miniatură de epocă de la Topkapi Saray

***Cetatea Chilia**, schiță după o pictură turcească din secolul al XVI-lea. Este una dintre foarte rarele imagini ale acestei cetăți dispărute.*

cincisprezece ani înainte, să revină Moldovei, căci era de cea mai mare însemnătate pentru comerțul pe Marea Neagră spre Polonia și Europa Centrală. Apoi va fi socotit Ștefan că dacă tot se apropiau turcii de Chilia, cu puterea lor nebiruită, mai bine s-o ia el decât turcii! Dar iată că atunci n-a putut, garnizoana ungaro-valahă l-a respins — a fost chiar

rănit la gleznă de o ghiulea. Ștefan n-a putut cuceri Chilia decât cinci ani mai târziu — și o va apăra împotriva turcilor. Dar de soarta acestei cetăți vom afla în altă carte.

Cât despre grosul armatei turcești în frunte cu sultanul Mehmet al II-lea, Vlad vodă n-a izbutit să-i oprească trecerea peste Dunăre lângă Turnu (azi, Turnu Măgurele). Căci au reușit să treacă în noapte, fără să fie auziți de cei din lagărul românesc, zece mii de ieniceri cu o sută douăzeci de tunuri („bombarde" li se zicea la aceste prime tunuri aruncătoare de ghiulele). Și, față de atâta foc ce nu se mai pomenise în țara noastră, ai noștri n-au putut răzbi și, la adăpostul acestui „cap de pod", a putut trece toată armata sultanului Mehmet. Dar, când să înceapă înaintarea către Târgoviște, către cetatea de scaun a Valahiei, armata turcească a avut de

Ștefan cel Mare și Maria Voichița *(fiica lui Radu cel Frumos) în sala tronului de la Suceava*

înfruntat cea mai mare greutate a acelei campanii: pustiul. Căci Vlad poruncise să se părăsească toate satele, să se ardă holdele, să se astupe puțurile, să se care toate vitele ce se puteau lua, o dată cu sacii de grâne, porcii și oile în căruțe, vacile legate de căruță, boii și caii la ham. Și s-au tras, care spre munte, care prin codri deși, iar unii, zice cronicarul, într-o cetate înconjurată de ape și păduri (poate mânăstirea Snagov, poate vechea cetate a Bucureștilor, pomenită pentru prima oară într-un hrisov al lui Vlad Țepeș din 1459).

Iunie–iulie 1462: armia turcească înaintează, pe arșiță mare, într-o țară pârjolită și pustie

În zadar poruncise sultanul de se făcuse cea mai migăloasă pregătire, cum scrie cronicarul bizantin Chalcocondylas: „Această tabără se spune că a fost mai frumoasă decât alte tabere și că avea mare pregătire în ce privește armele și echipamentul" — în zadar, zic, fiindcă oștirea, înaintând în țară pustie, nu găsea de nici unele pentru hrana mulțimii de oameni și de cai. Și, când vreun grup de călăreți se desprindea de grosul coloanei în căutare de furaje, de ceva grâne lăsate sau de vite rătăcite prin islazuri și zăvoaie, deodată parcă țâșneau din păduri oamenii lui Țepeș de-i tăiau sau îi fugăreau.

Și se grăbea sultanul să ajungă la cetatea de scaun a lui Vlad și mai spre munte, mai la răcoare, unde să mai găsească ceva iarbă pentru cai și pentru vitele lor de povară, că era și o vară de mare zăduf. Croni-

carul turc Tursun-bei, care a fost în acea vreme secretarul Divanului — adică al „guvernului" sultanului —, scrie: „Arșița soarelui era așa de puternică, încât pe veșmintele de zale ale gaziilor (soldați turci) se putea face chebap!" Și iată că într-o noapte, cam la trei ceasuri după apusul soarelui, în uriașul lagăr rânduit ca un oraș de pânze, cu miile de corturi așezate după fiecare corp de armată, cu alei largi întretăindu-se în unghi drept — la mijloc era o piață mare, iar nu departe, „Poarta", adică un cort mai mare și mai bogat: al sultanului — iată, zic, că tăcerea nopții e deodată ruptă de strigăte sălbatice, de sunete de goarnă, de ropote de cai... Din două părți deodată, Vlad atacă tabăra cu șapte mii de călăreți, unii purtând torțe fumegânde. Turcii de strajă sunt uciși pe loc, corturile răsturnate și călcate de cai — panica îi cuprinde pe turci. În învălmășeală, la lumina torțelor, ostașii lui Țepeș fac măcel și printre oameni, și printre caii legați, și printre animalele de povară, cămile și catâri, grămadă. Dar de la sultan au pornit îndată crainici către toate laturile taberei, strigând ordinul sultanului să nu se urnească nimeni de la locul lui, că va fi moarte de om — cauzată ori de mâna dușmanului, ori din porunca sultanului. Peste tot, sunau trâmbițele și băteau tobele întărâtat. Și turcii erau disciplinați și viteji. Ceasuri

Vlad Țepeș îndrăznește să atace într-o noapte tabăra turcească, în nădejdea de a-l surprinde pe sultan în cortul lui și de a-l ucide

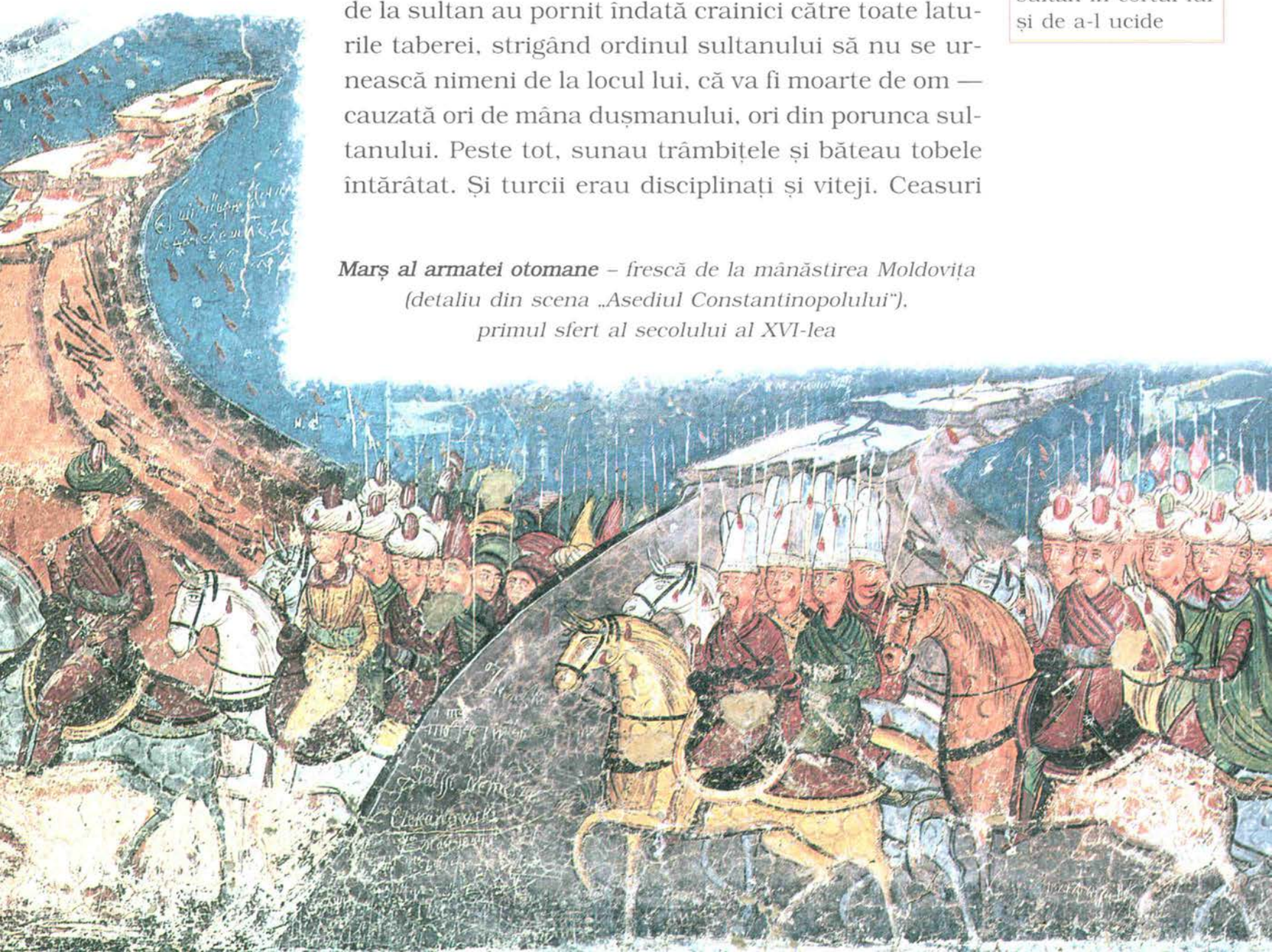

Marș al armatei otomane *– frescă de la mânăstirea Moldovița (detaliu din scena „Asediul Constantinopolului"), primul sfert al secolului al XVI-lea*

Atacul de noapte

întregi s-a străduit Vlad vodă cu ai lui să ajungă la cortul sultanului și n-a izbutit. Cu toate că trimisese dinainte iscoade de ale lui, îmbrăcați ca turcii, să recunoască așezarea taberei (unele povestiri zic chiar că Vlad însuși se îmbrăcase turcește și pătrunsese în lagăr, în recunoaștere, dar lucrul e greu de închipuit, că avea el destui oameni în stare să îndeplinească asemenea misiune fără să riște să cadă chiar el, domnul țării și cap al oastei, în mâinile dușmanului). A ajuns din greșeală la cortul marelui-vizir și acolo

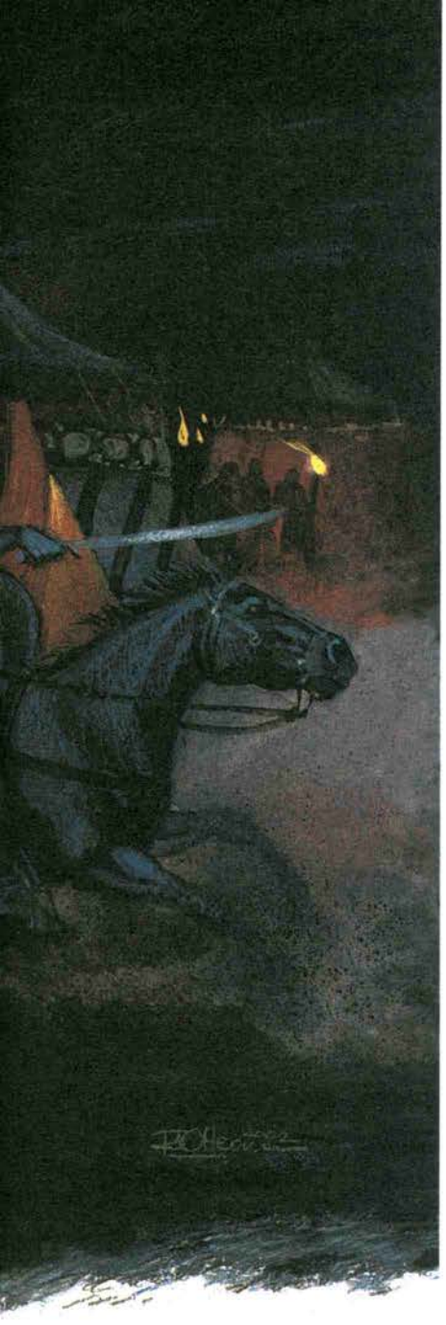

a fost mare bătălie, de n-a putut nici pe el să-l ucidă. Altă cauză a relativului insucces al acestui atac de noapte — zice cronicarul — ar fi fost că al doilea detașament, care ataca tabăra din latura opusă, nu ar fi avut aceeași îndrăzneală și vitejie ca detașamentul condus de Vlad vodă în persoană și, față de puternica rezistență a turcilor, s-ar fi retras. Cronicarul nu ne spune care va fi fost soarta acelui căpitan, pe urmă...

Apoi, cum se crăpă de ziuă, goarnele au sunat retragerea, și Vlad cu ai săi au luat-o în goană către munte.

Dar sultanul, zice cronica turcească, chemându-i pe viziri, pașale și pe toți comandanții, a poruncit să se adune toată cavaleria spahiilor* și în goană mare să-l urmărească pe „ticălosul ghiaur"**. De asemeni, bizantinul Chalcocondylas zice că i-ar fi prins din urmă pe români și s-ar fi dat bătălie mare, în care ar fi fost uciși o mie din oamenii lui Vlad și alți o mie luați prizonieri și tăiați, toți, în fața sultanului. Asta e versiunea turcească a urmării atacului de noapte. Dar mai târziu, un trimis al papei la Buda, care a putut sta de vorbă cu tovarăși de-ai lui Vlad la acea strașnică bătălie, raportează lucrurile altfel: „Dracul, după ce a provocat un măcel de necrezut, fără a pierde într-o ciocnire atât de mare pe mulți dintre ai săi, dintre care totuși foarte mulți au fost răniți, a părăsit tabăra dușmană înainte de zorii zilei și s-a reîntors în aceiași munți, *fără ca cineva să îndrăznească a-l urmări*, într-atât le dăduse de furcă și vârâse groaza în toți." Pe cine să credem?

Spaima a pus stăpînire pe sultan în fața îndrăznelii lui Vlad și de atunci coloana înainta cu și mai mare grijă. Nopțile, tabăra era înconjurată de șanțuri și de țăruși în pământ, atât de mult se temea el de un nou atac nocturn al strașnicului voievod. Armia turcească a ajuns în sfârșit la Târgoviște. Găsește orașul gol — doar niște tunari pe zidurile cetății, încolo părea că nu era țipenie de om. Temându-se de o capcană, sultanul a hotărât

* Soldat dintr-un corp de cavalerie otomană, recrutat din rândurile aristocrației militare turcești.

** Necredincios (nume dat creștinilor de turci în mod disprețuitor).

Spahiii erau echivalentul otoman al cavaleriei grele europene

Lângă Târgoviște, turcii descoperă cu groază o pădure de țepi cu cadavrele a douăzeci de mii de oameni trași în țeapă

să ocolească orașul, dar, înaintând turcii în formație, la vreo cinci kilometri de oraș, cea mai neînchipuită și groaznică priveliște a apărut ochilor lor: o uriașă pădure, nu de brazi sau de stejari sau de pomi roditori, o pădure de țepi cu schelete de oameni în coșul pieptului cărora corbii, cu miile, își făcuseră cuibul. Cum se apropia coloana turcească, corbii își luau zborul pâlcuri-pâlcuri, umplând văzduhul de croncănitul lor urâcios. Chiar în față, mai de curând trași în țeapă, erau turcii de la Giurgiu ai lui Hamza-pașa și ai lui Catavolinos — și, în țeapa cea mai înaltă, pe trupul jumătate mâncat al pașalei, se mai puteau cunoaște straiele lui scumpe de mătase. Iar această pădure de țepi să fi avut — zice cronicarul — „în lungime până la șaptesprezece stadii (adică trei km) și în lățime până la șapte (peste un km)"; și să fi fost acolo cam douăzeci de mii de trași în țeapă, și bărbați, și femei cu copiii la sân.

Dar ce e, pentru noi, de mirare e că, dincolo de groază, acest spectacol i-ar fi pricinuit sultanului și o oarecare stupoare admirativă! Iată ce scrie Chalcocondylas: „Chiar și împăratul, cuprins de uimire, spunea întruna că nu poate să ia țara unui bărbat care face lucruri așa de mari și, mai presus de fire, știe să se folosească așa de domnia și de supușii lui. Mai spunea că acest bărbat care face astfel de isprăvi ar fi vrednic de mai mult" ...Și cronicarul adaugă mai departe: „Iar ceilalți turci, văzând mulțimea de oameni trași în țeapă, s-au înspăimântat foarte."

Nenumăratele țepe în care se uscau tot atâtea trupuri umane din împrejurimile Târgoviștei îi puteau șoca chiar și pe cei mai tari de inimă, așa cum era sultanul otoman. În fond acesta era și scopul lui Țepeș.

Litografie reprezentând ruinele Curții domnești de la Târgoviște, prima jumătate a secolului al XIX-lea – aspect de dinaintea restaurării Turnului Chindiei din vremea domnitorului Gheorghe Bibescu (1846)

Iulie 1462: sultanul părăsește grabnic Țara Românească pe la Brăila, dar lasă la marginile țării pe fratele lui Vlad, Radu cel Frumos

De-acolo, sultanul hotărăște să nu-l mai urmărească pe Vlad, ci să părăsească cât mai repede această țară cu oameni cumpliți și pământ pustiit. Dar n-o mai ia pe calea pe care a venit, știind că acolo îi vor muri și oamenii, și caii de foame și de sete, ci o ia spre răsărit, la poale de munte, prin regiune de podgorie, unde s-ar mai găsi hrană, și, de fapt, oastea lui a putut — cel puțin așa pretind cronicile turcești — să mai facă și pradă de mulțime de vite. Dar ce nu spun cronicile turcești e că oastea sultanului a fost necontenit hărțuită de oștile domnitorului și chiar de Vlad în persoană, care alergase spre granița Moldovei — și după unele surse se întâlnise și se împăcase cu vărul Ștefan (Ștefan cel Mare) —, iar la întoarcere a și lovit coloana sultanului între Buzău și Brăila, și în acea bătălie au căzut iarăși mulți, și de-o parte, și de alta. Și s-a grăbit sultanul să treacă Dunărea pe la Brăila și s-a întors umilit în împărăția lui.

Vara anului 1462: încetul cu încetul, boierii țării îl părăsesc pe Vlad pentru a trece de partea lui Radu cel Frumos

Dar acolo, la Brăila, a lăsat, cum s-ar zice azi, o „bombă cu întârziere"! L-a lăsat pe fratele mai mic al lui Vlad, Radu cel Frumos, care-i era prieten, și i-a dat și o strajă de patru mii de oameni. Bine socotise sultanul: ce nu-i

reușise cu forța armată îi va reuși prin diplomație. Căci, pe când Vlad vodă se ținea la poalele Carpaților ca să-l grăbească pe Matei Craiul să-i vină în ajutor, boierii, mai întâi câte unul–doi, apoi din ce în ce mai mulți, au venit la Radu să audă din gura lui ce propune sultanul, care ar fi soarta țării dacă ar face pace cu turcul. Și iată cum își închipuie Chalcocondylas că le-ar fi vorbit Radu boierilor (asemenea discursuri, închipuite în formă, dar probabil foarte apropiate de adevăratele cuvinte, se numesc în istoriografie „prozopopee"): „Bărbați daci (români), ce credeți că o să mai vină asupra voastră în viitor?! Au nu știți împăratul (sultanul) ce putere mare are și că foarte curând vor veni asupra voastră oștile împăratului, pustiind țara, și o să fim despuiați de orice ne-a mai rămas?! De ce nu vă faceți prieteni împăratului? Și veți avea liniște în țară și în casele voastre. Știți doar că acuma n-a mai rămas nici un capăt de vită. Și toate aceste suferințe grele le-ați avut de îndurat din cauza fratelui meu, pentru că ați ținut cu acest om făr-de Dumnezeu și care a adus mare nenorocire asupra Daciei (Țării Românești), precum n-am mai auzit nicăieri pe pământ."

Radu cel Frumos

În puține săptămâni, mai toată boierimea, care ținea în mâinile ei avuția țării și cetele de oșteni, s-a lăsat convinsă de argumentele lui Radu și, încrezându-se în făgăduielile făcute de sultan prin acesta, l-a primit pe Radu ca domn al țării și cu el au pornit cu toții să-l alunge pe Vlad; ceea ce văzând, Vlad Țepeș, după câteva bătălii pierdute de mica oștire ce-i rămăsese

credincioasă, a trecut Carpații, crezând că se va putea întoarce cu toată puterea craiului ca să reia domnia. Dar acolo, ce s-a întâmplat e aproape de necrezut!

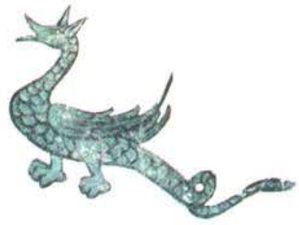

Stăm să judecăm împreună fapta boierilor care-l părăsesc pe Vlad Țepeș pentru a-l ridica la domnie pe Radu cel Frumos

Dar n-am să v-o spun acum. Vreau să facem o scurtă pauză, un popas în drumul nostru plin de neașteptate și neobișnuite întâmplări. Vreau să stăm la sfat împreună, și eu să vă spun, ca la o șezătoare — că de acum am impresia că ne cunoaștem —, ce nedumeriri și îndoieli am încercat eu privitor la acest episod dramatic, când boierii mari ai țării, după ce au luptat alături de Vlad vodă Țepeș, îl părăsesc și-l aduc în scaun pe fratele mai tânăr al acestuia, Radu cel Frumos.

Veți vedea, mai târziu, în manualele voastre de istorie, că mai toți autorii au doar cuvinte aspre împotriva boierilor; îi fac trădători, mișei, vânduți străinului... Eu însumi, din fire, sunt alături de cei care vor întotdeauna să reziste, să lupte vitejește, orice s-ar întâmpla. De pildă, am spus și am scris că atunci când Uniunea Sovietică, în iunie 1940, ne-a somat să evacuăm, în 24 de ore, Basarabia și Bucovina de nord, ar fi fost mai bine să rezistăm, oricare ar fi fost urmările. Am spus și am scris că, după părerea mea, am greșit când, în primul război mondial, prinși ca în clește între armatele germane de o parte și revoluția bolșevică de cealaltă parte, am semnat, în 1918, o pace separată (dezastruoasă) cu Germania și Austro-Ungaria. Așa că, instinctiv, aș fi mai curând de partea celui care a ales rezistența până la moarte decât a celui care a plecat capul... Dar iată că, retrăind de luni de zile, *pentru voi*, acei ani încrâncenați ai domniei lui Vlad Țepeș, cercetând din nou toate izvoarele vremii care să ne lumineze cât de cât asupra acelor întâmplări extraordinare, atât de greu de lămurit și de înțeles, am văzut deodată lucrurile parcă cu alți ochi. Am „intrat la idee", cum ar zice Caragiale: nu cumva în acel moment istoric, în acele împrejurări, să fi fost mai multă dreptate de partea lui Radu cel Frumos decât de partea lui Vlad Țepeș?

Să încercăm să ne închipuim cum vor fi cugetat boierii. Trebuie întâi de toate să vă reamintesc ce v-am spus în altă parte despre această categorie socială, despre această instituție a marilor boieri: ei existau în Țara Românească înainte chiar ca aceasta să se fi întemeiat ca stat unitar, cu un mare voievod în fruntea ei. Erau stăpânitori de imense întinderi de pământ și de cete de țărani oșteni, li se zicea cneji, sau voievozi, sau mai-mari ai țării, apoi boieri (vezi *Cum s-a născut poporul român*). Ei, după ce l-au acceptat pe Basarab întemeietorul ca mare voievod, adică voievod peste ceilalți voievozi și cneji, au rămas întotdeauna cu gândul că puterea în țară trebuia împărțită între voievod și ei. Voievodul avea nevoie de sfatul și de ajutorul lor și, dacă nu ținea seamă nicicum de sfatul lor, ei se credeau oricând îndrituiți să-l răstoarne și să-l înlocuiască cu o rudă a lui, alt „os de domn", alt membru al familiei domnitoare.

În acea toamnă a anului 1462, ce văd ei? Vlad a pornit, nechibzuit, o luptă de unul singur împotriva celei mai mari împărății din lumea de atunci. Nu s-a asigurat din vreme — ca bunicul său Mircea — de ajutorul regelui Ungariei, de ajutorul sau barem neutralitatea fratelui moldovean. La sud de Dunăre, nu mai era nici o putere creștină. Imperiul bizantin fusese desființat cu câțiva ani înainte; Grecia, Bulgaria, Serbia, prefăcute în pașalâcuri, cu toată boierimea lor nimicită sau fugită sau trecută la legea lui Mahomed. Acum, ei se bătuseră ca leii, tot nădăjduind în ajutorul regelui Matei Corvin, care nu mai venise; și, judecând după încetineala cu care se urnise de la Buda (îi vor trebui trei luni ca să ajungă la Brașov!), tare se îndoiau că avea cu adevărat de gând să treacă dincoace de Carpați. Frații moldoveni, în loc să-i ajute, îi loviseră în coastă. De ajutor din partea leșilor (polonilor) nici vorbă — ei voiau pace cu turcul, că lupta lor neîmpăcată era mereu cu nemții, cu Ordinul Teutonic din Prusia. Acum, țara era toată pustiită și pârjolită, oamenii ascunși prin codri și prin munți, vitele mai toate pierite sau cărate de turci. Și dacă duceau războiul mai departe, cum voia Țepeș, nu se va întoarce iarăși sultanul cu oaste și mai înfricoșătoare, și mica lor țară va fi prefăcută în pașalâc?

Și iată că fratele mai tânăr, celălalt Drăculea, Radu, lucru oarecum de minune, era prieten intim cu sultanul. De dragul lui, sultanul accepta să nu mai facă pașalâc din Țara Românească, ci să-i dea domnia. Iar condițiile

Situația politică din centrul și sud-estul Europei
în a doua jumătate a secolului al XV-lea

le păreau oarecum blânde, erau aceleași ca la sfârșitul domniei marelui Mircea vodă: să renunțe la cetățile de la Dunăre, Brăila, Giurgiu, Turnu (care tot erau în mâna turcului!) și să dea bir zece mii de galbeni pe an. În

rest, țara își păstra toată rânduiala ei, voievodul, boierii, biserica, turcii neavând voie să se așeze în țară și să-și aibă moscheile și muezinii și cadiii lor... Nu era oare aceasta hotărârea cea mai cuminte, cea mai înțeleaptă?

Dar luați seama la paradoxul situației, la ciudățenia lucrului: că, de n-ar fi fost fantasticul război dus de Vlad Țepeș, nici târgul ce intervenea acum între boieri, Radu și sultan n-ar fi putut avea loc. Doar fiindcă se temea de o nouă, tot atât de strașnică împotrivire a valahilor cu Vlad în frunte s-a resemnat sultanul la această „pace de compromis"; și-o fi zis turcul: „cu nebunii ăștia de valahi, mai bine să nu le mai călcăm țara, să ne mulțumim cu jumătate de măsură". Și s-au hotărât să nu mai încerce să cucerească această țară și s-o anexeze „teritoriilor de lege islamică", ci s-o lase neschimbată, însă cârmuită de un prieten credincios.

Țările române în a doua jumătate a secolului al XV-lea

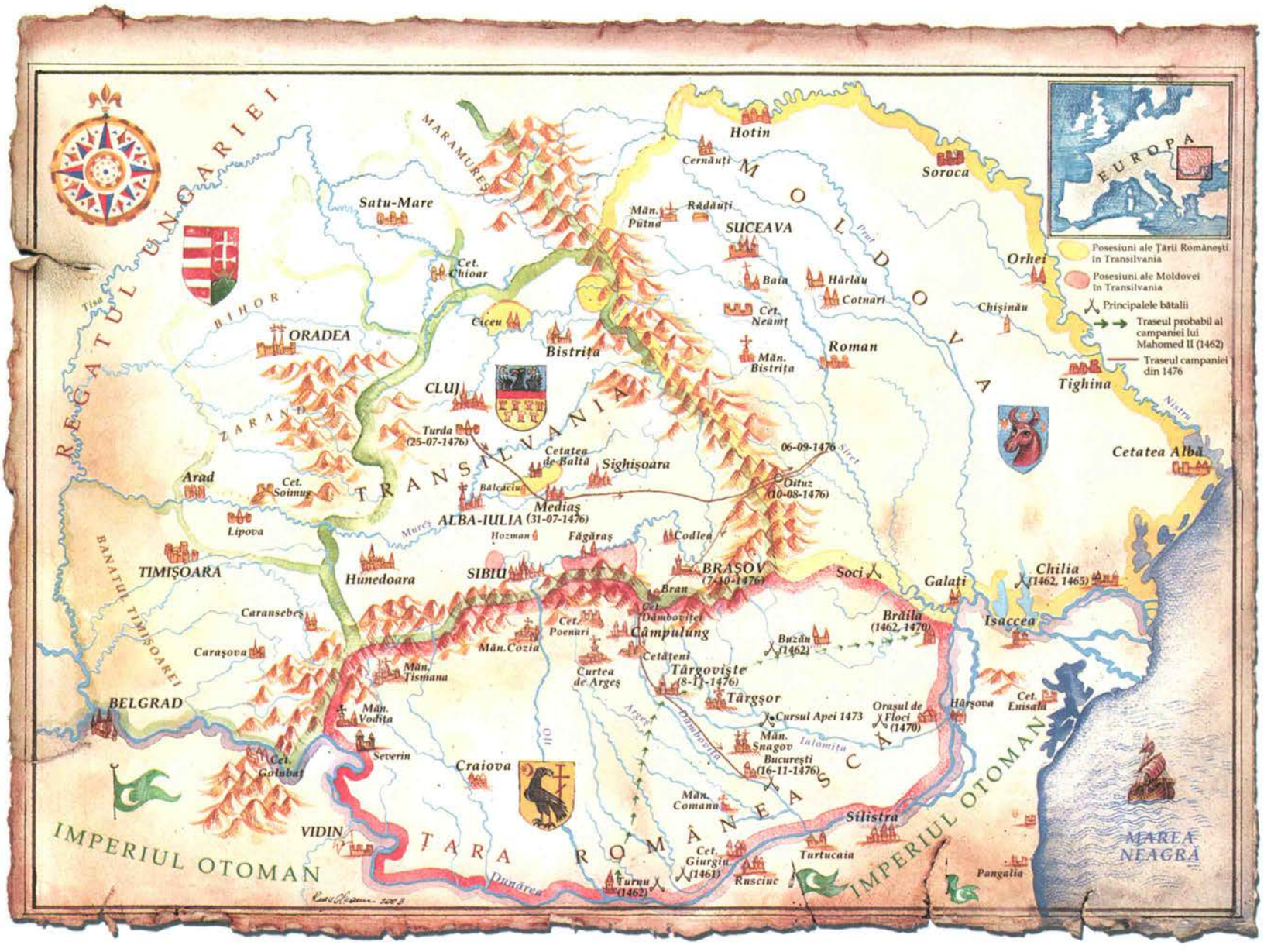

Aceasta a fost, timp de câteva veacuri, dilema în care s-a zbătut clasa noastră conducătoare în Evul Mediu: neajutate îndestul de țările creștine mai puternice, țările noastre trebuiau să alterneze între faze de eroică împotrivire și faze de diplomatică supunere. Uneori, această alternanță avea loc sub aceeași domnie, cum ați văzut că s-a întâmplat cu Mircea cel Bătrân și cu Vlad Dracul. Acum, aveam rivalitatea dintre doi frați: Vlad răzvrătitul și Radu supusul. Boierii aleg când pe unul, când pe celălalt, după cum li se pare că e spre binele țării. Mai târziu, peste două generații, vom avea o situație asemănătoare când, în 1522, după moartea prematură a voievodului Neagoe Basarab (cel care a clădit mânăstirea de la Curtea de Argeș), turcii, la începutul domniei celui mai ilustru dintre sultanii otomani, Soliman Magnificul, au vrut să numească un domnitor turc în Muntenia! Atunci, boierii s-au unit cu toții în jurul lui Radu de la Afumați, ginerele lui Neagoe, și au ținut piept cu dârzenie turcilor, până când sultanul a renunțat la gândul de a pune un turc în scaunul de la Târgoviște, și a propus un alt domn, din neamul basarabesc — și atunci boierii l-au acceptat. Cu încă două generații mai târziu, îl avem pe Mihai Viteazul, care e sprijinit de marii boieri în frunte cu frații Buzești și care îndrăznește ultima mare încercare de eliberare a țărilor noastre de sub stăpânirea turcească — dar care va fi chibzuită pe plan politic, prin alianță și cu Moldova, și cu Transilvania, și cu împăratul Habsburg de la Praga, nu nebunește cum a făcut Vlad Țepeș.

Așa cred eu că trebuie interpretat gestul boierilor, care în toamna 1462, după una dintre cele mai dramatice încleștări pe care le-a trăit Țara Românească, se hotărăsc să-l părăsească pe Vlad vodă Țepeș și să se întoarcă împotriva lui alături de Radu cel Frumos. Să fi intrat în hotărârea lor și spaima, adevărata teroare pe care a răspândit-o neasemuita cruzime a lui Vlad? Oricine se putea teme, în jurul lui, de toanele lui necruțătoare. Toți se puteau teme ca de la o zi la alta, dintr-un singur semn al cumplitului lor voievod, să se trezească și ei apucați de călăii lui și trași pe loc în țeapă, fără judecată și fără milă. Neîndoielnic, o asemenea spaimă trebuie să fi fost în sufletul lor.

Morala acestei povești e că nu poți naște dragoste și trainică tovărășie prin teroare.

4. Ce i se întâmplă lui Vlad Țepeș când trece Carpații în Ardeal ca să-și unească mica oștire cu oastea lui Matei Corvinul, craiul Ungariei

Și acum să vă povestesc ce i s-a întâmplat lui Vlad Țepeș când a trecut în Ardeal ca să-l întâlnească pe Matei Corvinul. El era încredințat că Matei îl va primi ca pe un frate și că împreună vor relua lupta împotriva turcilor. Nu-și dovedise oare craiul prietenia cu abia câteva luni înainte, când îi dăduse în căsătorie o soră a lui? (Unele surse zic că n-ar fi fost chiar o soră a lui, ci doar o rudă. Dar, ori că era soră, ori că era verișoară, după obiceiul feudal aceasta era cea mai vădită dovadă din partea regelui că Vlad îi era nu numai vasal, ci și că era unit cu el printr-o legătură de sânge.)

Și se unește așadar mica oștire ce i-a rămas lui Țepeș cu marea oaste adusă în sudul Transilvaniei de rege, cu mare încetineală, în trei luni. Și stătură Vlad și craiul împreună la Brașov mai bine de cinci săptămâni. Urmează — suntem de-acum în noiembrie — să plece mai întâi Vlad cu ai lui și un contingent ungar în avangardă în Muntenia, regele trebuind să vină apoi cu grosul armatei. Și, după ce trecuse acea avangardă de castelul de la Bran și ajunsese la altă cetățuie în drum spre Rucăr, Piatra Craiului, se întâmplă ceva de necrezut: oamenii regelui, conduși de un mercenar ceh, mare căpitan de-al lui Matei Corvin, pun mâna pe Vlad vodă, îi omoară sau împrăștie oamenii și-l aduc pe domn captiv la rege! Cum de s-a putut întâmpla așa ceva? Ce putuse prilejui o astfel de răsturnare?

Noiembrie 1462: regele Matei Corvin, în loc să-l ajute pe Vlad, îl prinde și-l duce în captivitate în Ungaria

Lucrul a fost atât de neașteptat și de surprinzător, încât nici azi nu s-a lămurit pe deplin care au fost motivele uimitoarei schimbări de atitudine a regelui față de Vlad. Până și biograful oficial al lui Matei Corvin — acel cărturar italian Antonio Bonfini care-i va povesti viața și domnia — scrie următoarele: „Regele, pornind într-acolo spre Țara Românească, *nu știu din ce cauză, căci aceasta nimănui nu i-a fost destul de lămurit*, l-a luat prins pe Dracula în Transilvania." Astăzi, după tot ce s-a descoperit și s-a scris despre acele evenimente, putem întrevedea trei cauze care să se fi combinat la acel moment pentru a pricinui ciudata atitudine a regelui.

1. E clar că dacă el ar fi avut aceeași râvnă ca tatăl său Iancu de Hunedoara de a îndepărta pericolul turcesc, ar fi pornit mai repede în ajutorul lui Vlad Țepeș când acesta s-a găsit încleștat în lupta cu temutul sultan Mehmet al II-lea. Dar am văzut ce încet a înaintat el cu armata lui spre Țara Românească; i-au trebuit trei luni să facă drumul de la Buda la Brașov în chiar vremea când muntenii luptau singuri împotriva turcilor! S-ar zice că ar fi căutat orice pretext ca să nu facă pasul hotărâtor și să se afle față în față cu armata sultanului.

2. Avem azi dovezi că, pe când era el la Brașov cu Vlad Țepeș, a venit o solie de la cetățenii din Viena, care se răsculaseră împotriva împăratului Frederic al III-lea și-l închiseseră în cetatea Viena. Îi cereau lui Matei Corvin nici mai mult nici mai puțin decât să vină să-i ajute să-l învingă pe Frederic și să-l facă pe el împărat!

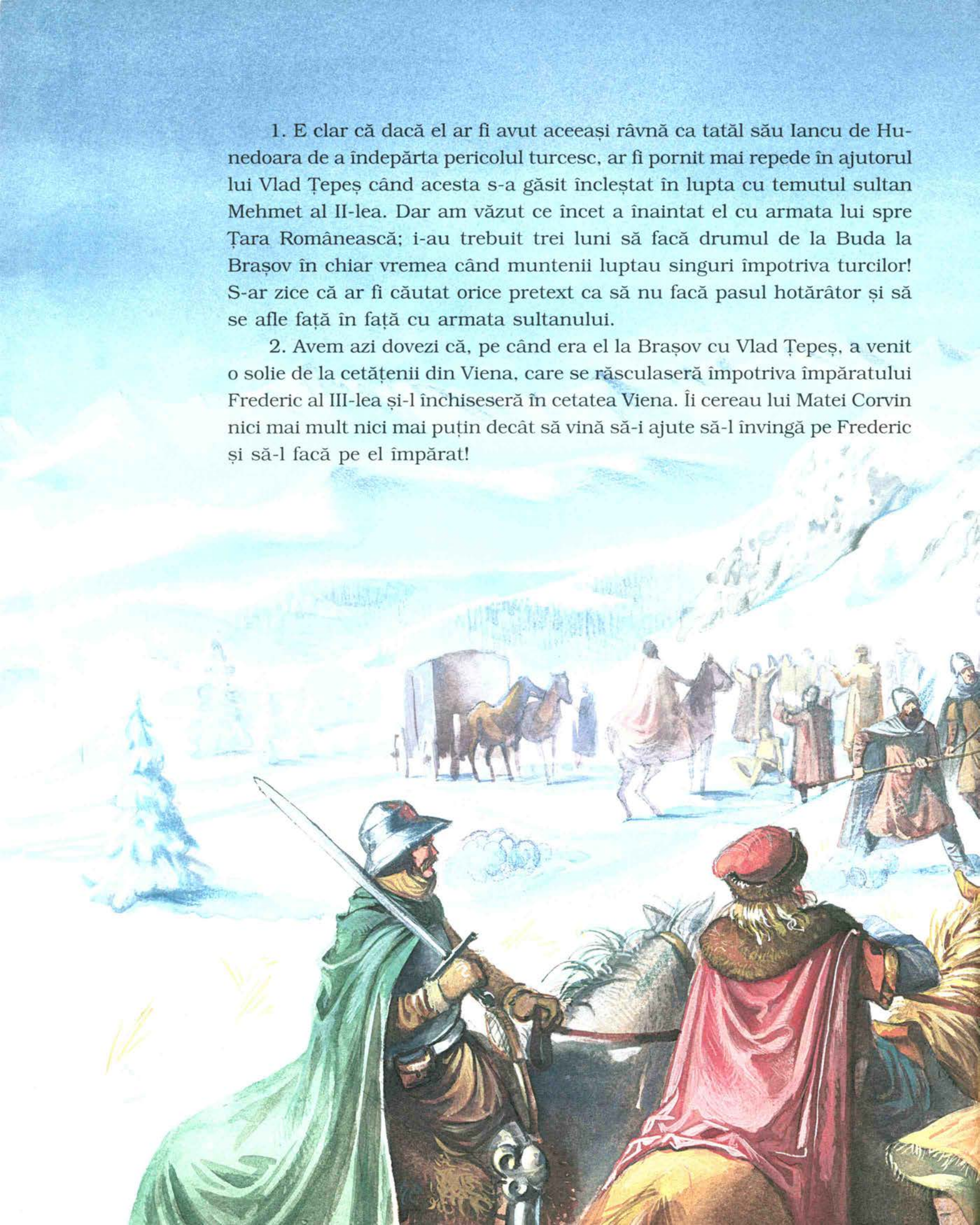

După dialogul purtat cu Matei Corvin, la Brașov, Vlad Țepeș trece munții înapoi pentru a-și redobândi tronul. Oștirea sa — credincioșii cu care trecuse în Transilvania — era însoțită la întoarcere de un corp de oaste din armata lui Matei Corvin, condusă de cehul Jan Jiskra. Acesta trebuia, teoretic, să-l ajute pe Țepeș să-și recâștige tronul. Însă în noiembrie 1462, în apropierea cetății Orația, din munții Piatra Craiului, Vlad Țepeș este capturat, după o scurtă luptă, de oamenii lui Jiskra.

Castelul de la Hunedoara *a fost moștenit de Matei Corvin de la tatăl său, Iancu. Pe perioada domniei sale Matei Corvin l-a transformat într-un somptuos castel în stil gotic, poate cel mai frumos din Transilvania.*

Și, aici, mă voi opri să fac o paranteză: să încerc cu voi o psihologie a cazului „Mathias Corvin"! V-am spus că el era fiul vajnicului luptător Iancu de Hunedoara, fiu de boier român, căsătorit cu o nobilă maghiară și trecut la catolicism. Când a murit Iancu de ciumă, după ce îl învinsese la Belgrad pe sultanul Mehmet al II-lea, adversarii familiei lui, mari baroni unguri partizani ai tânărului rege Ladislau Postumul (adică fiu al Elisabetei lui Sigismund de Luxemburg, născut după moartea tatălui său, împăratul Albert de Habsburg), au pus mâna pe cei doi fii ai lui Iancu, László și Mathias, și l-au și ucis pe primul. Dar, murind subit tânărul rege Ladislau, iar a rămas vacant tronul Ungariei; și atunci partizanii Corvineștilor, în frunte cu unchiul lui Matei, Mihai Szilágyi, au reușit să impună alegerea ca rege a lui Matei, cu toate că n-avea decât cincisprezece ani! Atât de mare era încă prestigiul tatălui său, Iancu de Hunedoara, „Hunyadi János"!

Încercăm un portret al lui Matei Corvin (1458–1490)

Inteligent și ambițios, tânărul Matei Corvin a arătat îndată că avea stofă de conducător. După doar câteva luni, se va și lepăda de unchiul său și va domni cum înțelegea el, sprijinindu-se pe mica

Cetatea Șoimuș, *una dintre importantele fortificații ardelene în vremea lui Matei Corvin. Străjuia drumul comercial aflat de-a lungul Văii Mureșului.*

***Matei Corvin** a fost unul dintre cei mai mari regi ai Ungariei. Aici, prezentat cu un scut ce i-a aparținut și se păstrează și azi la Budapesta și cu o arbaletă cu stema sa — corbul (corvus) cu inel în cioc — aflată la București.*

nobilime împotriva marilor feudali. Va fi, domnind treizeci și doi de ani (ca și Mircea cel Bătrân), unul dintre cei mai mari regi ai Ungariei. În Apus, s-a știut însă mai departe că el era român de origine; cronicarul Commines, sfetnic de taină al regelui Franței Ludovic al XI-lea, îl numește valah în memoriile lui. Matei Corvin, însetat de cultură, va atrage la curtea lui artiști și învățați din Apus, în special italieni, astfel încât Ungaria a putut participa atunci la marele avânt cultural al Renașterii italiene. Regele a avut o curte fastuoasă și a clădit castele și cetăți: castelul de la Hunedoara, în forma lui actuală, datează în mare măsură din vremea lui. Să nu uitați că în vremea aceea regatul ungar era statul cel mai întins și mai populat din toată Europa Centrală, căci nu-i cuprindea numai pe unguri, așezați majoritar în pusta Panoniei, Ungaria de azi; el se întindea spre nord asupra Slovaciei și a unei părți din Ucraina

de azi; spre apus, a stăpânit un timp și Moravia (care face azi parte din Cehia); la sud, regele Ungariei era și rege al Croației, apoi mai stăpânea și Slovenia și jumătatea de nord a Serbiei. În fine, în regiuni locuite majoritar de români avea tot Banatul, Crișana, Maramureșul, Transilvania. Vedeți deci că din asemenea poziție regele Ungariei înțelegea să vorbească de la egal la egal cu regele Poloniei, cu sultanul otoman, cu regele Franței, ba și cu împăratul.

Să facem acum împreună puțină psihologie: știți ce înseamnă cuvântul „parvenit"? Parvenitul, în special în societățile cu structură aristocratică, e un om născut într-un mediu social mai modest care, făcând avere, a reușit să pătrundă în cea mai înaltă societate; și, întrucât acolo lumea îl privește oarecum de sus, el încearcă să-i întreacă pe toți, trăind și mai luxos, și mai fastuos și afișându-și ostentativ cultura și manierele. Cei mai vechi din acea societate vor zice despre el că are apucături de „parvenit", adică unul care a parvenit din alt mediu în mediul lor. Acest fenomen poate avea loc și în cea mai înaltă categorie socială, în lumea marilor stăpânitori, regi și împărați. Când apare o nouă dinastie într-o țară, regii vecini, o vreme, se vor uita de sus la ea — ba nu numai regii vecini, ci adesea și supușii care ar fi de înaltă și veche noblețe. Iar nou-venitul, ca să înfrângă această surdă ostilitate sau dispreț ascuns, e ispitit să facă lucruri mari, să se arate din ce în ce mai iscusit și mai strălucit, pentru a fi deasupra tuturor, ca să fie uitată cu totul vechea deosebire. Matei Corvin îmi pare a fi o ilustrare a unui asemenea caz: în ochii magnaților unguri, el era un parvenit. Fiind primul din neamul lui ajuns rege, a vrut să fie și mai strălucit decât regii din trecut. A vrut să-și întindă regatul și asupra Boemiei (Cehia) și va porni război împotriva domnitorului de acolo, George Podiebrad, cu toate că a fost ginerele acestuia. Cehia făcând parte din Imperiu, el visa pesemne, pe această cale, să ajungă și împărat — suveranul de cel mai înalt grad în Europa. (V-am mai spus în altă carte că nu trebuie vorbit, la acea vreme, de „împăratul Germaniei"; numele oficial al împărăției era „Sfântul imperiu roman de națiune germană", fiindcă se păstra iluzia că mai continua strălucitul Imperiu roman, după cum și în Răsărit Imperiul bizantin avusese pretenția, mai bine de o mie de ani, de a fi continuatorul Romei antice.) Spre sfârșitul domniei sale, Matei Corvin va fi stăpân pe o jumătate a regatu-

lui Boemiei și pe mai toată Austria, mutându-și chiar capitala de la Buda la Viena!

Trebuie însă adăugat că el avea și o scuză de a ține ochii ațintiți către Apus: împăratul de atunci, Frederic al III-lea de Habsburg, după moartea nepotului său Ladislau Postumul, ridicase pretenții asupra tronului Ungariei, și avea un număr de partizani printre magnații unguri. Matei Corvin a trebuit să se războiască cu el până au ajuns la o împăcare, chiar cu puțin timp înainte de războiul lui Vlad cu turcii. Dar solia aceea a orășenilor de la Viena, de care v-am vorbit, care a sosit tocmai când Matei era cu Vlad la Brașov, îl va fi tulburat pe rege. Îi va fi încolțit în minte că nu era momentul să se arunce într-o aventură militară împotriva turcilor, tocmai când se ivise poate un prilej neașteptat de a pune mâna pe împărăție. Deci trebuia să nu plece mai departe, ci să se întoarcă încet către capitala lui, să stea la pândă, nu cumva i se împlinește visul dacă austriecii îl alungă pe Habsburgul Frederic și-l cheamă pe el?

3. Va fi intervenit, în al treilea rând, și o altă cauză, care va fi cântărit greu în hotărârea lui de a se lepăda de Vlad Țepeș: acolo, la Brașov, orășenii sași, care jucau un mare rol în comerțul și industria din Ungaria, trebuie să-i fi zugrăvit regelui un portret îngrozitor al lui Vlad Țepeș, că avuseseră de suferit de pe urma lui — cum v-am povestit — prădăciuni cumplite și trageri în țeapă cu sutele, poate chiar cu miile. Acolo, în mediul

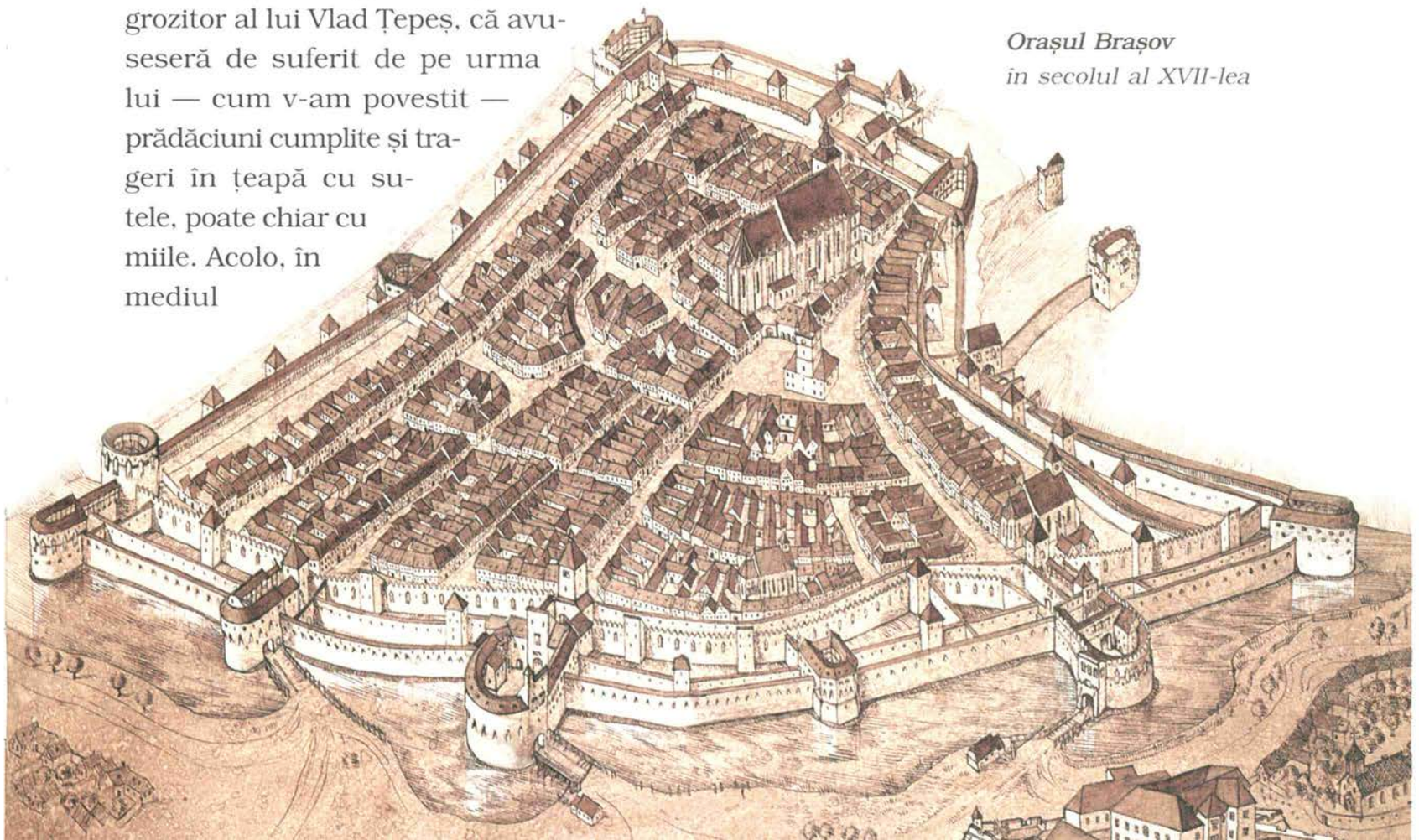

Orașul Brașov
în secolul al XVII-lea

săsesc, și începuseră să circule povești înspăimântătoare despre fioroasele fapte ale lui Țepeș, povești care se vor răspândi curând în toată Europa, făurind legenda lui Dracula.

Astea vor fi fost motivele care l-au oprit pe rege de a trece la sud de Carpați. L-a întemnițat pe Vlad și curând l-a recunoscut pe Radu cel Frumos ca domn al Țării Românești. Dar cum să se justifice el în ochii apusenilor, față de care se lăudase că pleacă cu toată puterea în cruciadă împotriva turcului? Mai cu seamă față de venețieni și de papa de la Roma, care-i trimiseseră sume mari de galbeni ca subsidii pentru cruciadă. Atunci Matei Corvin a recurs la o stratagemă foarte urâcioasă — bănuiesc că-i va fi fost inspirată de vreun sfetnic șiret: s-a folosit de o scrisoare, ticluită pare-se de un orășean brașovean, Johann Reudel, ajuns paroh al Bisericii Negre din Brașov și care-l ura de moarte pe Vlad, scrisoare adresată chipurile în

Mai-marii orașului Brașov deveniseră dușmanii neîmpăcați ai voievodului Țării Românești. De aici au pornit, probabil, intrigile care au dus la arestarea lui Țepeș și tot ei au împrăștiat zvonurile (mult exagerate) despre cruzimea nemăsurată a domnului.

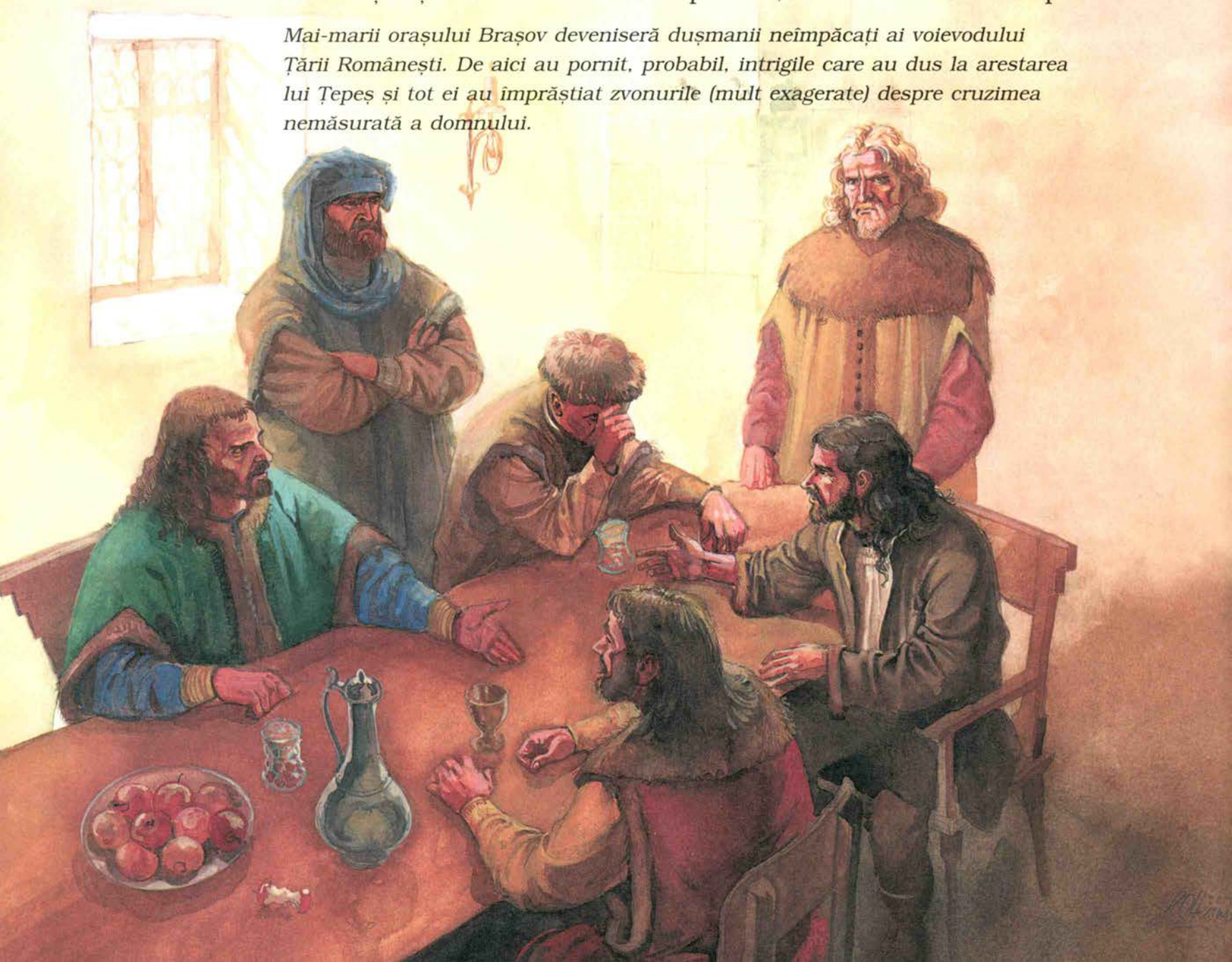

taină de Vlad sultanului Mehmet, de acolo din Ardeal, prin care cerea iertare sultanului pentru toate relele pe care le făcuse împărăției otomane și făgăduia, dacă este iertat și i se dă domnia îndărăt, să-l prindă prin viclesug pe regele Ungariei și să-l predea sultanului. Această scrisoare, pasămite, ar fi fost interceptată și acum era trimisă în copie latinească papei și Signoriei (Stăpânirea) de la Veneția. Nu-i cunoaștem cuprinsul decât printr-un act al papei Pius al II-lea, dar originalul nu există nicăieri... și probabil că n-a existat niciodată. Ni se pare cu totul exclus ca după lupta eroică, aproape nebunească, pe care o dusese Vlad împotriva turcilor, el deodată să-și „întoarcă cojocul" și să se arunce în brațele sultanului — de altfel, cu ce sorți de izbândă? cu ce șanse de a fi crezut? Din păcate, papa, marele papă Pius al II-lea, a crezut în autenticitatea scrisorii și nu s-a îndoit de cuvântul credinciosului său vasal, regele Matei Corvin al Ungariei!

Și astfel a început pentru Vlad Țepeș o captivitate de doisprezece ani.

Ca să nu păstrați însă, din ce v-am spus, o imagine prea rea despre regele Ungariei, Matei Corvin, trebuie să vă spun că a fost un rege mare, care a încercat să întărească autoritatea statului față de indisciplina și interesele egoiste ale marilor feudali; a creat o administrație centralizată, a favorizat comerțul, nu numai prin bune legiuiri, ci și prin cucerirea unor centre comerciale majore, în Cehia și în Austria. Apoi a încercat să-i apere pe cei mai slabi împotriva celor mai puternici, așa că în memoria poporului maghiar i-a rămas porecla de „Matei cel Drept". Dar față de noi, românii, acest fiu de român n-a avut o acțiune binefăcătoare: cu Ștefan cel Mare s-a războit din pricina portului Chilia; pe Vlad Țepeș l-a ținut prizonier doisprezece ani; dar mai cu seamă marea lui greșeală e că nu s-a angajat într-o luptă totală împotriva turcilor, cum făcuse tatăl său, ci a urmărit, în schimb, planuri de grandoare în Europa Centrală.

La numai treizeci și șase de ani după moartea lui Matei Corvin, la 29 august 1526 dezastrul de la Mohács

A murit relativ tânăr, la patruzeci și șapte de ani; și la numai treizeci și șase de ani după moartea lui (o generație de oameni!), măreața lui construcție se prăbușea într-o singură bătălie împotriva turcilor, la Mohács, și o mare parte a Ungariei era prefăcută pentru un veac și jumătate în pașalâc. Aceasta a fost, în bună măsură, urmarea greșelii politice a ilustrului rege Matei Corvin. Și urmarea n-a fost dramatică numai pentru regatul ungar, ci și pentru Muntenia și Moldova: cu Ungaria și Banatul ocupate de

turci, Transilvania devenită tributară turcului, ca și Muntenia și Moldova, cu tătarii din Basarabia, Ucraina și Crimeea supuși și ei sultanului, voievodatele noastre s-au aflat de-a dreptul încercuite și orice încercare de eliberare părea de-acum de neînchipuit.

Așa s-a prăbușit marele regat ungar sub lovitura Imperiului otoman, la scurt timp după strălucita domnie a regelui Matei Corvin.

5. Vlad Țepeș stă doisprezece ani în Ungaria, prizonier al regelui Matei Corvin

1462–1474, captivitatea lui Vlad Țepeș în Ungaria

Cum să ne închipuim această lungă captivitate a lui Țepeș? Poveștile despre cruzimile lui spun și niște lucruri de neînchipuit, anume că în temniță prindea șoareci și-i trăgea și pe ei în țeapă! Îl închipuim deci întemnițat într-o încăpere întunecoasă, luminată doar de o ferestruică cu zăbrele, unde în colțuri sunt pânze de păianjen și pe jos mișună șobolanii. De fapt, tot ce știm e că a fost ținut ba la Buda, ba în cetatea Visegrád, ceva mai la nord. Eu cred că el a fost doar păzit într-un castel, ca să nu poată fugi, dar că a fost tratat ca un suveran, și iată de ce cred că așa a fost: în răstimpul cât a stat în Ungaria, el a avut mai mulți copii cu acea soră sau vară a regelui Matei Corvin, a avut deci o viață de familie; celebrul portret al lui, făcut neîndoielnic de un pictor de școală apuseană și a cărui reproducere o cunoașteți cu toții, ni-l arată îmbrăcat ca un mare senior ungur, cu blană scumpă la gât, cu mărgăritare la pălărie și la nasturi, tunică de mătase sau brocart, plete lungi îngrijit buclate — asta nu-i ținută de întemnițat!

De altfel, un trimis al papei, Niccolò de Modrussa, îl poate vizita pe „întemnițat" — pe lângă întâlniri cu tovarăși români de-ai lui Țepeș, de la care a cules foarte prețioase amănunte asupra războiului împotriva sultanului. Și zisul trimis papal („legat" li se spunea acestora, de unde cuvântul „legație" care este un echivalent al cuvântului „ambasadă") ne-a lăsat și o descriere fizică a lui Vlad Țepeș, care seamănă mult cu ceea ce ne arată portretul de la castelul Ambras! Era „nu foarte înalt de statură, dar foarte vânjos și puternic, cu înfățișarea crudă și înfiorătoare, cu nasul mare și

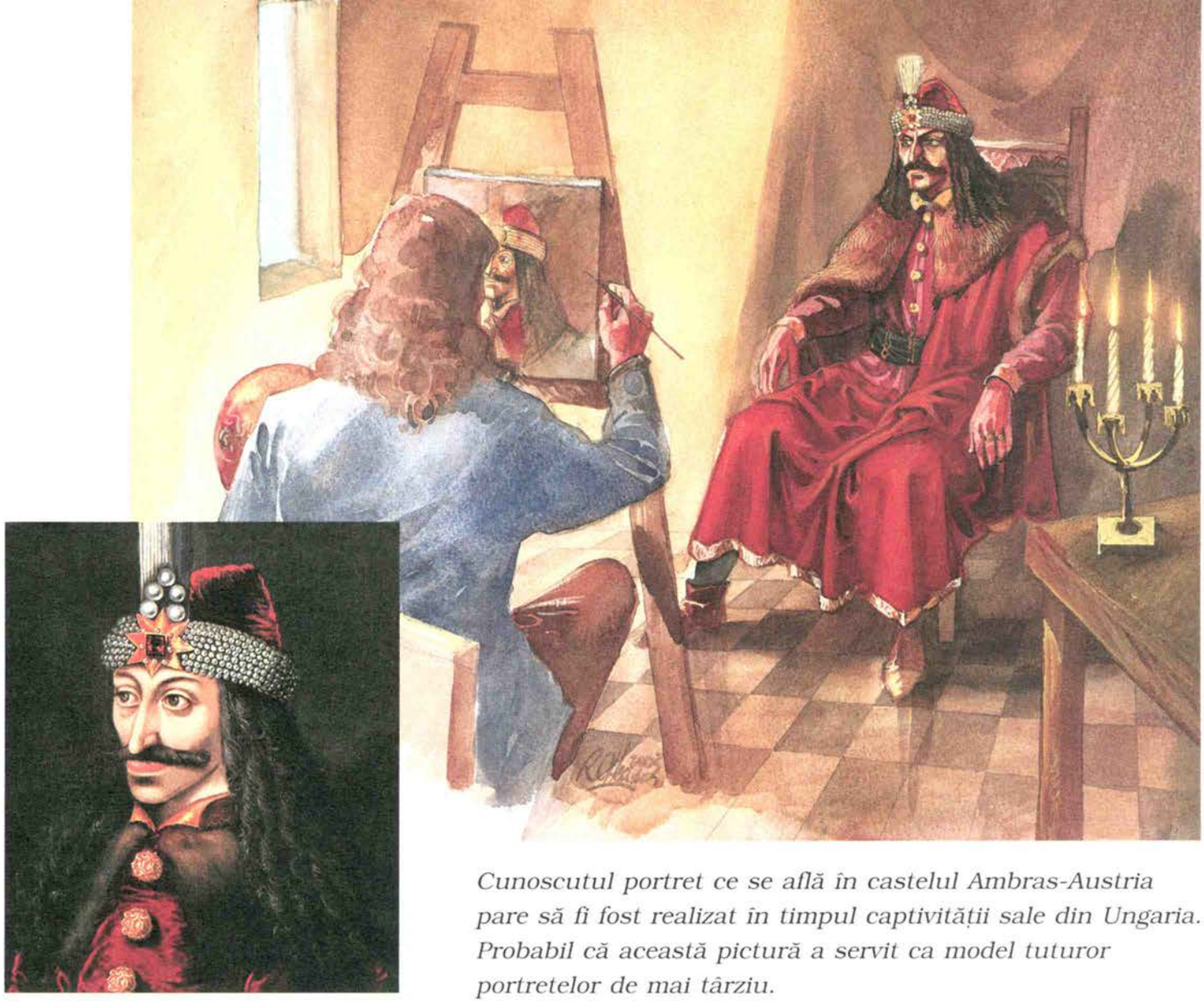

Cunoscutul portret ce se află în castelul Ambras-Austria pare să fi fost realizat în timpul captivității sale din Ungaria. Probabil că această pictură a servit ca model tuturor portretelor de mai târziu.

acvilin, nările umflate, fața subțire și puțin roșiatică, în care genele lungi înconjurau ochii verzi și larg deschiși, iar sprâncenele negre și stufoase îi arătau amenințători; fața și bărbia erau rase, cu excepția mustății. Tâmplele umflate îi făceau capul și mai mare. Un gât ca de taur lega ceafa înaltă de umerii lați pe care cădeau plete negre și încârlionțate". Era deci foarte „prezentabil" pentru un distins vizitator străin și, de ar fi fost rău tratat, nu s-ar fi plâns el acestui trimis al papei, care ne-ar fi raportat faptul? Altă dovadă și mai interesantă a acestui ciudat regim de captivitate: italianul Bonfini, de care v-am spus că a redactat o cronică a domniei lui Matei Corvin, ne informează că în 1468 sultanul Mehmet al II-lea a trimis o solie la Buda ca să obțină o asigurare că nu va fi atacat în timpul pregătirilor de luptă din Asia împotriva unui stăpânitor al Persiei. Doar că regele nu-i primea

Donjonul-locuință de la Visegrád

*Locul unde se spune că Vlad Țepeș ar fi petrecut ani buni. Visegrád, localitate aflată pe Dunăre, ceva mai sus de Budapesta, a fost încă de timpuriu reședință a regilor unguri. În prezent, la Visegrád se păstrează mai multe monumente medievale, printre care: cetatea de pe deal (*Fellegvár*), turnul de deasupra Dunării (*Alsóvár*) și curtea și palatul regal (*Nyaralópalota*).*

în audiență pe solii turci „decât în prezența prizonierului său, Dracula, neînduplecat dușman al turcilor și care le inspira o teribilă frică. Aceștia, văzându-l pe cel care le-a pricinuit nenumărate și groaznice chinuri și care de atâtea ori i-a înfrânt și pus pe fugă, îl priveau cu teamă, fiind cu atât mai mult hotărâți să încheie armistițiul"!

Această „punere în scenă" închipuită de rege, care-l aduce în acest scop pe Țepeș de la Visegrád la Buda, precum și faptul că Vlad acceptă să joace acest rol de „sperietoare" în fața trimișilor turci mi se par a fi dovezi că Vlad nu a fost rău tratat în timpul lungii sale captivități în Ungaria.

Cetatea Buda și fortăreața Pesta în vremea lui Matei Corvin. *În vremea marelui rege maghiar, castelul regal din Buda a cunoscut o perioadă de maximă strălucire, fiind la acel moment una dintre cele mai somptuoase reședințe regale din Europa. Azi nu se mai păstrează decât puțin din ceea ce a fost odată, datorită nenumăratelor asedii suferite de-a lungul timpului.*

6. A treia domnie a lui Țepeș și moartea lui

Și iată că, după doisprezece ani, Matei Corvin hotărăște să-l lase din nou liber pe acest fioros cumnat al lui, și-i dă o casă la Pesta, în fața Budei, pe Dunăre. Și acolo aflăm de o nouă poznă a ciudatului personaj: într-o zi, chipurile, un hoț, fugind de cei ce-l urmăresc, intră în casa lui Vlad ca să se ascundă. Căpitanul care-l urmărea cu oamenii lui, pătrunde cu forța în casă, scotocește peste tot, îl găsește pe cel urmărit și-l prinde să-l ducă la judecată. Vlad vodă, auzind această zarvă în casa lui, merge să vadă ce s-a întâmplat. Aflând că acel căpitan a dat buzna în casa lui fără să-i ceară voie, scoate sabia și-i taie capul pe loc. Oamenii aceluia, speriați și indignați, se duc să povestească treaba la judecător (în ungurește, *bíró*) — iar acesta merge să se plângă la rege. Țepeș, întrebat de ce s-a purtat astfel, a răspuns că acel pristav (funcționar) intrase tâlhărește în casa unui mare stăpânitor, fără să ceară voie. Dacă i-ar fi cerut să caute în casă și să-l preia pe răufăcător, el ori îl preda, ori îl ierta. Dar pristavul, dacă n-a știut cum să se poarte cu un mare stăpânitor, își merita moartea! Povestea zice că regele ar fi râs de răspuns.

Iulie–august 1476: Vlad Țepeș și voievodul Transilvaniei Ștefan Báthori îl ajută pe Ștefan cel Mare să-i alunge pe turci din țară

Curând, regele face încă un pas spre „reabilitarea" lui Vlad Țepeș: aceasta fiindcă se hotărâse în sfârșit să pornească o mare campanie împotriva turcilor, care cuceriseră o parte din Serbia și din Bosnia, aflându-se așadar la porțile Ungariei. Atunci s-a gândit să folosească vitejia și iscusința lui Vlad și să profite de groaza care-i apuca pe turci numai la auzul numelui său. Astfel, în iarna 1475–1476,

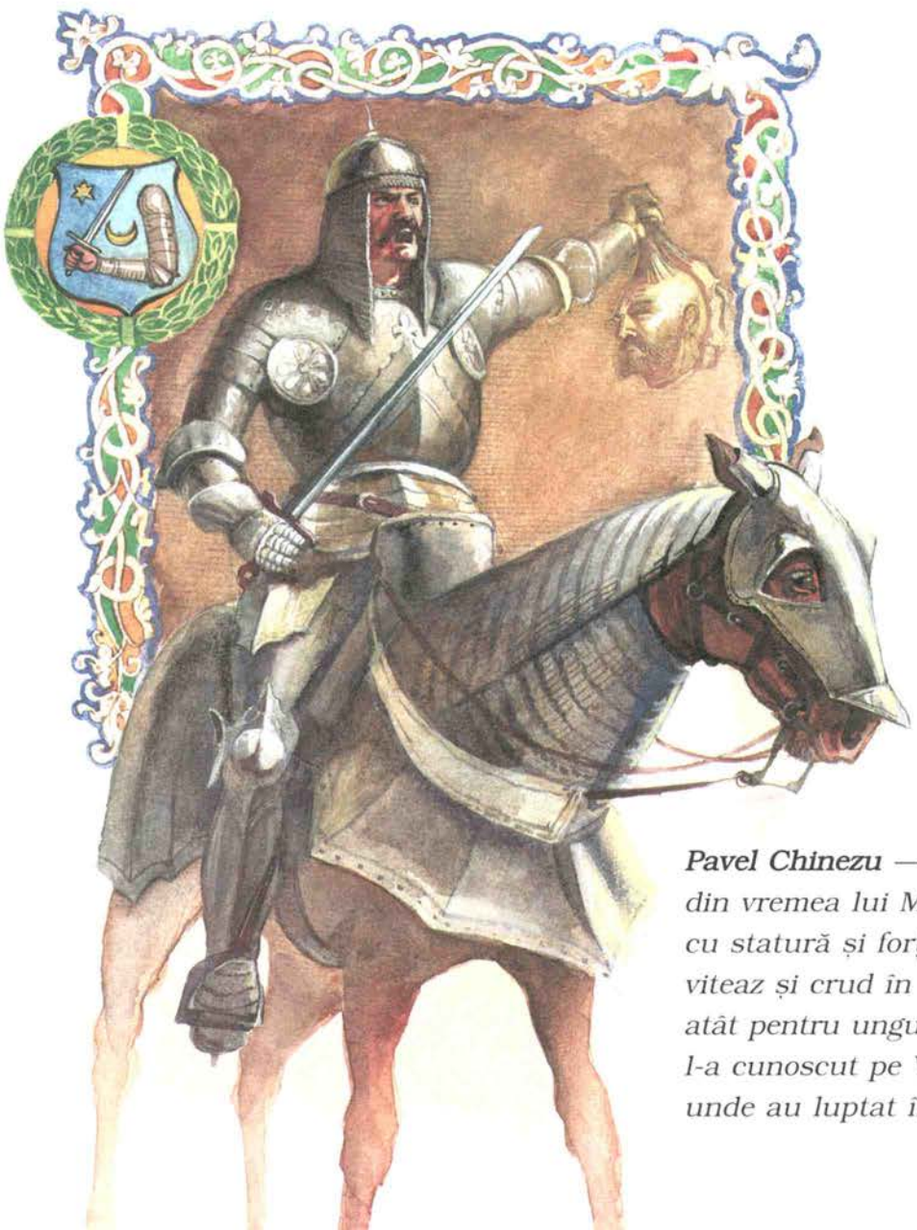

Pavel Chinezu *— a fost poate cel mai mare comandant de oști din vremea lui Matei Corvin. Rămas în legendă ca un om cu statură și forță herculeene, dușman neîmpăcat al turcilor, viteaz și crud în același timp, Pavel Chinezu — erou național atât pentru unguri, cât și pentru români — se pare că l-a cunoscut pe Vlad în timpul campaniei din iarna 1475–1476, unde au luptat împreună la asedierea cetății Šabac.*

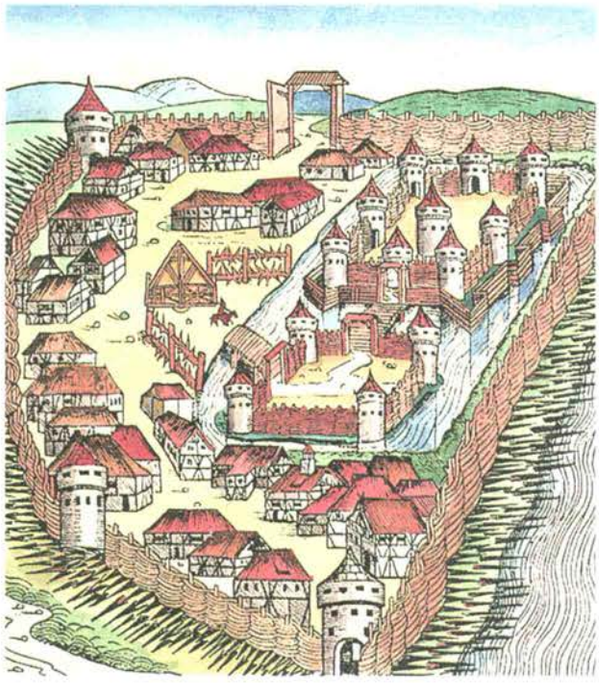

Cetatea Šabac *— gravură de epocă Fortificație construită de turci în apropierea Belgradului, cetatea Šabac a fost martora vitejiei lui Pavel Chinezu și Vlad Țepeș*

Vlad participă la o campanie împotriva turcilor în Bosnia. Îl găsim la asediul cetății Šabac (Șabaț), la vest de Belgrad, alături de un vestit căpitan de-al lui Matei Corvin, Pavel Chinezu — și el probabil de origine română. (Să nu vă mire numele de Chinezu, că n-are de-a face cu China! Chinez [maghiară *kenéz*] vine din slavul *knez*; în ungurește, Pavel Chinezu este Pál Kinizsi, adică „de la Kinizs".) Tot alături de Pavel Chinezu se află și la asediul orașului minier Srebrenica. Orașul e cucerit datorită unei stratageme care ne amintește de cea folosită de Țepeș la Giurgiu în 1462: cinci sute de oameni îmbrăcați turcește au pătruns în oraș într-o zi de târg, ascunzându-și armele sub haine sau în căruțe, iar o dată înăuntru, s-au năpustit asupra garnizoanei turcești, au deschis porțile cetății ca să pătrundă oastea creștină care se ascundea în apropiere și așa a fost măcelărită toată garnizoana și s-a pus mâna pe mare pradă de argint și de robi. De acolo s-a îndreptat Țepeș cu oastea lui către cetățile Zvornik și Kušlat, pe care le-a luat. Și, din porunca lui, toți turcii prinși au fost uciși și trași în țeapă ca să se bage spaima în turcii care revenind pe acolo vor vedea acel spectacol. În 1476 îl găsim pe Vlad Țepeș în Transilvania, unde, împreună cu voievodul Ștefan Báthori, se pregătește să pornească cu o oaste de treizeci de mii de oameni în ajutorul lui Ștefan al Moldovei, atacat de însuși sultanul Mehmet al II-lea, cum fusese Vlad cu paisprezece ani înainte. Ei însă nu sosesc la vreme ca să împiedice înfrângerea lui Ștefan cel Mare

Ștefan cel Mare*, portret contemporan din biserica mânăstirii Voroneț.*

***Bătălia de la Târgoviște** pentru reinstalarea lui Vlad (gravură germană din 1488)*

la Valea Albă. (Cunoașteți desigur legenda, preluată de poetul Dimitrie Bolintineanu, după care Ștefan, fugar în urma înfrângerii, n-ar fi fost lăsat de maică-sa să se refugieze în castel până nu reia lupta cu turcii!... „Un orlogiu sună noaptea jumătate/ În castel în poartă oare cine bate?/ Eu sunt, bună maică, fiul tău dorit;/ Eu, și de la oaste, mă întorc rănit"...)

La 8 noiembrie 1476, Vlad Țepeș e pentru a treia oară în scaun la Târgoviște

Vlad Țepeș și Ștefan Báthori intră totuși în Moldova și-l ajută pe Ștefan să-i alunge pe turci din țară. Apoi, Ștefan cel Mare și voievodul Báthori pătrund în Țara Românească și-l aduc din nou pe Vlad Țepeș în scaun la Târgoviște, pe când domnul sprijinit de turci fuge peste Dunăre.

Dar, ca și prima oară (țineți minte? în 1448, după uciderea tatălui său, când era încă foarte tânăr), Vlad nu domnește decât puține săptămâni. Rivalul său, Basarab Laiotă — dintre Dănești —, se întoarce cu ajutor turcesc și, în ciocnirea care are loc în ultimele zile ale lui decembrie 1476, Vlad Țepeș e ucis, *poate cu complicitatea unor boieri de lângă el*, dacă interpretăm în acest sens unele povestiri. Să vedem însă ce scrie Ștefan cel Mare în anul următor: „El m-a rugat să-i las, pentru paza lui, oameni de-ai noștri, *căci în munteni nu se prea încredea* (...) Numaidecât, necredinciosul Basarab s-a întors și l-a găsit singur și l-a omorât, și împreună cu el au fost omorâți toți oamenii mei, afară de zece." Dacă dintre cei zece moldoveni, zic eu, care

Decembrie 1476: la puține săptămâni, piere ucis — nu se știe prea bine cum

au scăpat, vreunul ar fi zărit că Vlad vodă era ucis chiar de ai lui, n-ar fi raportat-o lui Ștefan vodă? Ce credeți?

După una dintre poveștile care au apărut pe urmă, capul lui Vlad Țepeș ar fi fost tăiat și trimis sultanului la Constantinopol, ca să nu fie vreo îndoială că temutul dușman fusese răpus. S-a crezut multă vreme că trupul lui a fost înmormântat la mânăstirea Snagov, o ctitorie a lui și a moșilor lui. Dar cercetări mai recente ne fac să credem că Vlad trebuie să fi fost înmormântat la altă ctitorie a lui, mai apropiată de locul unde se dăduse bătălia, la sud de București: mânăstirea Comana.

Oricum ar fi, atunci a pierit, încă tânăr, cam la patruzeci și cinci de ani, unul dintre domnitorii cei mai extraordinari pe care i-au avut țările române, iar persoana lui a fost judecată în fel și chip, dând naștere, în decursul

Capul lui Vlad Țepeș îi este prezentat lui Laiotă Basarab și va fi trimis la Constantinopol

veacurilor, unui șir întreg de povești, legende, romane — deformând în cele din urmă cu desăvârșire adevărata lui figură.

Să vorbim deci puțin despre *povestirile cu Vlad Țepeș Dracula.*

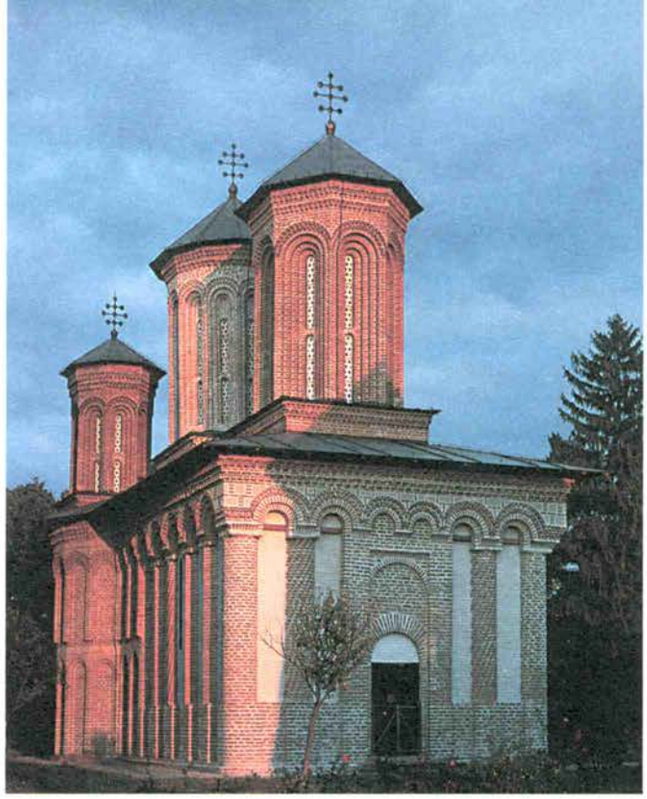

Mânăstirea Comana *— fotografie de la începutul secolului al XX-lea (stânga). Biserica mânăstirii Snagov unde, conform unei legende recente, larg răspândită, ar fi fost înmormântat Țepeș (dreapta).*

7. Ce nemaipomenite povești s-au scris despre Vlad Țepeș chiar de pe când trăia!

Povestirile germane

V-am spus, când am încercat să înțeleg de ce și-a schimbat deodată Matei Corvin atitudinea față de Vlad Țepeș, că circulau de pe atunci, printre sașii de la Brașov și de la Sibiu, niște povești îngrozitoare despre cruzimile lui Țepeș. Pesemne că, chiar de atunci, în toamna anului 1462, circula o povestire scrisă de un brașovean, înșirând peste treizeci de fapte și întâmplări din viața lui Vlad Țepeș, care mai de care mai groaznică sau mai ciudată. Că făcuse Țepeș câteva incursiuni devastatoare în așezările săsești din Transilvania și că trăsese în țeapă sau arsese de vii câteva sute de sași în Muntenia e lucru confirmat și de alte izvoare. Deci nu e de mirare că în mediul săsesc figura strașnicului voievod a căpătat un aspect monstruos;

și întrucât, în veacul lui, uciderile, torturile, cruzimile de tot felul erau lucru răspândit în toată Europa, deosebita cruzime a lui Vlad și numărul neînchipuit de mare al victimelor sale s-au nimerit a fi un subiect tocmai potrivit pentru înspăimântarea creștinului. Oare în vremea noastră, când cei mai vârstnici au trăit în veacul gulagului sovietic și al camerelor de gazare naziste, nu se repede lumea tocmai la filmele de groază și de imaginație diabolică? Așa e firea omenească, ne place să „ne facem frică". În acel veac al XV-lea, în

Tipografie germană de la începutul secolului al XVI-lea. *În astfel de tipografii, numeroase în Germania, s-au publicat broșurile despre Țepeș, adevărate best-seller-uri ale vremii.*

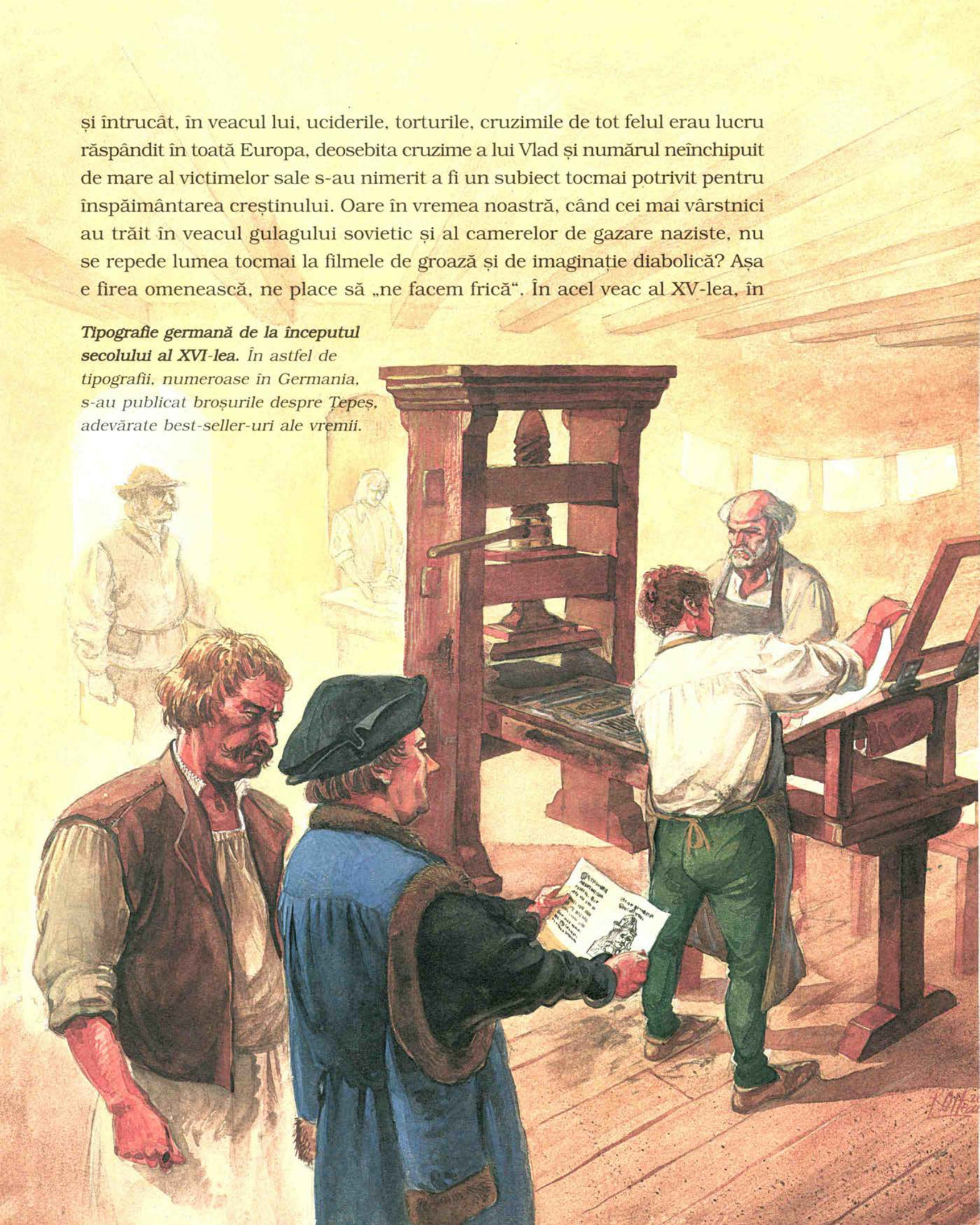

a.

b.

mijlocul războaielor, al răscoalelor țărănești, al persecuțiilor religioase, al epidemiilor de ciumă, iată că oamenii erau însetați de senzații tari și le găseau în povestirea, adevărată sau exagerată sau de-a dreptul închipuită, a cruzimilor — pasămite nemaivăzute — ale lui Dracula, voievodul valah. Iar regele Matei Corvin, cum v-am spus, găsește în aceste povestiri un pretext ideal pentru a arăta apusenilor și îndeosebi papei de la Roma de ce n-a putut porni el la război împotriva turcului alături de un asemenea tiran care necinstea numele de creștin.

Și se nimerește că tocmai atunci a descoperit Gutenberg tiparul și, în loc să fie manuscrisele copiate de mână (cum arată și numele de *manu-scris*), de-acum un text, o carte pot fi multiplicate cu sutele și miile. Și iată concursul de împrejurări care a făcut ca povestirile despre Dracula voievod să fie preluate, rescrise, amplificate de mai multe ori și să cunoască în

Portretele lui Vlad Țepeș

*Până la Mihai Viteazul, Țepeș a fost cel mai portretizat domnitor român, portretele sale, mai mult sau mai puțin imaginare, fiind răspândite în toată Europa. Portretele prezentate provin din diferitele ediții ale povestirilor germane despre Dracula voievod (*Dracole Wayda*):*
***a.** Lübeck 1485; **b.** Bamberg 1491;*
***c.** tipografie necunoscută – secolul al XVI-lea;*
***d.** Nürnberg – secolul al XVI-lea.*

c.

d.

Germania, înainte de anul 1500, paisprezece ediții în mai multe dintre marile orașe Nürnberg, Augsburg, Strassburg, Leipzig (Leipzig, căruia noi românii îi ziceam, după slavi, Lipsca, unde s-a ținut timp de veacuri un mare târg, la care se vor aproviziona și negustorii noștri — de unde azi încă numele străzii comerciale „Lipscani" din București).

Un trubadur german, Beheim, scrie un poem despre tiranul Dracula

Dar, pe lângă aceste povestiri de origine săsească răspândite, și cu vremea modificate în mai rău, a mai fost și altă sursă de răspândire a faptelor lui Vlad Țepeș: un lung poem în versuri compus de unul dintre acei poeți care în Evul Mediu apusean mergeau din oraș în oraș și din castel în castel ca să-i distreze pe seniori și pe orășeni cu povești din vechime, cu fapte mari sau întâmplări nemaiauzite — căci pe vremea aceea nu erau toate distracțiile pe care invențiile moderne le-au oferit omului contemporan, astfel încât aceste povestiri și poeme erau ascultate de mulțime de oameni cu mare interes. Acești poeți ambulanți erau numiți în Franța *trubaduri* (numele vine din Franța de sud), iar în Germania *Minnesängeri.* Deci un asemenea *Minnesänger* german, Michael Beheim, cunoscând povestirile deja scrise despre Țepeș și având întâmplător și o istorisire de viu grai de la un călugăr catolic care fusese în țările noastre, s-a apucat să pună pe versuri o lungă poveste intitulată *Despre un tiran cu numele Dracula vodă din Valahia* (ceea ce în germana lui medievală sună astfel: *Von einem wütrich der hiess Trakle waida von der Walachei*)! Și acest poem al lui Beheim a avut și el o largă răspândire, și de lungă durată, peste tot unde se vorbea sau se înțelegea limba germană.

Mai trebuie adăugat că acel cronicar al domniei lui Matei Corvin, italianul Antonio Bonfini, de care v-am mai vorbit, a lăsat și el o scurtă istorisire — mai puțin prăpăstioasă — despre faptele lui Țepeș Dracula și că istorisirea lui a fost preluată în veacul următor de o „Cosmografie" (adică o istorie a omenirii), scrisă de unul Sebastian Münster și apărută în nemțește și latinește, apoi tradusă și în franțuzește și englezește. Aceasta ne explică de ce atâția oameni citiți, în veacurile următoare, au avut o oarecare cunoștință de existența lui Dracula.

Povestirea în limba slavă, pe care ar fi citit-o (chipurile) și țarul Ivan cel Groaznic (1533–1584)

Puțin după apariția acestor focare de răspândire a istoriei lui Vlad Țepeș în Apus, a apărut și în Răsărit, tocmai în Rusia, o altă povestire, aparent fără legătură cu poveștile germane, întocmită în rusește după o versiune

în slavonă, și intitulată „Povestire despre Dracula voievod" (*Skazanie o Drakule voevode*). Aceasta a avut mai puțină răspândire, deoarece tiparul nu pătrunsese încă destul în Rusia. A fost cunoscută mai cu seamă printre clerici, și pare-se mai apoi și de către țarul Ivan al IV-lea zis „cel Groaznic", care pesemne s-a și inspirat din exemplul lui Vlad Țepeș ca să-și impună guvernarea autocratică prin strașnice măsuri împotriva marilor boieri.

De când s-a descoperit, într-o mânăstire din Rusia, manuscrisul cel mai vechi al acestei povestiri, e mare dispută între savanți pentru a stabili cine a putut fi autorul. Ultimii istorici de la noi care s-au aplecat asupra acestei probleme sunt de părere că trebuie să fi fost scris în slavonă de vreun diac ardelean; în primul rând fiindcă-l pomenește mereu pe „regele Mathias", ca și când ar fi un supus de-al lui; în al doilea rând, fiindcă în text, chiar rescris în rusește, se recunosc câteva particularități ale slavonei din țările române. Dar disputa asta e secundară. Ce ne interesează e că povestirea din Rusia, scrisă în orice caz de un ortodox — și încă unul habotnic, veți vedea! —, e mult mai indulgentă față de cruzimile lui Vlad vodă și insistă mai cu seamă asupra faptelor lui de vitejie în lupta împotriva turcilor. De aceea, cu ele voi începe, reținându-le pe cele care se află și în povestirile germane, ca și cele care par a fi confirmate și de scrierile cronicarilor turci sau bizantini; atunci sunt mai multe șanse ca ele să aibă un sâmbure de adevăr:

Iată, în sfârșit, poveștile!

1. La Dracula vodă vin niște soli de la împărat (adică de la sultan). Ei, înfățișându-se Domnului, și-au desfășurat turbanele, dar n-au scos și tichia care le acoperea capul pe dedesubt. Întrebați de ce nu-și scot tichia, au răspuns că așa e obiceiul în țara lor. Atunci a poruncit vodă să li se bată fesurile în cap cu trei cuișoare, ca să nu le mai poată scoate, și le-a dat drumul să se întoarcă să spună stăpânului lor „să nu mai trimită obiceiul său la alți mari stăpânitori".

2. Împăratul, împărat rău, a pornit cu oaste mare împotriva lui. Dar el a adunat toată oastea câtă avea — 30 900 de ostași — și i-a lovit pe turci în timpul nopții, omorând o mulțime dintre ei. Dar nu a putut să biruie cu oameni puțini împotriva unei oștiri mari și s-a întors. (Recunoașteți aici un ecou al atacului de noapte de care ne pomenesc cronicile turcești și bizantine.)

După luptă, îi ridică la rangul de „viteaz“ (v-am spus că însemna în româna medievală „cavaler“) pe cei pe care îi găsește răniți în față, dar îi trage în țeapă pe toți cei ce erau răniți în spate.

Înainte de luptă, ar fi zis oștenilor săi: „Cine vrea să se gândească la moarte, acela să nu meargă cu mine, ci să rămână aici.“

3. Când a venit trimisul împăratului ca să ceară birul, i-a spus că merge cu el la împărat, cu birul. Dar, în drum, se întoarce și pustiește toată țara, și punea pe unii turci în țepi, iar pe alții îi tăia în două și îi ardea. (Aceasta e un ecou al expediției la sud de Dunăre, care avusese loc câteva luni înainte de campania de răzbunare a sultanului!)

4. Așa de mult ura răul în țara sa, că, dacă săvârșea cineva vreun rău, hoție, tâlhărie, minciună sau nedreptate, acela nu era chip să rămână viu. Nimeni nu putea să se răscumpere de la moarte, chiar dacă era boier mare, preot ori călugăr sau om de rând, ba nici chiar dacă cineva ar fi avut mari bogății.

Aici se află amănuntul cu cupa de aur atârnată la o fântână într-un loc pustiu și pe care nimeni, cât a domnit Dracula vodă, n-a îndrăznit să o fure.

5. Vine apoi fapta pe care v-am mai spus-o pe scurt, cum a curățit el țara de cerșetori. A dat sfoară în țară că cine este bătrân și bolnav sau este beteag de ceva ori sărac, toți să vină la el. Și s-a adunat la el o mulțime nenumărată de săraci și de vagabonzi care așteptau de la el mare milă. Și i-a băgat într-o casă mare și s-a servit acolo mâncare și băutură din belșug, până au fost toți sătui de mâncare și veseliți de băutură.

Atunci a venit vodă la ei și le-a spus: — „Vreți să vă fac fără griji și să nu duceți lipsă de nimic pe această lume?“ și au zis cu toții într-un glas că voiau. După care a

Grup de turci *— detaliu din „Judecata de apoi“ de la biserica mânăstirii Voroneț (primul sfert al secolului al XVI-lea)*

ieșit, a pus de s-au zăvorât toate ieșirile și s-a dat foc la casă din mai multe părți. Iar celor care vedeau de afară acest prăpăd și auzeau strigătele celor dinăuntru le-a zis: — „Să știți că am făcut așa mai întâi ca să nu mai fie povară altor oameni și nimeni să nu mai fie sărac în țara mea, ci toți bogați. În al doilea rând, i-am slobozit, ca să nu mai sufere nimeni dintre ei pe această lume de sărăcie sau de vreo neputință."

6. Vin la el, din Ungaria, doi călugări catolici, după milostenie. El îi primește într-o curte plină de oameni trași în țeapă, apoi îi cheamă pe rând și-i întreabă ce zice lumea despre el și ei ce cred. — „Am făcut oare bine așa? Și cum îi socotiți pe aceștia de prin țepi?" Primul îi spune că lumea îl privește ca pe un mare tiran și el rău face, căci „se cuvine ca un stăpân să fie milostiv, iar aceștia de prin țepi sunt niște martiri". Al doilea l-ar fi lăudat, zicând că era „pus de Dumnezeu ca stăpân ca să pedepsească pe cei care fac rău și să milostivească pe cei care fac bine". Dracula a pus de a fost tras în țeapă primul călugăr, fiindcă nu știa să vorbească față de marii stăpânitori; iar celui de al doilea călugăr i-a dat cincizeci de ducați de aur și i-a spus:

— „Tu ești un bărbat înțelept."

7. Povestea, pe care am pomenit-o, cu negustorul „din țara ungurească", din căruța căruia i se furaseră o sută șaizeci de galbeni.

8. Femeile care-și înșelau bărbații sau fecioarele necinstite sau văduvele care nu-și păstrau văduvia erau pedepsite cu cazne cumplite: li se jupuia pielea din deosebite părți ale trupului, li se înfigea jos un drug înroșit în foc și li se scotea pe gură. Și ședea așa goală, legată de un stâlp, până ce carnea și oasele ei se risipeau sau erau spre hrana păsărilor.

9. Mergând vodă pe drum, vede un țăran cu o cămașă ruptă și murdară. Întrebându-l pe om dacă are nevastă și dacă a semănat anul trecut in, acela a răspuns că are nevastă și are in destul. Atunci Dracula, intrând în casa lui și văzând că nevasta e tânără și sănătoasă, ca s-o pedepsească pentru lenevia ei, a pus de i s-au tăiat amândouă mâinile și apoi a fost trasă în țeapă.

Martiriul Sfintei Margareta *— frescă gotică din secolul al XIV-lea — biserica reformată din Mugeni, jud. Harghita.*
Reprezentare a supliciului prin fierbere (în apă sau ulei)

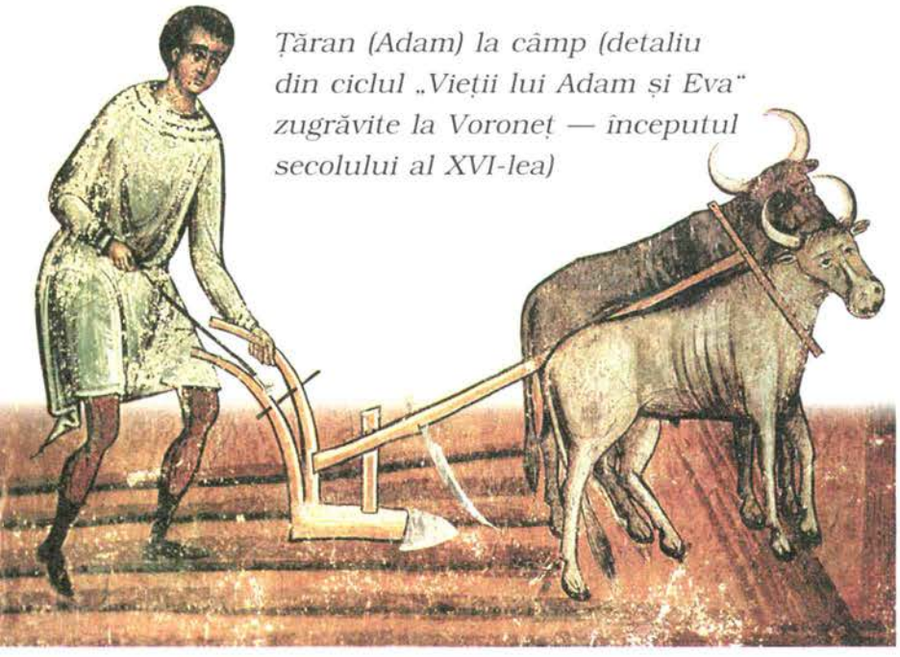

Țăran (Adam) la câmp (detaliu din ciclul „Vieții lui Adam și Eva" zugrăvite la Voroneț — începutul secolului al XVI-lea)

10. Odată, Dracula lua masa sub trupurile unei mulțimi de oameni trași în țeapă. Vede pe unul din comeseni că-și pleacă într-o parte capul și-și astupă nasul. Vodă poruncește să fie mintenaș tras și el într-o țeapă mare, ca acolo sus să nu ajungă putoarea până la el.

11. Vine un sol de la Matei, craiul unguresc. Solul era boier mare și de neam din Polonia. Dracula l-a poftit să stea cu el la masă în mijlocul leșurilor în țeapă. Drept în față era o țeapă mai mare, groasă și înaltă, aurită toată. Dracula îl întreabă dacă știe de ce a făcut acea țeapă. Răspunde solul: — „Stăpâne, pare-mi-se că vreun boier mare a greșit înaintea ta și vrei să-i faci o moarte mai cu cinste" — iar când Vodă îi spune că pentru el pregătise țeapa, solul răspunde: „Stăpâne, dacă voi fi săvârșit ceva vrednic de moarte, fă ceea ce vrei, pentru că tu ești un judecător drept și nu ești tu vinovat de moartea mea, ci eu singur." Dracula a râs și i-a dat drumul, încărcat cu daruri, zicându-i: „Tu într-adevăr poți să umbli în solie de la stăpânitorii cei mari la alți stăpânitori mari, pentru că ești învățat de stăpânitorul tău cum să vorbești cu stăpânitorii cei mari"...

12. În povestea următoare, tot de soli străini e vorba, ori că veneau de la împărat sau de la rege, dacă nu erau îmbrăcați în chip ales și dacă nu știau să răspundă Domnului la întrebările sale, îi trăgea în țeapă pe loc și le spunea,

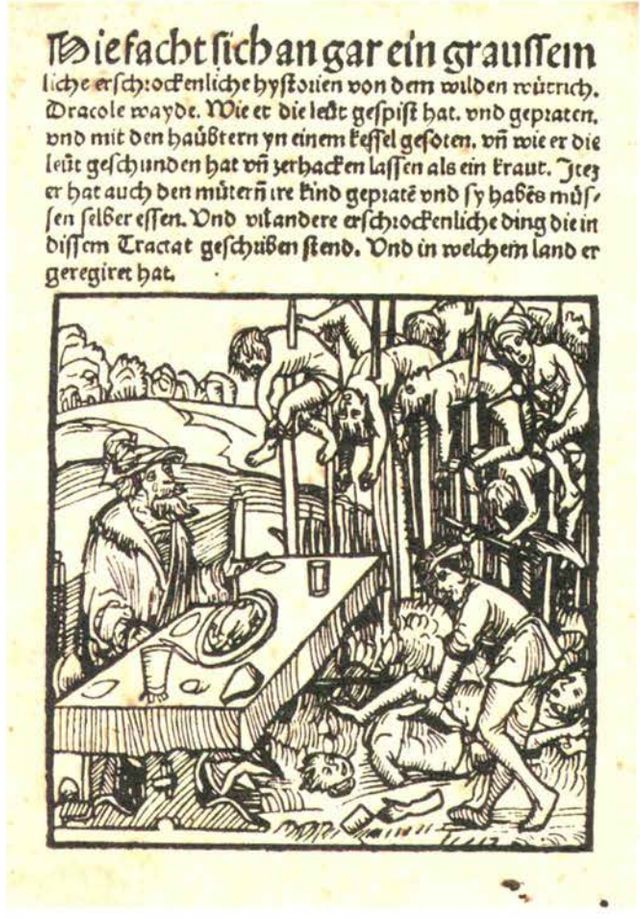
Wie facht sich an gar ein grausseim
liche erschrockenliche hystorien von dem wilden wütrich.
Dracole wayde. Wie er die leüt gespist hat. vnd gepraten.
vnd mit den haübtern yn einem kessel gesoten. vñ wie er die
leüt geschunden hat vñ zerhacken lassen als ein kraut. Jtez
er hat auch den müterñ ire kind gepratē vnd sy habēs müs-
sen selber essen. Vnd vil andere erschrockenliche ding die in
disem Tractat geschriben stend. Vnd in welchem land er
geregiret hat.

Pădurea de țepe *— gravură din* Dracole Wayda *— Nürnberg 1499*

invariabil: — „Nu eu sunt vinovat de moartea ta, ci sau stăpânul tău, sau tu însuți... Dacă stăpânul tău, știindu-te cu minte puțină și neînvățat, te-a trimis la mine, la un stăpânitor înțelept, atunci stăpânitorul tău te-a omorât, iar dacă cumva ai îndrăznit tu însuți să vii, nefiind învățat, atunci tu însuți te-ai omorât."*

13. Se spune că ar fi tocmit niște meșteri ca să-i facă butoiașe, pe care le-a umplut cu aur — după care i-ar fi ucis, ca să nu afle nimeni de ascunzătoarea acelei comori.

— Următoarele șase povestiri relatează pe scurt cum l-a prins Matei craiul pe Dracula și l-a ținut întemnițat doisprezece ani, și apoi cum i-a dat drumul și l-a ajutat să ia din nou domnia Țării Românești, dar la scurt timp, a și murit. Nu vi le mai înșir, că ceea ce e vrednic de crezare într-însele am folosit mai sus în istorisirea mea; dar vă dau barem o părticică din povestea a cincisprezecea, unde autorul anonim — probabil un cleric ortodox, pomenește de trecerea lui Vlad la catolicism. Pretinde că Matei Corvinul i-ar fi făgăduit că-i dă din nou domnia în Țara Românească, dar în schimb să primească credința latină. Autorul e amărât rău că Dracula, din interes, n-a știut să reziste ispitei, și s-a lepădat de legea lui, și scrie: „Draculea însă a iubit mai mult dulceața lumii vremelnice decât pe aceea a lumii veșnice și fără de sfârșit, și s-a lepădat de ortodoxie și s-a abătut de la adevăr, a părăsit lumina și a primit întunericul [ați înțeles: ortodoxia este lumina, iar catolicismul este întunericul], s-a pregătit pentru chinurile cele fără sfârșit și a părăsit credința noastră ortodoxă și a primit înșelăciunea latină." Întrucât autorul a fost o vreme la Buda — o semnalează chiar el când spune, spre sfârșit, că l-a văzut acolo pe fiul mai mare al lui Țepeș, viitorul Mihnea cel Rău (din altă mamă decât ruda lui Matei Corvin) —, e probabil că acolo va fi aflat de convertirea lui Vlad la catolicism.

*

Povestirile germane

Să vedem acum câteva dintre povestirile germane, care ne dau toate o imagine mult mai sumbră despre Vlad Țepeș. Dar interesant este că, pe când în culegerea slavă convertirea lui Țepeș la catolicism se găsește în

* Asemenea argumentări se numesc în filozofie „sofisme": ele au o construcție, în aparență, perfect logică, dar duc la o concluzie total absurdă. Să fi avut cu adevărat Vlad Țepeș o minte atât de sucită?

ultima povestire, în cea mai veche versiune germană ea figurează în prima! și nu mai e legată de „târgul" pe care-l face cu regele Matei Corvinul ca să recapete domnia, ci se zice aici (amănunt interesant) că Vlad ar fi fost făcut catolic, de tânăr, chiar de „bătrânul guvernator al Ungariei", adică de Iancu de Hunedoara!

— E pomenită, bineînțeles, expediția lui Țepeș în Țara Bârsei și în alte părți din Transilvania, și se zice că în unele sate oamenii au fost tocați ca varza! Pe alții i-a luat cu el, în lanțuri, și bărbați, și femei, și tineri, și bătrâni, iar, ajunși în Țara Românească, i-a tras în țeapă. Iar în altă parte, se pomenește de un nou chin pe care l-ar fi imaginat înainte de a ucide, cel de a jupui pielea tălpii osândiților și de a pune capre care să lingă rana, pricinuind dureri și mai mari cu asprimea limbii lor.

— În altă poveste, se relatează prinderea tinerilor sași din țară (numărul lor e aici de patru sute, dar după surse mai de încredere ar fi fost în total patruzeci și unu); sunt închiși într-o hală mare căreia i se dă foc.

— Ar fi prins negustori și cărăuși din Țara Bârsei, pe unii trăgându-i în țeapă, alții îngropați până la brâu și luați apoi drept ținte pentru arcași, alții fiind jupuiți de piele. (Interesant e faptul că „jupuirea" unui osândit nu ne este cunoscută în obiceiurile noastre, în schimb figurează printre supliciile cunoscute de germani — de unde bănuiala că toată povestea e inventată!)

— Când a venit asupra lui, din Transilvania, un tânăr pretendent, Dan, din ramura Dănești lor, Vlad îl învinge în luptă, apoi îl pune să-și sape singur groapa și să asiste la prohodul lui, adică slujba de înmormântare făcută de un preot, și abia apoi tăiat, împreună cu cei prinși din jurul lui. (Povestea aceasta a mai aproape de adevăr.)

— Ar fi venit la el cincizeci și cinci de soli din Ungaria, Saxonia și Transilvania. El îi ține în nesiguranță vreme de cinci săptămâni, cu țepi ridicate lângă locul unde erau găzduiți. Între timp, face o expediție în Țara Bârsei, unde arde, ucide, ia prizonieri. Pe aceștia îi aduce în fața cetății Brașovului, la capela Sfântul Iacob, dă foc întregii mahalale, iar a doua zi îi trage pe toți în țeapă pe când își ia masa de dimineață.

Tot atunci ar fi dat foc și bisericii Sfântul Bartolomeu, după ce a luat cu el toate podoabele. Pe un căpitan al lui, trimis cu un pâlc ca să ardă

Codlea și care s-a întors fără să-și îndeplinească misiunea din cauză că s-ar fi împotrivit locuitorii, l-a tras și pe el în țeapă.

— A băgat oameni într-un cazan cu apă acoperit cu scânduri care lăsau doar să treacă capul afară, și a pus foc sub cazan.

— A pus să fie trași în țeapă împreună femei cu pruncii la sân, care erau înțepați în sânul mamei. La această povestire, unul din manuscrisele germane adaugă: „Și a provocat destule alte suferințe și atât de mari dureri și torturi încât niciodată nu au imaginat aceasta schingiuitori ai creștinătății însetați de sânge cum au fost Irod, Neron, Dioclețian și alți păgâni care n-au făcut nicicând atâția martiri ca acest nebun însetat de sânge."

— A poruncit unor țigani să spânzure pe unul de-ai lor care era vinovat de furt. Ei n-au vrut să se supună, zicând că nu le dă voie legea lor. Atunci a pus de a fost fiert țiganul într-un cazan și i-a silit pe tovarășii lui să-l mănânce.

Execuția lui Dan al III-lea

Unul dintre pretendenții la scaunul Țării Românești, și anume cel sprijinit de brașoveni, Dan al III-lea (fratele lui Vladislav al II-lea, voievodul ce domnise înaintea lui Țepeș), a încercat să cucerească cu armele domnia. Este învins în urma unei scurte bătălii (aprilie 1460) și executat după ce i s-a slujit prohodul „de viu".

— Un preot a făcut o predică în care a spus că „păcatul nu poate fi iertat decât dacă nedreptatea o îndrepți". Țepeș l-a poftit să mănânce cu el și au dumicat pâinea, adică își făcuse fiecare bucățele de pâine pentru a le lua cu mâncarea. Preotul, din nebăgare de seamă, „a luat cu lingura și un dumicat de-al lui". Vodă l-a întrebat atunci dacă adevărat așa grăise în predica lui. — „Măria ta, așa este", a răspuns el. La care Dracula i-ar fi zis: — „De ce atunci îmi iei pâinea mea pe care eu mi-am dumicat-o?" Și îndată a pus să fie tras în țeapă.

— Ar fi tras în țeapă cinci sute de boieri fiindcă nici unul nu știuse să răspundă corect la întrebarea „câți domni își aduc aminte că a avut țara?" Unii au răspuns cincizeci, alții treizeci sau douăzeci — nici unul n-a dat răspunsul voit de Țepeș, anume șapte (care pesemne era numărul strămoșilor săi direcți), așa că i-a tras pe toți în țeapă.

— În 1462, Dracula a sosit în orașul Nicopole și a poruncit să fie omorâți „peste douăzeci și cinci de mii de oameni" — și iată că aici povestea nici nu inventează, nici nu exagerează: v-am dat mai sus cifra pe care Vlad Țepeș a comunicat-o el însuși regelui Matei Corvin! Dar povestea adaugă că slujitori ai lui Dracula i-au cerut să le fie date ca soții „cele mai frumoase femei și fecioare" pe care le păstraseră în viață. Dracula i-a pedepsit crunt pe aceștia, omorându-i și pe ei și pe femeile pe care le ținuseră pentru ei.

— Dracula ar fi decapitat câțiva boieri și capetele lor le-a folosit ca momeală pentru raci. Cunoscut este că racul, acest gustos crustaceu, se hrănește cu mortăciuni. Apoi a poftit pe apropiații acelor boieri și le-a dat de mâncare acei raci, zicându-le:
— „Voi tocmai mâncați capetele prietenilor voștri."

— Apare, cu variante, și în poveștile germane, istoria țăranului găsit cu o cămașă prea scurtă. Aici se spune că trage în țeapă pe nevasta leneșă și-i dă țăranului altă nevastă, pe care o amenință de aceeași soartă dacă nu-i face soțului o cămașă mai lungă...

— Urmează povestea năstrușnică a călugărului călare pe un măgar, care e tras în țeapă și el, și măgarul.

Călău și victimă. *Detaliu din „Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul" — începutul secolului al XVI-lea. Altar gotic în biserica din Roadeș, jud. Brașov.*

— Altă poveste extraordinară e următoarea: cică veniseră în țara lui trei sute de țigani. Dracula a ales trei dintre cei mai arătoși și a poruncit să fie fripți, ceilalți fiind siliți să-i mănânce. Apoi i-a amenințat să-i silească pe toți să se mănânce între ei dacă nu vin cu el să se bată cu turcii. Țiganii, bineînțeles, primesc schimbul. Atunci Dracula i-a îmbrăcat pe toți, și caii lor, cu piei de vacă, și când au ajuns de s-au ciocnit cu turcii, caii acestora „au nechezat și au luat-o la fugă din cauza vuietului, de care se speriaseră" — și așa ajung ei la o apă unde s-au înecat cu toții.

— Găsim în sfârșit în poveștile germane și felul cum curăță Dracula țara de săraci dându-le foc; și povestea cu vizitatorii care nu și-au descoperit capul, numai că aici nu sunt turci, ci italieni! Cică „s-au plecat, scoțându-și pălăriile, sub care aveau berete sau scufii brune și roșii", pe care însă nu le-au scos. La întrebarea lui vodă de ce nu și le-au scos și pe acelea, ar fi zis: „Stăpâne, e obiceiul nostru. Noi nu le scoatem nici înaintea împăratului." Atunci Dracula le-a spus: „Eu vreau să vă respect obiceiul" și „ca să nu le cadă de pe cap", a pus de li s-au țintuit scufiile de jur-împrejur „cu cuie de fier tari și groase".

— În sfârșit, iar o temă pe care am găsit-o și în povestirile slave: cea a celor doi călugări străini întrebați „ce se spune bine despre el". Numai

Vlad Țepeș către boieri:
— Știți câți domni a avut țara până azi?

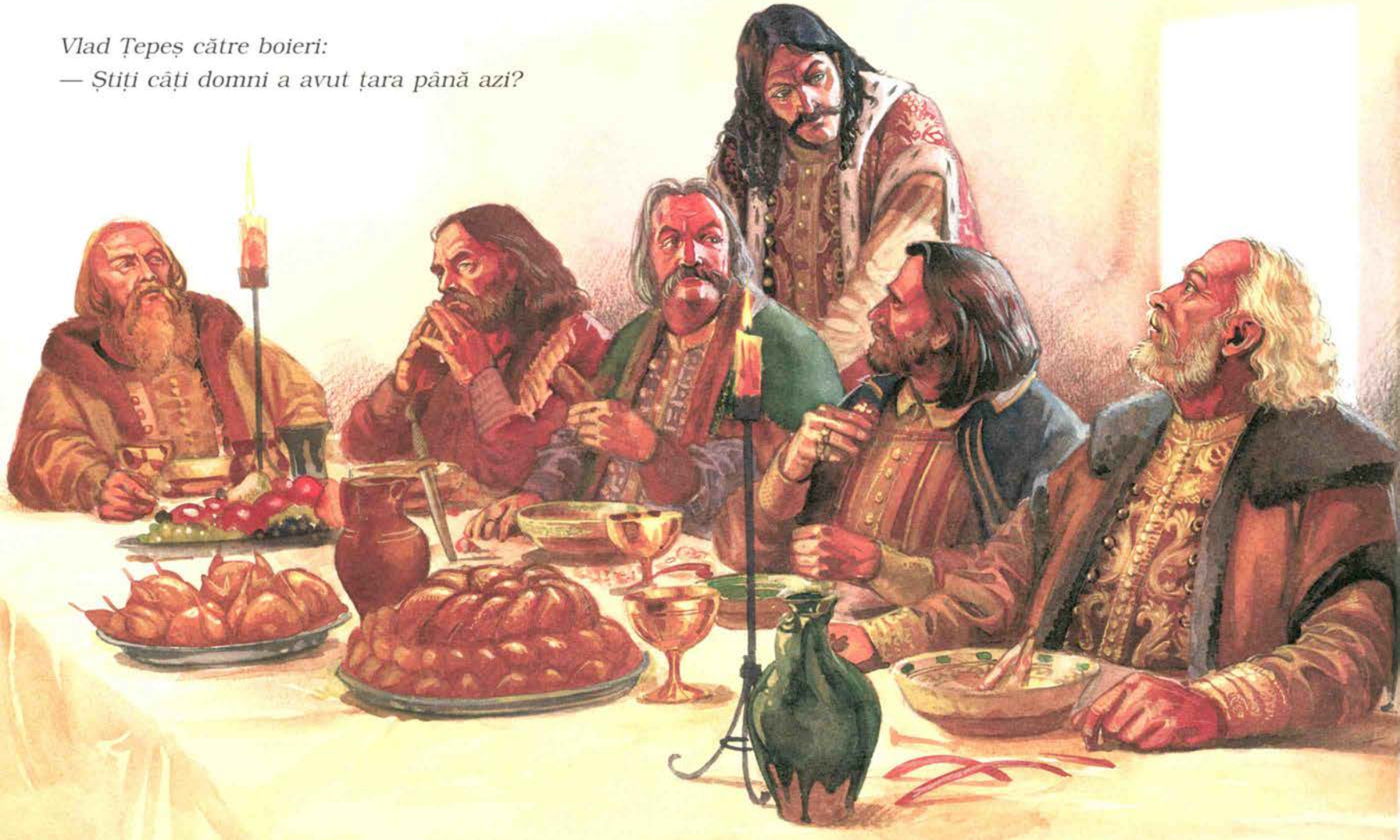

că aici morala e tocmai inversă: Dracula îl trage în țeapă pe cel care l-a lingușit zicându-i că-l vorbește lumea numai de bine, pe când îl laudă pe cel care i-a spus adevărul, că este „cel mai mare călău pe care îl poți găsi în lume"!

Acum, dragii mei, stăm cu toții pe gânduri. *Ce putem crede din toate acestea?* Câteva lucruri sunt sigure, ori că ne sunt raportate de mai multe surse independente, ori, într-un caz, că s-a lăudat cu ele chiar Țepeș, cum e cazul zecilor de mii de oameni uciși la sud de Dunăre în iarna 1461–1462 de trimiși ai lui, incursiune despre care amintește într-o scrisoare a lui către Matei Corvin. Pădurea de douăzeci de mii de trași în țeapă, de lângă Târgoviște, a văzut-o sultanul cu ochii lui, și lucrul ne este raportat de mai mulți cronicari, dintre care unul pare a fi fost martor ocular, că era atunci „secretar de Divan". Că l-a prins pe Albu cel Mare, care fusese boierul cel mai de seamă al predecesorului său și care îndrăznise să se ridice cu oaste împotriva lui; și că nu s-a mulțumit să-l taie pe el, cum ar fi făcut un alt voievod, ci i-a ucis tot neamul, și fii, și femei, și copii, și slujitori e iarăși un fapt atestat de mai multe izvoare. Prădăciunile și omorurile din jurul Brașovului, din Țara Amlașului și din jurul Sibiului sunt și ele fapte istorice, ca și uciderea, cu o înscenare macabră, a tânărului pretendent Dan, învins într-o bătălie.

Atunci, e lesne de închipuit că într-adevăr cruzimea de care dădea dovadă și numărul uluitor de mare al victimelor (nu uitați de asemeni că populația Țării Românești era pe atunci de zece ori mai mică!) vor fi frapat imaginația contemporanilor — mai cu seamă a acelora care avuseseră de suferit de pe urma lui. Și i-a mers faima, din gură în gură, fiecare mai adăugând, mai sucind, mai deformând, mai născocind câte ceva sau confundând adevăratele fapte ale lui Țepeș cu povești populare de cu totul altă origine. Chiar de n-ar fi adevărate decât o zecime dintre faptele ce s-au raportat despre el și ar fi de ajuns pentru a conchide că într-adevăr cruzimea lui atingea anormalul, că prezenta un caracter căruia i se zice *morbid*, fiind un fel de boală. Apoi, au venit scriitorii, poeții, trubadurii dornici de a capta și

excita imaginația ascultătorilor — într-atâta încât numele lui Dracula a devenit, cu vremea, în Europa, un adevărat simbol al cruzimii gratuite, diabolice, iar astăzi, noi, oricât ne-am strădui, nu mai putem desfășura șuvița încâlcită a vieții și faptelor adevărate ale lui Vlad vodă zis Țepeș, zis Dracula.

Dar cu „Dracula vampirul" cum stăm? Trebuie să vă povestesc pe scurt și despre aceasta — și va fi ultima noastră poveste.

8. Romanul *Dracula* al lui Bram Stoker

La sfârșitul veacului al XIX-lea — deci nu chiar de mult, acum o sută și ceva de ani (părinții mei, de pildă, erau pe-atunci adolescenți!) —, un scriitor irlandez, Bram Stoker, autor de romane fantastice și de groază (moda romanelor polițiste cam tot atunci și tot în Marea Britanie se naște), face cunoștință cu un profesor ungur, care îi pomenește pentru prima oară de Dracula. Dar nici acesta nu avea cunoștințe temeinice asupra adevăratului personaj istoric, ci știa de el, probabil, doar din faimoasa *Cosmografie* a lui Sebastian Münster. De aceea și Bram Stoker crede că Dracula a fost un voievod al Transilvaniei.

În 1897, apare romanul *Dracula* de Bram Stoker

Ce urmărea Bram Stoker? Voia să-i sperie pe cititorii acelei perioade de glorie a Marii Britanii (cu vreo douăzeci de ani înainte, regina Victoria a Angliei fusese încoronată ca împărăteasă a Indiei! Imperiul colonial britanic era de departe cel mai întins din lume, iar flota britanică domina oceanele)! A inventat deci un personaj diabolic, care urmărește distrugerea Marii Britanii... și cine

Bram (Abraham) Stoker (1847–1912) — *scriitorul irlandez a cărui carte a provocat în lume o adevărată draculomanie*

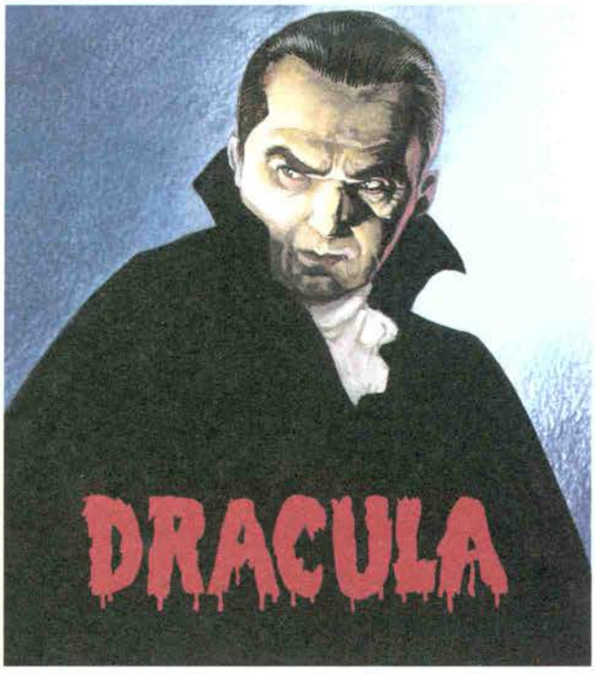

Actorul Béla Lugosi în filmul Dracula. *Cinematografia l-a transformat pe vampirul Dracula într-un personaj universal, iar chipul unuia dintre primii actori care l-au interpretat — Béla Lugosi — a rămas în memoria colectivă ca imaginea modernă a contelui-vampir.*

putea fi mai potrivit decât acest mitic personaj medieval a cărui existență o descoperea? I-o fi plăcut și numele „Dracula": aducea cu dragonul, animal fabulos din mitologia chineză și europeană antică, poate și cu numele unui legislator din Grecia antică, Dracon, celebru pentru asprimea pedepselor sale (de unde, expresia modernă „măsură draconică"). Și închipuiește un conte Dracula care trăiește într-un castel din Transilvania și care e înzestrat cu puteri supranaturale, diabolice: noaptea se preface în vampir, un fel de stafie care poate călători ca vântul și ca gândul, și care-și mușcă victimele de gât, sugându-le sângele. Dar aceste victime nu mor, ci sunt la rândul lor prefăcute în strigoi, care vor îndeplini voia contelui-vampir Dracula... Vedeți ce năstrușnică e toată povestea, de te întrebi cum de a putut romanul să aibă atâta succes și atâtea ediții. Romanul se termină printr-o adevărată expediție întreprinsă de un grup de englezi și un american care, călătorind în secret prin Moldova, de la Galați până la pasul Bârgăului (*Borgo Pass* în roman), îl surprind noaptea pe conte în castelul lui, înainte de ceasul în care-și capătă puterile supranaturale, și-l ucid, salvând Imperiul britanic! Toată povestea e absolut abracadabrantă și n-are, în afară de nume, nici o legătură cu personajul istoric Dracula, *alias* Vlad Țepeș. Adaug că nici măcar nu se găsesc în superstițiile noastre populare povești cu vampiri. Strigoii sau stafiile din crezurile și eresurile noastre nu sunt vampiri. Știți unde s-au născut vampirii? În țara vecină, în Serbia! Chiar cuvântul, azi internațional, e de origine sârbească.

Nosferatu *— primul film de groază inspirat de cartea lui Bram Stoker — a fost realizat de regizorul german F.W. Murnau în 1922.*

Și eu mai am o idee, privitor de data asta la subconștientul lui Bram Stoker, dacă era cu adevărat de neam irlandez: el scria pe englezește, dar îi ura, în ascuns, pe englezi, care-i asupreau țara de sute de ani. Nu cumva a fost animat de o tainică bucurie de a-i speria pe englezi? E, așa, o idee a mea, de cercetat.

Și, de când a apărut romanul, și mai cu seamă de când a apărut și s-a dezvoltat cinematografia, suntem năpădiți, inundați de filme, unele mai originale, dar mai toate stupide, cu Dracula înfățișat ca un aristocrat elegant și tenebros, cu nelipsiții dinți canini de o lungime anormală, căci cu ei, nu-i așa?, își mușcă victimele. Mă întristează numai și gândul la atâta imaginație prost înțeleasă.

Dar mă întristează și mai mult gândul că s-au găsit guvernanți ai țării noastre care au crezut că pot folosi „draculomania" din Occident pentru a atrage turiști în țara noastră, povestindu-le moși pe groși despre adevăratul Dracula, voievodul nostru Vlad Țepeș, și arătându-le locuri unde nici n-a fost și, în orice caz, n-a avut cetăți sau castele de-ale lui. Și acuma se vorbește — vai! — de construirea unui fel de *Disney Land* al lui Dracula! E lucru rușinos să te joci astfel cu istoria neamului tău. Să știți de la mine, și să vă fie îndreptar în viață, că nimic bun, nimic trainic, nu se poate clădi niciodată și nicăieri pe minciună.

Nu trebuie să se ia în zeflemea figura unui personaj istoric care, cu umbrele, dar și cu neasemuita lui vitejie, face parte din trecutul neamului nostru.

*

Pecetea Țării Românești în vremea domnitorului Vlad Dracul.

Și acum vă părăsesc, dragii mei. Dar poate ne regăsim curând, în același veac, cu Ștefan cel Mare al Moldovei; și apoi, în veacurile următoare, poate și cu alte figuri și alte întâmplări din frământata istorie a României. Asta doar dacă vreți. Dacă nu mai vreți, n-am să mai scriu pentru voi, ci numai pentru mine singur. Dar mi-ar părea rău, că parcă am mai învățat și eu ceva de când stăm de vorbă împreună.

Autorii își exprimă gratitudinea față de arhitecții G. Sion și C. Moisescu pentru sprijinul acordat la reconstituirea grafică a cetății Giurgiu, respectiv a Curții domnești de la Târgoviște, față de istoricul C. Rezachevici pentru informațiile inedite și consultanță, istoricul de artă A. Kertesz și Muzeul Brukenthal pentru facilitarea reproducerii altarului de la Târnava, istoricul Ș. Andreescu, cât și față de toți cei care au sprijinit într-un fel sau altul realizarea acestei cărți.

Prezentare grafică, copertă, design,
fotografii și legendele imaginilor
RADU OLTEAN

Tehnoredactare computerizată
MIHAELA BISCĂREAN

Pagina 2: Altarul de la Târnava – sfârșitul secolului al XV-lea (detaliu)
Pagina 3: gravură modernă de Radu Oltean

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale
DJUVARA, NEAGU
De la Vlad Țepeș la Dracula Vampirul / Neagu Djuvara;
il.: Radu Oltean. – Ed. a 2-a. – București: Humanitas, 2003
ISBN 973-50-0582-4

I. Oltean, Radu (il.)

94(498)

© HUMANITAS, 2003
Toate drepturile asupra reproducerii imaginilor din acest volum sunt rezervate Editurii Humanitas. Sunt interzise reproducerea, înmagazinarea sau transmiterea imaginilor pe orice cale (electronică, mecanică, fotocopiere, înregistrare etc.) fără permisiunea scrisă a editorului.

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 Sector 1 București–România,
Tel.: (401) 222 85 46, Fax (401) 222 36 32
www.humanitas.ro • www.librariilehumanitas.ro
Comenzi CARTE PRIN POȘTĂ, tel. / fax: (021) 222 90 61

ISBN 973-50-0582-4

ISTORIE & LEGENDĂ

În aceeași serie au apărut

CUM S-A NĂSCUT POPORUL ROMÂN

Text
NEAGU DJUVARA

Ilustrația
RADU OLTEAN
SIMONA BUCAN

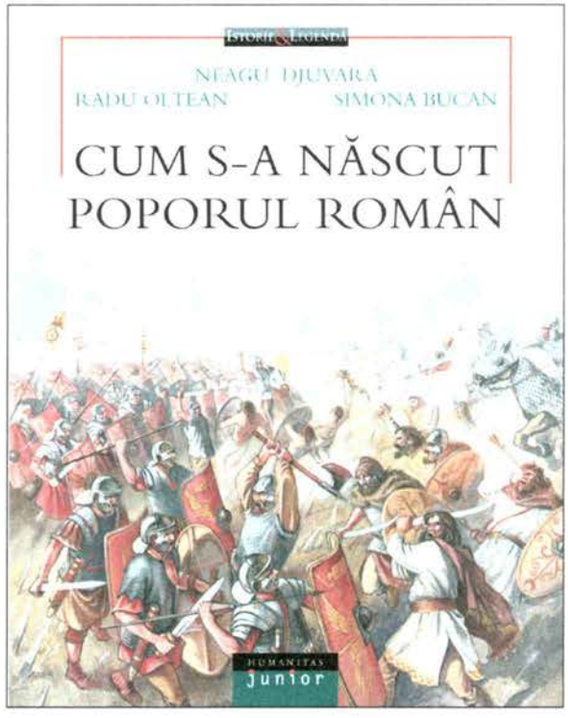

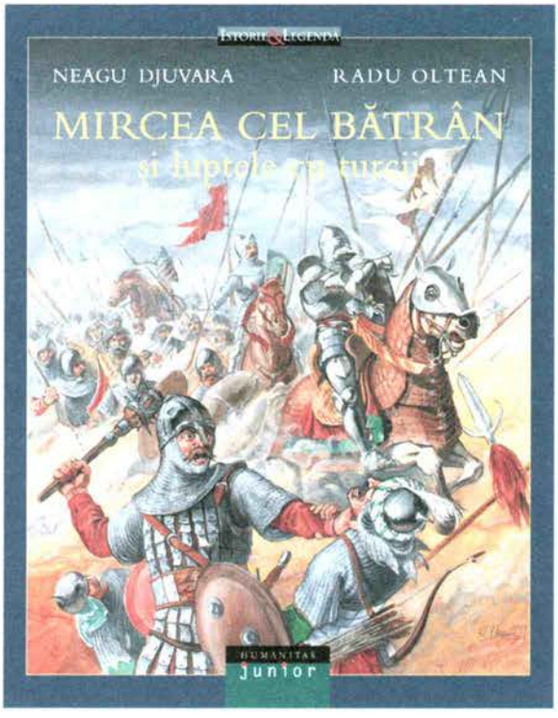

MIRCEA CEL BĂTRÂN ȘI LUPTELE CU TURCII

Text
NEAGU DJUVARA

Ilustrația
RADU OLTEAN

La prețul de vînzare se adaugă 2%,
reprezentînd valoarea timbrului
literar ce se virează
Uniunii Scriitorilor din România,
Cont nr. 2511.1-171.1 / ROL,
B.C.R. Filiala sector 1, București

Redactor coordonator al colecției Humanitas Junior
ANCA DUMITRU

Redactori
ANCA DUMITRU
S. SKULTÉTY

Apărut 2003

BUCUREȘTI - ROMÂNIA

Tiparul executat la

R.A. „MONITORUL OFICIAL"

De ce „Dracul“? Să fi fost el poreclit astfel, de rău ce a fost, după numele popular al Diavolului, al Necuratului? Nicidecum. Iată povestea, chiar extraordinară, a acestei porecle pe care o va purta și fiul lui Vlad Dracul, preavestitul Vlad Țepeș.

Așa că, să vedeți lucru nemaiauzit până atunci la noi: în catedrala marelui oraș german Nürnberg, regele Sigismund îl proclamă pe Vlad voievod al Țării Românești — el, care n-a apucat încă domnia — și-l numește și *Cavaler al Ordinului Dragonului*. Era o cinste mare să faci parte din acel Ordin. De aceea, când va ajunge efectiv domn al Țării Românești în 1437, Vlad, mândru de apartenența la Ordinul Dragonului, va pune să se bată monedă cu emblema Ordinului: un dragon și o cruce. Și, întrucât în latinește *dragonului* i se spune *draco*, i-a ieșit lui Vlad vodă porecla „Dracul“ sau „Drăculea“. Iar cum apartenența la Ordinul Dragonului se și moștenea, la fel vor fi chemați, ba în țară, ba de străini, și fiii lui Vlad Dracul, Vlad Țepeș și Radu cel Frumos. Așa a ajuns, mai târziu, să fie cunoscut Vlad Țepeș în toată Europa cu numele de Dracula Voievod. Nu-i așa că e ciudată povestea?

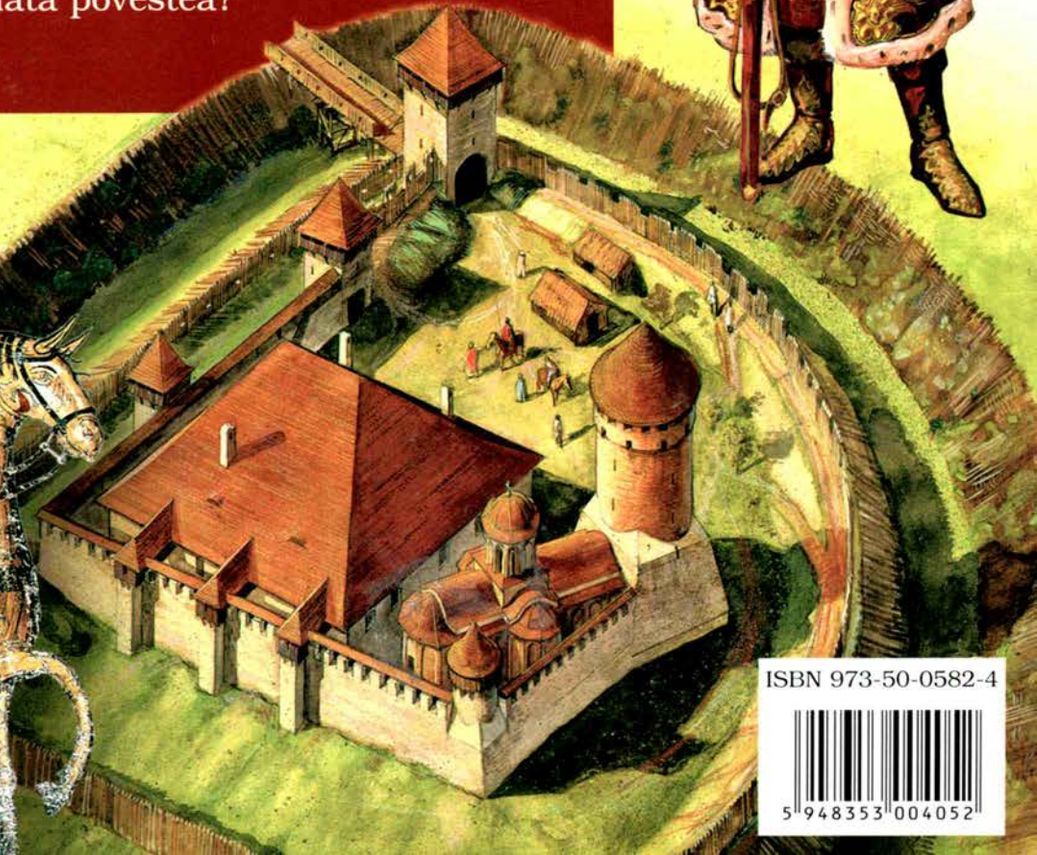

ISBN 973-50-0582-4